

MİLLET MECLİSİ

TUTANAK DERGİSİ

Yüzaltıncı Birleşim

16 . 6 . 1964 Salı

İçindekiler

	Sayfa		Sayfa
1. — Geçen tutanak özeti	554:555	5. — Çorum Milletvekili Necmi Öktem'e izin verilmesine dair Başkanlık tezkeresi (3/897)	561
2. — Gelen kâğıtlar	555	6. — Isparta Milletvekili Mustafa Gülcügil'in Cumhuriyet Senatosu Isparta üyeliğine seçildiği için milletvekilliğinden çekildiğine dair yazısı	562
3. — Yoklama	555	6. — Görüşülen işler	562
4. — Gizli oturum	555	1. — Sosyal Sigortalar kanunu tasarısının, Anayasanın 92 nci maddesine göre Cumhuriyet Senatosunca yapılan inceleme süresi hakkında Millet Meclisi Geçici Komisyonu ile Anayasa Komisyonu raporları ve Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisi Başkanlıkları tezkireleri (1/462) (S. Sayısı : 715)	562:586
5. — Başkanlık Divanının Genel Kurula sunuşları	556	2. — Disiplin mahkemeleri kuruluş, uygulama usulü ve disiplin suçları ve cezaları hakkında kanun tasarısının Cumhuriyet Senatosunca değiştirilen ve Millet Meclisince benimsenmiyen maddeleri hakkında Karma Komisyon raporu ile M. Meclisi Cumhuriyet Senatosu ve Karma Komisyon metinleri (1/548) (S. Sayısı : 497 ye 2 nci ek)	586:591
1. — Niğde Milletvekili Ruhi Soyer'in Aksaray ilçesinde vukubulan sel baskını yüzünden zarar görenlere yapılan yardımın artırılması ve su mecrasının düzenlenmesine dair demeci	556:557		
2. — Tekirdağ Milletvekili Turhan Kut'un hasat mevsiminin yaklaşması dolayısıyla çiftçilerin ihtiyacı bulunun ve piyasada bulamadıkları orak iplerinin temin edilmesine dair Hükümetçe tedbir alınması hakkında demeci	557:558		
3. — Balıkesir Milletvekili Cihat Turgut'un Zeytindağı piyasasında hüküm süren buhrana temarla zeytindağı mustahsılının korunması bakımından Hükümetçe gerekli teklifin alınmasına dair demeci	558:561		
4. — Bilecik Milletvekili Şadi Binay'm, Millet Meclisi tutanaklarının geç yayınlandığı ve bu konuda Başkanlıkça tedbir alınması hususlarında demeci	561		

1. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

Birinci Oturum

Cumhuriyet Senatosu Üyesi ve Kurucu Meclis Başkanı Emekli Orgeneral Kâzım Orbay ile İzmir Milletvekili ve Adalet Partisi Genel Başkanı Emekli Orgeneral Ragıp Gümüşpala'nın vefat etmiş olduklarına dair Başbakanlık tezkeresi okundu ve hâtıralarını tâzizen birer dakikalık ihtiram duruşunda bulunuldu.

825 sayılı Ceza Kanununun 5 nci maddesinin birinci fıkrasındaki «Bu kararın tasvibi Adliye Vekâletine» ibaresinin ve

Hukuk işlerinden doğan ihtilafların halli için bir Uyuşmazlık Mahkemesi kurulması hakkındaki 4788 sayılı Kanununun 40 nci maddesindeki «Onun da özrü olursa mahkemeye üyelerin en yüksek derecelisi ve aynı dereceden birden fazla üye varsa kıdemlisi ve kıdemde eşitlik halinde yaşlısı başkanlık eder» hükmünün Anayasaya aykırı olduklarından iptaline dair Anayasa Mahkemesi Başkanlığı tezkereleri ile

İsrail'e gidecek olan İmar ve İskân Bakanı Celâlettin Uzer'in dönüşüne kadar kendisine, Bayındırlık Bakanı Arif Hikmet Onat'ın,

Vazife ile yurt dışına gidecek olan Ulaştırma Bakanı Ferit Alpiskender'in dönüşüne kadar kendisine, Devlet Bakanı Malîk Yolaç'ın ve

Vazife ile yurt dışına gidecek olan Adalet Bakanı Sedat Çumralı'nın dönüşüne kadar kendisine, Devlet Bakanı Nüvit Yetkin'in vekillik edeceklerine dair Cumhurbaşkanlığı tezkereleri okundu, bilgi edinildi.

Başbakan İsmet İnönü'nün, Kıbrıs buhranı hakkında Millet Meclisini mümkün olan en geniş şekilde aydınlatabilmek için gizli oturum yapılması talebi kabul olundu.

Birleşime ara verildi.

İkinci Oturum

(Gizlidir)

Üçüncü Oturum

Kıbrıs konusunda Hükümetin izlediği politikanın son safhasının ve bu safhada takibolunacak istikametini Büyük Meclisçe uygun görülüp görülmediğini belli etmek için güven oyuna başvurulmasına dair Başbakanlık tezkeresi okundu. Anayasanın 104 nci maddesi uyarınca bu konuda Çarşamba günü görüşme yapılacağı ve görüşmelerin bitiminden tam bir gün geçtikten sonra oylama yapılacağı bildirildi.

Buna kıtaları hakkındaki kanun tasarısının 2 nci ve 3 nci maddeleri üzerinde bir süre görüşme yapıldıktan sonra 2 nci madde 3 nci maddenin kabulünden sonraya bırakıldı ve 3 nci madde de istek üzerine komisyona geriverildi,

16 Haziran 1964 Salı günü saat 15 te toplanılmak üzere (saat 19,05 te) birleşime son verildi.

Başkan

Fuad Sirmen

Kâtip

Balikesir

Mithat Şükrü Çavdaroğlu

Kâtip

Yozgat

İsmet Kapısız

SORULAR

Sözlü sorular

1. — Bolu Milletvekili Turgut Çulha'nın İktisadi Devlet Teşebbüsleri Genel müdürlükleriyle yönetim kurullarına yapılan tâyınlere dair sözlü soru önergesi, Başbakanlığa gönderilmiştir. (6/864)

2. — İstanbul Milletvekili Şahabettin Orhon'un, valiler ve emniyet teşkilâtı mensupları arasında geniş ölçüde nakil ve tâyin yapıldığı hakkındaki neşriyatın doğru olup olmadığına dair sözlü soru önergesi, İçişleri Bakanlığına gönderilmiştir. (6/865)

3. — Edirne Milletvekili Fahir Giritlioğlu'nun, Şemdinli ilçesinin yetiştirdiği tütünlerin üstün kaliteli olup olmadığına dair sözlü soru önergesi, Gümrük ve Tekel Bakanlığına gönderilmiştir. (6/866)

4. — Edirne Milletvekili Fahir Giritlioğlu'nun, Hakkâri ili ve ilçelerinde, yıllardan beri, Tarım Teşkilâtının gereken şekilde ikmal edilmemesi sebebine dair sözlü soru önergesi Tarım Bakanlığına gönderilmiştir. (6/867)

Yazılı Sorular

5. — Mardin Milletvekili Esat Kemal Ay-

bar'ın, Mardin'in Kasırkalenderan Akıncı bucağından Hüseyin Keleş hakkında verilen menî müdahale kararında partizanca bir tutum rolü olup olmadığına dair yazılı soru önergesi, İçişleri Bakanlığına gönderilmiştir. (7/508)

6. — Diyarbakır Milletvekili Adnan Aral'ın, Ergâni Savaşının vatandaşlara hakaret etmek suretiyle suç işlediği hakkındaki şikâ-

yet üzerine bir işlem yapıp yapılmadığına dair yazılı soru önergesi, Adalet Bakanlığına gönderilmiştir. (7/509)

7. — Aydın Milletvekili Hilmi Aydınçer'in, Kıbrıs meselesini kökünden halletmek için, Güney - Doğu'da ve Trakya'da, kısmi seferberlik ilânı konusunda ne düşünüldüğüne dair yazılı soru önergesi, Başbakanlığa gönderilmiştir. (7/510)

2. — GELEN KÂĞITLAR

Teklif

1. — Cumhuriyet Senatosu Bolu üyesi Rahmi Arıkan ve Bolu Milletvekili Ahmet Çakmak'ın 5614 sayılı Kanunun 2 nci maddesinin değiştirilmesi hakkında kanun teklifi. (2/725) (Maliye, İçişleri ve Plân komisyonlarına)

Tezker

2. — İstanbul Teknik Üniversitesinin 1962 bütçe yılı kesinhesabına ait uygunluk bildirimini sunulduğuna dair Sayıştay Başkanlığı tezkeresi. (3/894) (Sayıştay Komisyonuna)

BİRİNCİ OTURUM

Açılma saati : 15.00

BAŞKAN — Başkanvekili Mekki Keskin

KÂTIPLER — Süreyya Öner (Siirt), Mithat Şükrü Çavdaroğlu (Balıkesir),

BAŞKAN — Birleşimi açıyorum.

3. — YOKLAMA

BAŞKAN — Lütfen anahtarları çevirip yoklama oylarınızı işaret ediniz.

(Yoklama yapıldı)

BAŞKAN — Yoklama işlemi bitmiştir.

Ekseriyetimiz var, görüşmelere başlıyoruz.

Muhterem arkadaşlar, dünkü Birleşimde ak-

dettiğimiz gizli toplantının zabıt özeti okunacaktır. İçtüzüğün 98 nci maddesine göre tutanak özeti de gizli bir toplantıda okutulacağından samiiinin salonu terk etmeleri rica olunur.

Kapanma saati : 15.05

İKİNCİ OTURUM

(Gizlidir)

ÜÇÜNCÜ OTURUM

Açılma saati : 15.07

BAŞKAN — Başkanvekili Mekki Keskin

KÂTİPLER — Süreyya Öner (Siirt), Mithat Şükrü Çavdaroğlu (Balıkesir),

BAŞKAN — Oturumu açıyorum.
Gizli oturum, zabıt özetini okuttuğumuz

için, bitti, kapattık. Bittabi samiin, dinleyiciler salona gelebilirler.

5. — BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI

1. — *Niğde Milletvekili Ruhi Soyer'in, Aksaray ilçesinde vukubulan sel baskını yüzünden zarar görenlere yapılan yardımın artırılması ve su mecrasının düzenlenmesine dair demeci.*

BAŞKAN — Gündem dışı söz isteyen arkadaşlarımız vardır. Sayın Ruhi Soyer, ne hakkında?

RUHİ SOYER (Niğde) — Niğde'nin Aksaray kazasında vukubulan sel felâketi hakkında.

BAŞKAN — Buyurun.

RUHİ SOYER (Devamla) — Çok muhterem arkadaşlarım, tarihî Aksaray şehrimizde büyük ve halkın, hakikaten sefaletini, şaşkınlığını ve perişanlığını mucibolmuş bir sel baskını dolayısıyla muhterem huzurlarınızı üç, beş dakika işgal ettiğim için özür dilerim.

Muhterem arkadaşlarım, sel felâketi, 8 Haziran 1964 Paratesi günü gündüz olmuştur. Eğer bu sel felâketi gece olsaydı hakikaten büyük bir insan kaybı ile karşı karşıya kalınacaktı. Buna rağmen 1520 eve su girmiş ve büyük miktarda, kalınlığı bir metreye yaklaşan, bir çamur tabakası bırakmıştır. 25 ev yıkılmış, 100 den fazla ev oturulamaz hale gelmiştir. 6 000, dekar sebze, 5 000 dekar ayçiçeği tarlası tamamen harabolmuştur. 8 000 dönüm ekili hububat arasizi tamamen sel baskını ile örtülmüş vaziyettedir. 6 000 dekar sebze bahçesi tamamen sular altında kalmıştır ve keza çamurlanmıştır.

175 baş hayvan sular tarafından alınıp götürülmüştür. Halk bu baskın karşısında, bu sel felâketi karşısında perişan bir vaziyette idi. Bil-

hassa evlerinin alt katında yiyeceklerini depolayan halkın bu yiyeceği tamamen çamur tarafından istilâ edilmiştir. Hattâ çamurlanmış unlarını belki yiyebilmek imkânı olur diye güneşte kurutan insanlar gördüm. Bunun karşısında şükranla ifade etmekteyim icabeder ki, mahallî vilâyetin valisi büyük bir hassasiyet göstermiş, hem merkezi haberdar etmiş, hem de kendisi bizzat koşmuş, aynı zamanda Kızılay, aynı günün gecesi büyük bir hassasiyetle oraya gitmiş ve yardımlar yapmıştır. Bu itibarla Kızılay Teşkilâtına ve onun hassas Genel Başkanına Yüksek Huzurlarınızda teşekkür etmeyi bir borç sayarım.

Muhterem arkadaşlarım, İmar ve İskân Bakanlığımız tarafından da bir heyet gönderilmiş, durum tetkik ettirilmiş ve aynı zamanda 20 bin lira kadar da âcil bir yardım yapılması için emir verilmiş ve yiyecek içecek yardımı yapılmıştır. Bu itibarla hem İmar ve İskân Bakanlığımıza hem de sel felâketinin tekerrür etmemesi için tetkiklerde bulunmak üzere heyet gönderen Enerji Bakanımıza Yüksek Huzurlarınızda şükranlarımı sunarım.

Ancak temennilerim şudur halk hakikaten şaşkın ve Kızılayın gönderdiği çadırlar içinde perişan vaziyettedir. Binalar kerpiç olduğu için su emmiş vaziyettedir. Asıl felâket, «Güneş vurmaya başladığı zaman bir tarafı kuruyup, diğer tarafın yaş kalmasından dolayı tersine bir çalışma olacak ve binalar büyük miktarda yıkılmaya mâruz kalacaktır.» diye mütehassıslardan rapor alınmıştır. Hakikaten böyle olacak olursa bugün yıkılmış olan 25 evin daha çok miktara bâliğ olacağı aşikârdır.

Bu itibarla benim temennim, İmar ve İskân Bakanlığımızın süratle vatandaşları bir an evvel eve kavuşturabilmesi için tedbir alması ve diğer taraftan da artık bu sel felâketlerinin mecrası malûmdur, - ifade etmek istemiyorum, fakat ifade etmeye mecburum - bu felâketler Su İşlerinin almış olduğu hatalı tedbirler yüzünden olmuştur. Binaenaleyh, bunların önüne bir an evvel geçilmesi için Su İşlerimizin büyük bir dikkatle tedbirler alması iktiza eder.

Huzurlarınızda bunu tebarüz ettirmek istiyorum. Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Sayın Oğuz Demirtüzün, sizin ki ne hakkında? («Yok» sesleri)

2. — *Tekirdağ Milletvekili Turhan Kut'un, hasat mevsiminin yaklaşması dolayısıyla çiftçilerin ihtiyacı bulunan ve piyasada bulamadıkları orak iplerinin temin edilmesine dair Hükümetçe tedbir alınması hakkında demeci*

BAŞKAN — Sayın Turhan Kut, ne hakkındadır?

TURHAN KUT (Tekirdağ) — Orak ipi hakkında.

BAŞKAN — Buyurun efendim.

FAHRETTİN KERİM GÖKAY (İstanbul) — Efendim, dinleyiciler gelmedi.

BAŞKAN — Kapılar açık efendim, istiyen gelebilir.

TURHAN KUT (Tekirdağ) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım,

7 Haziran 1964 günü yapılan kısmî Senato seçimleri dolayısı ile verilen bir aylık tatil süresi içinde hepimiz seçim bölgelerimizde dolaşarak, vatandaşlarımızın istek ve dileklerini yineden yerinde incelemek fırsatını bulabildik.

Hiç şüphe yok ki, pek çok arkadaşımın da öncelikle bu kürsüde dile getirmek istediği acele konular olacaktır.

Gelip çatmış bulunan orak mevsiminde, temsil ettiğim Tekirdağ ilinin en önemli ve acele ihtiyacı olan bir konuyu, huzurunuzda dile getirmek imkânının bana veren Sayın Başkana bu fırsattan faydalanarak teşekkürlerimi sunmayı zevkli bir görev sayarım.

Arkadaşlarım,

Yurdun çok dar bir bölgesinde, öncelik ve özellikle Trakya illerinde çiftçilerimizin orak mevsiminde kullandıkları orak makinası ipi, malî portesi az olmakla beraber, iki yıldır, sorumlula-

rın gerekli ölçüde işle ilgilenmemeleri yüzünden bir buhran konusu olmaktadır.

1963 yılından önce ithal yolu ile T. Ziraî Donatım Kurumu tarafından sağlanıp dağıtılan ve ayrıca serbest piyasada yeteri kadar bulunabilen orak ipi, özel sektör tarafından bu ipi de imâl edebilecek nitelikte bir fabrikanın kurulması üzerine ithâl kotalarının dışında bırakılmış ve bu suretle on binlerce çiftçinin en hayati ihtiyacının karşılanması, fabrikanın imalatı ve zamanında stok yapmasının sağlanması da sorumlularca düzenlenmediğinden, fabrika sahiplerinin keyfine terk edilmiş bulunmaktadır.

Filhakika, 1963 orak mevsiminde özel sektörün sahip bulunduğu İstanbul'daki tek fabrika imalatını, daha kazançlı bulduğu gemi halatı yapımına tahsis etmiş, sorumlularınca Türkiye'nin bir yıllık ihtiyacı olan orak ipinin hazırlanması ve stoklanması da düşünülmediğinden, özellikle Tekirdağ çiftçileri çok büyük bir ıstırap ve yokluğa terk edilmişlerdir.

Sorumluları bu affedilmez nemelâzımcılıktan ve savsaklamadan uyandırmak ve 1964 yılında da aynı yokluğu çekmemek için daha 8 Temmuz 1963 gününde yani bundan tam 11 ay önce Tarım ve Sanayi bakanlarına yönelttiğimiz bir sözlü soru ile uyarılmış ve alınacak tedbirleri hazırlamak için fırsat vermiştik.

Bu sözlü sorudan da öteye, iki ayı aşan bir süreden beri sorumlu görev sahiplerini, gün aşırmadan uyararak bu yıl olsun çiftçi vatandaşlarımızın aynı yoklukla karşı karşıya kalmamaları için büyük çaba sarf ettik...

BAŞKAN — Sayın Kut, bir dakikanızı rica edeceğim. Bana beyanatınızın çok kısa olduğunu söylemişsiniz. Eğer önünüzdeki sayfaları okuyacaksanız, bu kısa değil.

TURHAN KUT (Tekirdağ) — Hayır efendim, hepsini değil, şu kadarını okuyacağım.

Ancak bölgemizde yaptığımız kısa gezi sırasında işin bu yıl da bütün kemali ile çözüm yoluna girmediğini görerek hayret ettik.

İki yıl öncesine bakarak 10 bin ton fazlası ile 12 000 ton kimyevî gübre kullanarak çok verimli bir mahsul yılı idrak eden Tekirdağ çiftçisi, geçen yıl çektiği büyük yokluk acısının da etkisinde kalarak, Ziraî Donatım Kurumu satış şubelerinin kapılarında ümitsizlik içinde beklemektedirler.

Yurdumuzda orak makinası ile hasat yapan il-ler içinde Tekirdağ 854 aded orak makinası ile başta gelmektedir. Beher makinanın kapasitesi hiç de cömert olmıyan bir usul ile hesaplanarak Tekirdağ Teknik Ziraat Müdürlüğüne istenen 126,5 ton orak ipi hâla il emrine tahsis edilmemiş ve gönderilmemiştir.

Tekirdağlı çiftçiler, 5 Yıllık Kalkınma Plânı ile öngörülen dekar başına verimi arttırmak için Hükümetin büyük fedakârlıklara katlanarak kredi ile dağıttığı kimyevi gübreden geniş ölçüde yararlanarak elde ettiği 10 - 15 yıldan beri görmediği ölçüde verimli ve bereketli mahsulünü tarladan kaldıramamanın haklı üzüntüsü ve perişanlığı içindedirler.

Yıllık tutarı 400 - 500 ton ve malî portesi 4 - 5 milyon liradan ibaret bulunan bir madde- nin sağlanmasında, (hele her çeşit yerli ve yabancî maddenin bol çeşitleriyle satış vitrinlerini doldurduğu bir ortamda), gösterilen anlayışsızlık acıdır, esef vericidir.

Sorumluların bu işin üzerine daha çok önemle eğilerek, arpaların orağı başlamış bulunması- na göre, Tekirdağ Teknik Ziraat Müdürlüğüne istenen 126,5 ton orak ipini, gün geçirmeksizin Zirai Donatım Kurumu satış şubelerine sevk ve ihtiyaç sahiplerinin yararlanmalarına hazır bulundurmasını, bir lütuf olarak değil, görevlerinin gereği olduğu için ısrarla talebediyoruz.

Sırası gelmişken, 1963 den önce ithâl yolu ile sağlanıp Zirai Donatım Kurumu tarafından dağıtılan ipin kilosu 7 lira küsur kuruştan satıldığı halde bu yıl yurt dâhilinde yapıp satılan ipin kilosunun 11 lira küsur kuruş olduğunu, arada çiftçi aleyhine meydana gelen 4 liralık farkın da ortadan kaldırılması için çaba sarf etmenin gerektiğine de işaret etmek yerinde olacaktır.

Yaptığımız incelemeye göre, bir kilo orak ipinin fabrikada satış fiyatı 8 liradan ibaret olup piyasadaki satış fiyatı olan 11 lira küsur kuruş ile aradaki fark Zirai Donatım Kurumunca masraf olarak istenmektedir.

Sonuç olarak şunu belirtmek isteriz ki, orak ipi ihtiyacının bugünkü hali ile çözümlenmesine çalışmak, her yıl aynı dert ve yokluğun yenilenmesinden öteye bir fayda sağlamıyacağından, özel sektör tarafından kurulan ve günlük kapasitesi 2 tondan ibaret bulunan tek fabrikanın sahiplerinin keyfine bırakılmıyarak, orak ipinin de derhal ithâl kotaları içine alınması için gere-

ken esaslı ve ciddi çalışmalar yapılmalı ve gelecek yıl olsun 4 - 5 milyon Türk Lirası tutarındaki bir konu, yılan hikâyesi gibi sürdürülmemelidir.

Tutarı bakımından çok küçük aneak ifade ettiği anlam bakımından büyük olan bu durumu bir defa daha sorumlularının dikkatlerine sunar, beni dinlemek lütfunda bulunan arkadaşlarıma teşekkür ederim, saygılarımla.

3. — *Balikesir Milletvekili Cihat Turgut'un, Zeytinyağı piyasasında hüküm süren buhrana temasla zeytinyağı müstahsılının korunması bakımından Hükümetçe gerekli tedbirin alınmasına dair demeci*

BAŞKAN — Sayın Cihat Turgut, gündem dışı konuşmanız ne hakkında idi?

CİHAT TURGUT (Balikesir) — Zeytinyağı fiyatları hakkında efendim.

BAŞKAN — Zeytinyağı fiyatları hakkında buyurun.

CİHAT TURGUT (Balikesir) — Sayın Başkan, muhterem arkadaşlarım,

Aylardan beri zeytinyağı piyasada hüküm süren kriz, son zamanlarda had bir safhaya intikal etmiş zeytinciliğin ve yağcılığın istikbali karanlık bir istikâmet almış bulunmaktadır. Uzun zamandır çeşitli kanallardan bize vâkı mürecaatlerde, durumun Hükümete duyurulması ve alınacak âcil tedbirlerle buhrana bir son verilmesi istenmekte idi. Son seçimler dolayısıyla yağcılığın sıklet merkezini teşkil eden körfez bölgesinin müstahsılı ile vukubulan temalarımızda, buhranın vahametini mahallen tesbit ettikten sonra, kördüğüm haline gelmiş bulunan yüz binlerce insanın yine yüz milyonlarla ifade edilen problemini Yüce Meclisin huzurunda Hükümete duyurmayı bir vazife telâkki ettim.

Defalarca bu kürsüden dile getirdiğimiz veçhile zeytin müstahsılının feryadı muayyen bir zümrenin yersiz temennisi kabul edilerek âdet olduğu üzere arşivlerdeki ebedî istirahatgâhına tevdi edilmiş bulunuyor.

Şimdi bir defa daha dâvayı bütün açıklığı ile teşrih ederek, Hükümetten ve bilhassa en az benim kadar zeytin bölgesinin temsilcisi Sayın Ticaret Bakanı arkadaşımızdan, yetkilerini kullanarak, (bir milletvekili buradaki konuşmalarını çok yakın geçmişteki misali veçhile muayyen bir müstahsıl grupun sempatisini toplama-

ma gayretine mâtufl, istismarçı bir zihniyetin mümessili olarak tavsif etmeden) insaf ile bizi dinlemelerini, müzminleşen ve kangren olan bu ezeli çekişmeye bir son verilmesini istirham ediyorum.

27 resmî teşekkülün iştirakiyle meydana gelen «Türkiye Nebati Yağ Konseyi» nin tesbit ve ilân ettiği asgari maliyet fiyatı olan 450 kuruşa satışa arz edilen yağların alıcı bulamadığı acı bir hakikattir. Vadesi gelmiş borcunu, zamanında ödiyememek endişesiyle maliyet fiyatının altında bir teklif ile mahsulünü satmak isteyen müstahsılın ve namuslu tüccarın bugün karşı karşıya bulunduğu durumun fecaatini Yüksek takdirlerinize terk ediyorum. Hükümetin bu ilgisizliği devam ettiği takdirde, yılda ortalama 500 liraya yaklaşan bir miktar ile millî gelirden payı olan bu tarım kolu mensuplarının, bir gün ağaçlarını kökleme zorunda kalacaklarını şimdiden haber veriyorum.

50 yıldan fazla bir zamandan beri, İspanya, İtalya ve Tunus'ta hükümetleri tarafından takibedilen himaye politikası sayesinde bu memleketlerde zeytincilik çok kısa zamanda büyük gelişmeler kaydetmiş dünya zeytin piyasasında söz sahibi olan bu milletlerde zeytincilik millî bir mesele olarak benimsenmiştir. Fiyat gerilemeleri karşısında adı geçen bu devletler tehlikeyi bertaraf için müdahale mübayaalarında bulunarak istikrarlı bir fiyat politikası teminine muvaffak olmuşlardır. Bizde durum bunun tamamen aksine olarak sık sık değişen hükümetler ve Ticaret bakanları müstahsıl hasım olarak kabul etmiş, ona yardım elini uzatacağı yerde gittikçe kamburlaşan beline biraz sonra izah edeceğimiz ve hile yumruğunu bütün şiddetiyle indirmiş bulunmaktadır. Millî Savunma ve çeşitli resmî müesseseler ihtiyaçlarını temin ve yok senesinde piyasada nâzım rol oynamak amacıyla zamanında müdahale mübayaalarına başvurusaydı, çok külfet, az nimet karşılığında çalışan kanaatkâr zeytin müstahsılının, şimdikiye kadar olduğu gibi bundan böyle de her yıl istihsalimizi artıran dikmeciliğe hız vererek mevcut 57 milyon ağacı 100 milyona çıkartmanın imkânlarına sahibolacak iç tüketimde vatandaşa hizmet, nebati yağ ithal etmemek suretiyle de milyonlarca liralık döviz tasarrufu sağlayacaktı.

Nebati yağ ihtiyacımızı karşılamak için ithal edilmekte olan Soya ve Pamuk yağlarına tanınmış olan imtiyaz yüzünden durum müstahsıl aleyhine gelişmiş ve bugün içinden çıkılmaz bir dâva halini almıştır. Soya yağlarının ithali, soya yağının tevzii ve satışı Hükümet için millî bir politika olarak ele alınmakta ve fakat bu memleketin öz evlâdının yetiştirdiği dünya ölçüsünde bir şörete sahip millî mahsulü zeytinyağcılığımız bilerek veya bilmiyerek bir taraftan Hükümet diğer taraftan taşıyıcılar ve vurguncular tarafından sistematik bir şekilde baltalanmaktadır. Müttetiklerimizin gayreti, soya birliği teşkilâtının misyonerliği ve Hükümetin ilgisizliği ile Amerikan sigarası ve viskisin-den sonra Amerikalının ağzına koymadığı istihsal fazlası soya yağları, zeytinyağcılığımızı mahvetme yolunda olduğunu yüksek nazarlarınıza arz etmek isterim. Zeytincinin ot yağı diye isimlendirdiği soyayağı fiyat bakımından zeytinyağı ile aynı hizada bulunmaktadır. Rafine ve hidrojene margarinler hattâ zeytinyağından biraz daha ileride bulunmaktadır. Topraklarımızda rahatlıkla yetiştirilmesi kabil, olan soya fasulyesi ziraatında önem verilerek iç tüketimi karşılamak mümkün iken düşük maliyetli ve yabancı menşeli yağları ithal etmek hakka hizmet etmekten ziyade Et ve Balık Kurumu ile Tarih'e ve bâzı vurgunculara hizmettir. Bunun vebal ve sorumluluğunu taşıyan Hükümetin birgün halka hesap verme durumunda kalacağını hatırlatmayı zait görürüm. Zamanı gelince her türlü imkânlardan faydalanaarak soya yağından kimlerin ne elde ettiğini bütün çıplaklığı ile millete ve Hükümete duyuracağım. Türedi vurguncuların doymak bilmez karaborsacıların millî ekonomimize yaptığı kötülüklerin başında müeyyide kifayetsizliği ve Devlet makinasında mesuliyet yüklenmiş kimselerden bâzılarının pervasızlığı sebeboldur. Biz ikaz vazifemizi yaparken Hükümet de hissesine düşeni yerine getirmelidir.

Sabun sanayiinde veya hidrojenasyon tesisi satılmadığı halde margarin imalatçısı sıfatı ile alınan soya yağları, sabun yapılmadan veya hidrojene edilmeden taşıyıcı yoluyla veya çiçek yağı namı altında doğrudan doğruya müstahlike intikal ettirilmekte bu suretle milyonlar vurulmaktadır. Büyük istihsal merkezlerinde yapılacak ufak bir tahkikatla memleketi sömü-

ren yağınla parazitin meydana çıkacağını ihbar ediyor ve bu konuda Hükümete yardımcı olacağımızı peşinen arz ediyoruz.

Biraz evvel zikrettiğim 27 resmî teşekkülün bir araya getirilmesiyle kurulan «Türkiye Nebati Yağ Konseyinde» çiftçiyi ve özel sektörü temsil eden yegâne müessesese sadece Körfez bölgesindeki bir Zeytin müstahsılları cemiyetidir. Tamamen resmî sektörü temsil eden bu müesseselerin yağcılığımıza bir fayda sağlıyacağına kaanî değiliz. Ziraat ve ticaret alanında mühim rol oynayacak olan bu gibi teşkilâtların kuruluşundan evvel mevcut siyasi partilerin de kanaatlerinin sorulması fikirlerinin alınması çok faydalı olurdu. Karma ekonomi sisteminin tatbikçisi olduğunu iddia eden bir Hükümetten bunu beklemek hakkımızdı. Bir anket yapılmadan kurulan bu konseyden bir şey beklemediğimiz gibi, Soya Birliği teşkilâtı tarafından İspanya ve İsrail'deki yağ sanayiini tetkika davet edilen Gima, Tarış ve Ticaret Bakanlığı teşkilâtlandırma umum müdürü beylerin de tatlı seyahat hâtıralarından başka memlekete bir hizmette bulunacaklarına yağcılığın inkişafında emekleri sebk edeceğine kendimizi inandırmaya zorlayamayız.

Tütüncülük, meyvacılık ve turfandacılıkta liderliği elimizden alan rakip devletler yağcılığımızın gelişmesine de çalışmalarıyla ve menfi propagandalarıyla plânlı bir şekilde mâni olmaktadırlar. Biz Türkiye zeytineçileri adına Hükümete çalışmalarında ışık tutacak bir fikir vermek ve buhrana acil bir çare bulmak gayesiyle, aşağıdaki hususların nazara alınmasını istirham ediyorum, bizi anlayışla karşılayacaklarını ümidediyorum.

1. Ağaç dikimini teşvik, istihsalî artırma ve müstahsılı himaye amacıyle, zeytinyağını fiyatlarını tesbit edilecek taban fiyattan aşağıya düşürmemek için zamanında müdahale mübayaasında bulunulmalı.

2. İstihsal maliyetini düşürecek tedbirler alınmalı, sulama, gübreleme ve sair bakım işlerinde Hükümet müstahsıla yardımcı olmalıdır.

3. İhraçatımızı İtalya'nın vesayetinden kurtarmak suretiyle, doğrudan doğruya alıcı pazarlarla münasebet kurarak bütün talepleri standart yağ tipleri ile karşılayacak yüksek kapasiteli rafinaaj tesisleri kurulması teşvik ve

finans edilmeli, ithal edilen soya ve pamuk yağı misüllü yağların satışından ayrılacak bir fondan ihraçata prim verilmelidir.

4. Soya yağlarının ithali tevzii ve satışı ciddi surette kontrol altına alınmalı sabun sanayiine ve hidrojenasyon tesisatı olmıyan margarinçilere bu yağ verilmemeli ve taşıyış yolu ile halkı soyanlar şiddetle takibedilerek ağır cezalara çarptırılmalıdır.

5. Müstehlikin istifadesine arz edilen yağlar sarf olunarak satışa çıkarılmalı her vatandaş aldığı yağın mahiyetinden emin olmalıdır.

6. Kupaj ve taşıyışın katî tarifi yapılmalı bunu suiistimal edenler ticaretten menedilmelidir.

7. Yukarıdan beri izaha çalıştığımız mahzurların bertaraf edilebilmesi için mer'i Gıda maddeleri Nizamnamesinin en kısa bir zamanda çok ağır müeyyideler ihtiva eden yeni şekliyle derpiş edilmesi temenniye şayandır.

8. Yurdumuzda soya fasulyesi yetiştirilmesi cihetine gidilmeli bugün takibedilmekte olan soya yağı misyonerliğine son verilmelidir.

9. Türkiye Nebati Yağ Konseyindeki özel sektör temsilcilerinin sayısı artırılmalı Türk standartları enstitüsü islah edilerek marka ve isim suiistimalleri derhal önlenmeli ve en kısa zamanda ticari ahlâkın teessüsü yoluna gidilmelidir.

10. Ticaret ataşeliklerini ataletten kurtarmak suretiyle her konuda olduğu gibi dünya nebati yağ hareketlerini de yakından takibeden faal ve dinamik bir hale getirmelidir.

11. İhraç mamullerine inikâs eden vergilerin iadesi 261 sayılı Kanuna göre düzenlenen 6/2453 sayılı Kararnamenin (1) fıkrası gereğince mümkün olduğuna göre, bu husus nazara alınmalıdır.

Tahammülü güç ve zor şartlar içerisinde ayakta durmaya çalışan zeytin müstahsılının bugünkü perişan durumunu Hükümetten şikâyetçi olarak Yüce Meclisin huzurunda dile getirmeye çalıştım ve Hükümetçe alınması gerekli tedbirleri de sırasıyle izah ettim. Yüksek hakemliğinizde Sayın Hükümetin ve bilhassa Ticaret ve Tarım bakanlıklarının alacakları âcil tedbirlerle bu ciddî buhrana bir çare bulacakları ümidiyle huzurunuzdan hürmetle ayrılıyorum. (Alkışlar)

4. — *Bilecik Milletvekili Şadi Binay'ın, Millet Meclisi tutanaklarının geç yayınlandığı ve bu konuda Başkanlıkça tedbir alınması hususlarında demeci*

BAŞKAN — Sayın Binay kısa konuşmanız nedir, 2 - 3 dakikalık bir talebiniz mi vardır?

ŞADI BİNAY (Bilecik) — Millet Meclisi tutanaklarının geç basılması hakkında.

BAŞKAN — Buyurun.

ŞADI BİNAY (Bilecik) — Muhterem arkadaşlar, vaktinizi çok kısa alacağım.

Birkaç zamandır tetkik ediyorum, Millet Meclisi tutanakları gayet geç yayınlanıyor. Hesap yaptım; en son yayınlanan Tutanak 30 ncu Birleşim 10.1.1964 tarihli. Bugüne kadar beş altı ay geçmiş. 106 Birleşimden sadece 30 Birleşim yayınlanmış, 76 Birleşim yok. Bunu tetkik ettim arkadaşlar. Acaba kadro mu az, personel mi kifayetsiz? Evvelki Meclis, yani Senato olmadan evvelki kadronun iki üç misline çıktığını söylediler. Meclis tarihinde bugüne kadar böyle bir gecikmenin vakti olmadığını da tesbit ettim.

Çalışıyoruz; stenoların yazdıkları üzerinde arkadaşlarımız hemen düzeltmeyi yapıyorlar, ama netice gelmiyor, neden yayınlanmıyor, bilmiyorum. Bunun ehemmiyetini zannederim ki hepimiz mükrîkiz. Riyasetin nazarı dikkatini çeker, bu hususta lâzimgelen tedbirleri alarak hiç olmazsa bu müddetin eskiden olduğu gibi bir aya indirilmesini istihham ederim. Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Efendim, son olarak bir gündem dışı söz talebinde bulunan arkadaşımız sabırsızlanmaktadır. Müsamahanızı rica edeceğim, her halde kıymetli fikirlerini söyleyeceklerdir. Buyurun Sayın Kabadayı, çok kısa olsun.

HİSAN KABADAYI (Konya) — Sayın Başkan, muhterem arkadaşlar, söyleyeceğim dertler benim kadar Muhterem Reisi de ilgilendirir, zira bahsedeceğim diyarın çocuğu sayılırlar. Biraz evvel Ruhi Soyer kadesim kendi bölgesindeki âfetlerden mütevellit dert ve ıstıraplardan bahsetti. Ben de böyle dert ve ıstıraplara mâruz kalan bir kasabacıktan bahsedeceğim.

Hatırlarsınız, birkaç gün evvel okumuşsunuzdur, Konya'nın Doğanbey nahiyesinde bü-

yük bir âfet olmuştur. Tarih boyunca hemen hiçbir yerde bu mevsimde görülmiyecek, 30 santime yakın dolu yağmış. Dere ağzında bir kasabadır. Burası Torosların kucağındadır, tabiat sert, toprak kısındır. Bu âfet Doğanbey nahiyesinin dört mahallesinden birini götürmüştür. Zaten çarşısının 70 dükkânı var, çarşığı olduğu gibi götürmüştür. Yazı dediğimiz ovası da 2 - 3 bin dönüm idi, orada taşkın koruması yapılmadığı için akan sel, yağın yağmurlar hür ve müstakil akar giderler. Sel yatağı çay yatağı diye bir şey yoktur. Böyle oluşu sele kolaklık vermiş, bütün ovada akmış, pancar, ekin diye bir şey de bırakmamıştır. Burası diyebilirim ki, Türkiye'nin en fakir yeridir, senesi 25 bindir. Fakat fakirliğinden mütevellit 20 bini İzmir'de amelelik, işçilik yapar, küçük esnaflık yapar. Burada kalanlar da gayet fakir insanlardır. Böylece dile geldiğimiz formalitik nizam beklenir, kollanır, yardım gidecek dersek Devlet yardımı gidinceye kadar bu fakir kasaba halkının açlık, feryat, figan korkarım ki varlıklarını helâk eder. Şöylece; bu kasabanın beklemeye, ihtiyatları ile geçinmeye Devletten yardım gelecektir diye sabır göstermeye takatleri müsait değildir. Durum anlattığım gibidir. Bu kasabanın çocuğu olarak olduğu gibi size tabloyu çizmeye çalışıyorum. Muhterem Başkanlığı ve sayın arkadaşlarımı, ilgilileri bu mevzuda dertli bir diyara yardıma çağırıyorum. Çok teşekkür ederim. Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Gündeme başlıyoruz, sunuşlarımızı okutuyorum.

5. — *Çorum Milletvekili Necmi Ökten'e izin verilmesine dair Başkanlık tezkeresi (3/897)*

Genel Kurula

Çorum Milletvekili Necmi Ökten'in, mâzeretine binaen, 15.6.1964 tarihinden itibaren 40 gün izinli sayılması Başkanlık Divanının 15.6.1964 tarihli toplantısında kararlaştırılmıştır.

Keyfiyet yüce tasviplerine arz olunur.

Millet Meclisi Başkanı
Fuad Sirmen

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

6. — İsparta Milletvekili Mustafa Gülcügil'in Cumhuriyet Senatosu İsparta Üyeliğine seçildiği için milletvekilliğinden çekildiğine dair yazısı

BAŞKAN — Yazıyı okutuyorum.

Millet Meclisi Başkanlığına
7 Haziran 1964 kısmi Senato seçimlerinde İs-

parta'dan senatör seçilmem dolayısıyla milletvekilliğinden istifamın kabulünü arz ve rica ederim.

İsparta Milletvekili
Dr. Mustafa Gülcügil

BAŞKAN — Bilgilerinize sunulur.

6. — GÖRÜŞÜLEN İŞLER

1. — Sosyal Sigortalar kanun tasarısının, Anayasanın 92 nci maddesine göre Cumhuriyet Senatosunca yapılan inceleme süresi hakkında Millet Meclisi Geçici Komisyonu ile Anayasa Komisyonu raporları ve Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisi Başkanlıkları tezkereleri (1/462) (S. Sayısı : 715) (1)

BAŞKAN — Raporu okutuyorum.
(Komisyon raporu okundu.)

BAŞKAN — Efendim, rapor üzerinde görüşme açıyoruz.

Grup adına mı? Sayın Bağcıoğlu.

KEMAL BAĞCIOĞLU (Maraş) — Evet.

BAŞKAN — Buyurun.

ADALET PARTİSİ GRUPU ADINA KEMAL BAĞCIOĞLU (Maraş) — Muhterem, Başkan, kıymetli arkadaşlarım; biraz önce okunmuş bulunan Sosyal Sigortalar kanun tasarısının Anayasanın 92 nci maddesine göre Cumhuriyet Senatosunca yapılan inceleme süresi hakkındaki Millet Meclisi Geçici Komisyon raporu şimdi arz edeceğim, sebepler yüzünden Anayasamıza, usule, İçtüzük hükümlerine aykırı bulunmakta ve böylece üç aylık süre 92 nci maddenin 10 neu fıkrası gereğince geçmiş olduğundan bu kanun hakkında Cumhuriyet Senatosunca yapılan değişikliklerin mutabek addedilmesi lâzımgelmektedir. Grupumuz bu kanaate şimdi arz edeceğim mucip sebepler yüzünden varmış bulunmaktadır.

Arkadaşlar, biliyorsunuz ki, mezkûr kanun tasarısı Meclisimizce görüşülmüş ve kabul edilmişti. Bu kanun tasarısı, burada Geçici Komisyon raporunda da açıklandığı üzere, Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına 13 Aralık 1963 ta-

rihinde havale edilmiştir. C. Senatosunda yapılan görüşmeler sonunda Sosyal Sigortalar kanun tasarısında muhtelif değişiklikler yapılmış ve bu kanunun mühim maddeleri C. Senatosu tarafından çok değişik bir halde kabul edilmiş, böylece 3 aylık süreye uygun bir zaman içinde C. Senatosunda bitirilerek çıkarılmıştır.

Şimdi teşkil edilmiş bulunan Millet Meclisi geçici komisyonunun yaptığı inceleme sırasında komisyona bir takrir verilmiş bulunmaktadır. Müsaadenizle bu takriri okuyorum.

Komisyon müzakereler sırasında verilmiş bulunan takrir aynen şu ifadeyi taşımaktadır:

«Yüksek Başkanlığa

Şifahen arz ettiğim sebeplerle C. Senatosu Sosyal Sigortalar kanun tasarısının Millet Meclisince kabul olunan metnini Anayasanın 92 nci maddesinde öngörülen 3 aylık süre içinde karara bağlamamıştır. Bu konuda İçtüzüğün 28/1 nei maddesi gereğince Millet Meclisi Anayasa Komisyonundan mütalâa istenmesinin karara bağlanmasını saygı ile rica ederim.

İzmir Milletvekili
Şeref Bakşık»

Geçici Komisyon takriri mâkul addetmiş, bir defa da Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun fikir ve kanaatini almayı münasip mütalâa etmiştir. Bunun üzerine hâdisе Millet Meclisi Anayasa Komisyonuna gelmiş ve orada müzakere edildikten sonra bâzı üye arkadaşların muhalefetine rağmen, Anayasanın 92 nei maddesinin 10 neu fıkrasında derpiş edilen üç aylık süre içerisinde kanunun Cumhuriyet Senatosunca ikmal edilmediği kanısına varılarak bu şekilde bir mütalâa Geçici Komisyona verilmiş bulunmaktadır. Mütalâada ileri sürülen mucip sebeplerin en mühimi, Kurucu Meclis tarafından

(1) 715 S. Sayılı basmayazı tutanağın sonundadır.

Anayasanın kabulü sırasında öngörülen sebeplerdir.

Bu sebepler arasında Anayasa Komisyonu, Geçici Komisyona muvazi olarak şöyle demektedir. «Anayasanın 92 nci maddesi iki ayrı Yasama Meclisine kanunların kabulü ve müzakeresi sırasında rasgele, uzun müddetler tanımayı hoş görmemiştir. Millet Meclisinin kabul etmiş olduğu bir metni, C. Senatosu uzun bir süre bekletmesin ve sürüncemede kalmamasın diye bir tahdit koyalım ve böylece C. Senatosunun çalışmasını, Millet Meclisinin çalışmasına ahenkli bir tarzda uyduralım, muvazi bir hale getirelim kanaati hâkim olmuş ve Kurucu Mecliste Anayasa görüşülürken, 92 nci madde bu sebeple vaz'edilmiş olduğuna göre 3 aylık süreyi Senato uzatamaz demektedir.» Halbuki muhterem arkadaşlar, hatırlarsınız yine Yüce Heyetiniz tarafından kabul edilmiş bir kanun teklifi vardı. Bu kanun teklifi işte biraz önce okuduğum Karma Komisyonun talebi üzerine Anayasa Komisyonundan alınmış bulunan mütalâada imzası bulunan Sayın Coşkun Kırcı ve arkadaşları tarafından teklif edilmiş bir kanun tasarısı idi. Yasama Meclislerinin aralarındaki münasebetlerin düzenlenmesine dair kanun tasarısının, birinci maddesi aynen şöyle idi:

«Kanun tasarısı veya tekliflerinin Millet Meclisi komisyonları ile Genel Kurulundaki görüşme süresi ilk komisyona havale tarihi esas olmak üzere o günden başlayarak Genel Kurulda son oylamanın yapıldığı birleşim tarihi dâhil olmak üzere hesaplanır.» denilmektedir.

Şimdi, muhterem Coşkun Kırcı arkadaşımız ve arkadaşları tarafından verilmiş bulunan ve Yüce Heyetinizce kabul edilen kanun tasarısının 1 nci maddesinin ikinci bendinde derpiş bulunduğu ve Yüce Heyetinizin kabul ettiği, bir kanun tasarısının Millet Meclisince Senatoya havale edildiği tarih değil, Senato Başkanlığı tarafından komisyonlara ilk havale tarihinin muteber addedilmesi lâzımgelmektedir. Bu kanun Millet Meclisince kabul edildiği halde malesef Cumhuriyet Senatosunda üçte iki ekseriyetle reddedilmiş bulunmakta ve fakat redde sebep teşkil eden mucip sebepler bahsettiğimiz münakaşanın dışında, C. Senatosu ile Millet Meclisinin münasebetlerini düzenleyen bir kanunun bu şekilde yalnızca Millet Meclisinde görüşülmesinin doğru olamayacağı ve bunun her

iki Meclisten seçilecek bir müşterek komisyonda evvelâ görüşülmesinin uygun olacağı mütalâası ile reddedilmiş bulunmakta idi. Bilâhara bu kanun teklifi Anayasa Komisyonuna gelmiş ve halen Anayasa Komisyonunda bulunmaktadır.

Şimdi o kanun teklifinde Yüksek Heyetinizin kabul etmiş olduğu bir nokta, bir prensip var. O prensip; her hangi bir kanun Millet Meclisinde kabul edildikten sonra C. Senatosuna gider. Ama bu gidişin havale tarihi değil, C. Senatosu Başkanı tarafından komisyonlara havale tarihi muteber addedilir. Şimdi bakıyoruz hâdiseye; bu hâdisede bahsi geçen Sosyal Sigortalar kanun tasarısı vakaa 13 Aralık 1963 tarihinde Millet Meclisi tarafından Senatoya havale edilmiştir, fakat o gün Cuma olduğu için ve Cumartesi, Pazar günleri Cumayı takibettiğinden ve o günlerde de C. Senatosu Kalem ve komisyonları icrayı faaliyette bulunmadığından, toplantı günü olan Salı, Perşembe günlerinde neşredilmek üzere gelen kâğıtlar arasına alınmış ve onu takibeden Salı günü yani 17 Aralık 1963 tarihinde C. Senatosunda gelen kâğıtlar arasında kaydedilmiş bulunmaktadır. Şimdi Anayasanın 92 nci maddesinin 10 ncu fıkrasında derpiş edilen müddetin başlangıcının da bu olması lâzımgelir. Yoksa bir kanun teklifi Meclisten çıkar C. Senatosuna gider, eğer o gün tatil ise mebdai nasıl kabul ederiz. Tatili takibeden ve Senatoda çalışılarak kayıt edilen tarihin muteber olması lâzımdır. Böyle olunca Meclisin de kabul etmiş olduğu Coşkun Kırcı ve arkadaşlarının kanun tasarısının 1 nci maddesinde kabul edilen prensip gereğince bu kanunun Cumhuriyet Senatosunca 17 Aralık 1963 tarihinde müzakereye alındığını kabul etmekten başka bir imkân yoktur. Öyle olunca Cumhuriyet Senatosu bunu üç aylık süre içerisinde görüşmüş ve bâzı maddelerini tadil etmiş demektir. Çünkü kanun Cumhuriyet Senatosundan tam havale edildiği tarihten itibaren üç aylık bir süreden sonra yani 17 . 3 . 1964 tarihinde çıkmıştır.

Şimdi ne oluyor? Yüce Heyetiniz bir kanunu kabul ediyor. Bu kanunda bir prensip kabul ediyorsunuz ve o prensip her hangi bir kanunun Cumhuriyet Senatosuna havale edildiği tarih değil, Senato Başkanlığınca komisyonlara havale edildiği tarihtir diyorsunuz, ondan sonra size izafeten çalışan bir Geçici Komisyon bu fikrinizi kabul etmiyor, bâzı mütalâalar serdiyle bunu

alıyor, havale gününe getiriyor mebdei. Böyle bir keşmekeş bizi yanlış bir yola götürür. Onun içindir ki, bahsettiğim Anayasa Komisyonu kararına şahsen muhalif kaldım. Zaten Komisyonda bulunan partime mensup arkadaşlarım da benimle birlikte muhalif kalmışlardır ve onun içindir ki, A. P. olarak da aynı görüşü benimsiyor ve 92 nci maddenin bu mânada anlaşılması lâzımgeldiğine kaani bulunuyoruz.

Şimdi arkadaşlar, bu fikrimizi kuvvetlendirecek başka mucip sebeplerimiz de vardır. Bakınız size Başkanlık Divanının kısa bir kararını okuyacağım. Meclis Başkanlık Divanı bu kararında aynı fikirlerle hareket etmekte ve havale tarihinin değil, ancak komisyonlara havale tarihinin başlangıç olabileceğini kabul etmiş bulunmaktadır.

Başkanlık Divanı kararı : 86 sayılı 15 . 4 . 1963 tarihli. Bu kararın 4 ncü maddesinde sürenin başlangıç tarihinin C. Senatosu İçtüzüğü'nün 23 ncü maddesine mütenazır olarak İçtüzüğü'nün 66 ncü maddesinin 7 ncü ve 8 ncü fıkralarında mündemiç ve hukukî bir muameleyi mutazammın bulunan havale işleminin ifa ve ikmal edildiği tarih olduğu, bunun da her hangi bir iş için o işin derecedildiği gelen kâğıtların tarihi olduğu kabul edilmiş bulunmaktadır. Böylece bu fikrimizi Meclis Başkanlık Divanı da benimsemiş ve böylece kararlarında bu hususu kabullenmiştir. Buna mütenazır olarak C. Senatosu Başkanlık Divanının da bir kararı vardır. Bu karar da Senatoya gelen her hangi bir kanun tasarısı ve teklifinin, Meclise kabul edilen bir teklifin, ancak ve ancak Cumhuriyet Senatosu Başkanı tarafından komisyonlara havale tarihinin başlangıç tarihi olabileceği hususunu kabul etmiş bulunmaktadır. Bundan da bir pasajı müsaadenizle okuyacağım :

Cumhuriyet Senatosu Kanunlar Müdürlüğü'nün 3656 sayılı ve Cumhuriyet Senatosu Başkanı Enver Aka imzalı 31 . 3 . 1964 tarihli yazısında aynen : (Sosyal Sigortalar kanunu tasarısı Millet Meclisinden 13 . 12 . 1963 Cuma günü C. Senatosuna intikal etmiştir. Bugünü takibeden ve ilk genel kurul toplantı gününe rastlayan 17 . 12 . 1963 Perşembe günü gelen kâğıtlara alınmıştır. Gelen kâğıtlar Salı ve Perşembe olmak üzere Senato toplantı günlerinde yapılmaktadır. Kaldı ki, bu süre içinde bir gün yılbaşı ve 3 gün de Şeker Bayramı mevcut bu-

lunmaktadır. Bu sebeple havale tarihinin, komisyonlara havale tarihi olan 17 . 12 . 1963 günü olması lâzımgelmektedir.) mealinde C. Senatosu Başkanının yazısı.

Şimdi arkadaşlar, bütün bunların dışında C. Senatosu tarafından tanzim edilmiş ve kabul edilmiş olan C. Senatosu İçtüzüğü'nde de aynen bu fikirlerimizi kuvvetlendirecek ifadeler bulunmaktadır.

Meselâ bu İçtüzüğü'nün 23 ncü, 22 ncü ve 70 ncü maddeleri ve diğer maddelerinde C. Senatosuna gelen her hangi bir kanun metninin Başkan tarafından komisyonlara ilk havale tarihinin müteber olduğu ve ancak Başkanın bir hafta içinde muhakkak bir kanun tasarısı ve teklifini bir komisyona havale etmesi lâzımgeldiğini kabul etmiştir. Şimdi C. Senatosu İçtüzüğü'nde neden bu 7 günlük müddet bir âmir hüküm olarak vaz' edilmiştir : İşte Kurucu Meclisin, Anayasanın 92 ncü maddesini kabul ederken ileri sürdüğü mütalâalara bir müvazi mütalâa serd etmek maksadiyle bir haftalık müddet olmuş. Yani istediği zaman kanun, teklif veya tasarısını C. Senatosu Başkanının 2 - 3 ay tutamamasını temin etmek için bir haftalık müddet koymuştur. Onun için Karma Komisyonun biraz önce muhterem kâtip arkadaşım tarafından okunan raporunda ileri sürülen kanunların sürüncemede kalmasını önlemek gibi bir maksat bahis mevzuu değildir. Çünkü zaten Cumhuriyet Senatosu Başkanı en geç bir hafta içinde gelen kanunu bir komisyona havale etmek zorunluğundadır, mecburiyetindedir.

Şimdi böyle olunca, geciktirse geciktirse dört gün geciktirir, beş gün geciktirir, âzami yedi gün geciktirir. Ama daha fazla geciktirmişse kendisine o kanun teklifi veya tasarısının gelişinden itibaren 7 gün hesaplanır, 7 gün geçtikten sonra takibeden 8 ncü gün mebde addedilir. Öyle olunca İçtüzük Senato Başkanını bağlamıştır, 92 ncü maddenin de ruhuna uygun bir İçtüzük hükmü ortaya çıkmış. Bunun dışında Millet Meclisi İçtüzüğü'nde de, daha henüz müzakeresi yapılmıyan fakat Anayasa Komisyonunda kabul edilen Millet Meclisi İçtüzüğü'nde de buna müvazi maddeler kabul etmiş bulunmaktayız. Henüz o içtüzüğü müzakere etmeye başlamadık ama Millet Meclisine niyâbeten bu içtüzüğü tetkik eden ve incelemiş bulunan, Anayasa Komisyonu, içtüzüğü - şimdi madde numarası aklımda kalmadı - bir maddesinde aynı hükmü hem Sayın Coşkun

Kırca ve arkadaşlarının kanun tekliflerinin 1 nci maddesine uygun, hem de Senato İktüzüğüne uygun tarzda kabul etmiş bulunmaktadır.

Şimdi arkadaşlarım, ne oluyor böylece? İktüzüklere kanun anlayışına ve Yüksek Heyetiniz tarafından kabul edilmiş bulunan ve artık çıkarılmış bulunduğunuz, C. Senatosuna havale etmiş olduğunuz, bir kanunda kabul ettiğiniz bir prensibi yeni baştan değiştirmek gibi hukuk nosyonu bakımından mümkün olmayacak bir hale düşmüş olacağız, eğer bu Geçici Komisyon kararını benimsersek, kabul edersek.

Muhterem arkadaşlar; kaldı ki, işin bir de psikolojik yönü vardır. Cumhuriyet Senatosu Muhterem Heyeti, Millet Meclisi gibi bir yasama organıdır. O organ tarafından yapılmış bulunan kanunların ikinci bir süzgeçten geçirilmesi muamelesine, böyle ufak meseleleri ileri sürerek, iki gün geçti onun için üç aylık mesaisini heba etmek, heder etmek gibi bir yola gidilmesinin de doğru olmadığı kanısındayım. Biz nasıl bir yasama faaliyeti iera ediyorsak, Muhterem Senato da aynı faaliyeti iera etmektedir. O muhterem arkadaşların yapmış oldukları mesaiyi, böyle bir gün geçti, birbuçuk gün geçti, yok 92 nei maddesinin anlamı böyledir de havale tarihi muteberdir diye diye üç aylık bir çalışma neticesini heba etmenin psikolojik bakımdan da doğru olmadığı kanısındayım. Onun için de Millet Meclisi olarak Başkanlık Divanımızın hem Cumhuriyet Senatosu Başkanlık Divanının hem de Yüksek Heyetiniz tarafından kabul edilmiş bulunan bahse konu yasama kanunlarının aralarındaki münasebetleri düzenliyen kanunun muhafazası her bakımdan doğrudur, kanaatindeyim.

Muhterem arkadaşlar, kaldı ki, meselenin bir de üçüncü yönü vardır. Biz sosyal sigortalar kanunu tasarısını burada Millet Meclisi olarak inceleyenken bâzı metinlerinde, hakikaten kabul etmek zorundayız, biraz tetkikimizi derinleştirmemişiz. Böylece kanun Cumhuriyet Senatosuna gitmiş. Zaten yeni Anayasanın ikinci bir yasama organı, ikinci bir Meclis kabul etmesinin de hikmeti budur. Eğer her hangi bir derinlemesine tetkik yapılmamış her hangi bir kanun teklifi veya tasarısında Millet Meclisi yasama faaliyetini lâyıki veçhile ifa etmemişse, bir metni atlamışsa, bir cümleyi yanlış tanzim etmişse, her hangi bir fikirde çalışma hali olmuşsa bunu Cumhuriyet Se-

natosu düzeltsin diyerdir. İkinci Meclislerin konmasının hikmeti vücudu budur. Bu iki süzgeçtir.

Şimdi bahis konusu Sosyal Sigortalar kanun tasarısında Cumhuriyet Senatosunun yapmış olduğu değişiklikler de çok mükemmel değişikliklerdir. O değişikliklerin üç aylık bir çalışma sonunda hazırlanmış olduğuna, ve kanunun daha mükemmel bir hale getirildiğine kaaniim.

Eğer Geçici Komisyonun raporunu benimsersek, kanunu biraz daha eksik bir tetkikle çıkarmış bulunan Millet Meclisinin kabul ettiği şekilde kabul etmek zorunda kalacağız demektir, bu da yapılmış bulunan hatayı kabulden geri dönmek gibi gekli bir duruma bizi düşürür.

Bütün bu mülâhazalar sonunda ifademi toparlıyorum: Anayasanın 92 nei maddesinin 10 neu fıkrası görüşme süresinden bahsetmektedir. Görüşme süresi havale ile başlamaz arkadaşlar. Hukukta görüşme her hangi bir heyette veya o heyete niyabeten daha küçük bir heyette, bir komisyonda icrayı faaliyet, o kanun tasarısı veya teklifi hakkında imali fikir demektir. Oturulur, 3 - 5, 10 - 15 kişi kanunu tetkik etmeye başlarlar. Benim anladığım mânada odur görüşme. Anayasanın 92 nei maddesi işte bu görüşmeye muvazi bir görüşmede görüşülür demekte ve bir de kayıt koymakta, bu da üç ayı geçemez demektir.

Şimdi görüşme süresi nereden başlar? Görüşdüğü zamandan başlar. Ne zaman görüşülüyor bu kanun? Cumhuriyet Senatosu Başkanına gittiği zaman görüşülüyor? Meclisten evrak halinde havale ediliyor, kâtibe veriliyor, deftere kaydediliyor. Ama Cumhuriyet Senatosu Başkanlığının kaleminde Kanunlar Müdürlüğünde uyuyor. Görüşülüyor, duruyor orada. Sonra ne oluyor? Cumhuriyet Senatosu Başkanı bir Komisyona havale ediyor. Komisyon toplanıyor ve görüşmeye başlıyor. İşte demek ki, görüşmenin mebdet tarihini o komisyonun, çalışmaya başladığı tarihi, havale tarihini kabul etmek en doğru yol olur, kanaatindeyim.

Böylece Karma Komisyonun 7 sayılı ve 15 . 5 . 1964 tarihli kararının her bakımdan yanlış olduğu kanaatiyle kabul edilmemesi mütalâasında bulunduğumuzu arz eder, zamanımızı aldığım için özür diler, hürmetler ederim.

COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Anayasa Komisyonu adına söz istiyorum.

BAŞKAN — Anayasa Komisyonu adına Sayın Kırca, buyurun.

ANAYASA KOMİSYONU ADINA COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Muhterem arkadaşlarım, huzurunuzda sözlerime evvelâ komisyonumuzca tesbit edilen bir madde vâkiayı açıklamakla başlayacağım.

Sürelerin hangi tarihte başladığının tesbiti için bu şıkta, evvelâ yapılan havalelerin hangi tarihte yapıldığını tesbit etmek lüzumunu komisyonumuz duymuştur. Mevzuubahis kanun tasarısının Millet Meclisinden çıkan metni, Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına gittiği vakit, Sayın Cumhuriyet Senatosu Başkanı Enver Aka'nın parafının altında 13 Haziran tarihi görülmüştür. («13 Aralık» sesleri.) Evet 13 Aralık. Bilâhara yanında paraf bulunmayan ve bu devamlı kalemlerden biriyle, bir başka kalem ile atılmış, komisyonlar yazılmış, onun yanına 17 Aralık denmiş. Komisyonumuzca Enver Aka'dan sorulduğunda kendi parafının altındaki 13 Aralık tarihinin kendisine aid olduğunu sarahaten beyan etmiştir. Şimdi yine yapılan soruşturma neticesinde anlaşılmıştır ki, 13 Aralık tarihinde Sayın Senato Başkanı tarafından görülen bu kanun tasarısı servisler tarafından dört gün sonra, ayın 17 sinde komisyonlara havale edilmiştir. İşte Anayasanın 92 nci maddesinin önlemek istediği hususlardan birisi de budur. Bir kanun tasarısı bir yere sevk edildiği zaman orada sevk edilen müesseseyi, organı temsil eden Başkanlık denilen bir makam vardır. Başkanlığa izafeten vazife gören sekreterlerin hiçbir suretle bir gün dahi, Başkan onu gördükten sonra komisyonlara havaleyi değiştirmeye hakları yoktur. Bu itibarla evvelemlerde ihtilâflı olan husus havalenin ayın 13 ünde mi, yahut 17 sinde mi yapıldığıdır. Her halükârda bu bakımdan Meclisimizde mevcut sekreterlik teamüllerinin belki bizim Meclisimizde fakat muhakkak ki, muhterem Senatoda düzeltilmesi ihtiyacı da ortaya çıkmaktadır.

Meselenin esasına gelince; arkadaşlar, Sayın Bağcıoğlu'nun bir kanaatine iştirak etmeye imkân yoktur. Senato fevkalâde güzel tadiller yapmıştır. Bize imkân verilsin bu tadilleri görüşelim. Anayasa Komisyonu, Senatonun tadillerinin fevkalâde iyi mi, fevkalâde kötü mü olduğu hususunda en ufak şekilde hiçbir müzakere yapmamıştır. Muhterem Bağcıoğlu arkadaşımızdan da bu hususta hiçbir mülâhaza işitmemiştir. Çünkü bu mevzu bu değildir. Senatonun yaptığı tadiller fevkalâde iyi olabilir. Ama eğer Anayasa'da

konulmuş olan müddetler geçmişse münhasıran bu tadillerin iyi telâkki edilmesi gibi sübjektif bir kanaat, Senato tarafından müddetlerin tecavüzü halinde bu müddetlere tecavüz edilmesini önliyecek olan diğer makam ve merciler tarafından müsamaha edilmesi için kâfi bir sebep teşkil etmez, yani böyle bir sebebi ileri sürmektir ki, asıl pozitif hukuk anlayışına aykırı bir şey olur.

Şimdi bu şuna benziyor. Üç ay içerisinde Senato'da intacedilir. Ama üç ay bir gün geçirmiş. Bir gün bu yapılır mı arkadaşlar? Ya kaç gün için yapalım? Bu müsamahanın kaç gün için gösterileceğini tesbite yetkili bir organ mı var? Böyle bir organı bu müsamahanın kaç gün için yapacağını tesbite ehil ve salâhiyetli telâkki ettiğimiz anda o organın Anayasayı tadil salâhiyetini tanıyoruz demektir ki, buna asla imkân yoktur.

Meselenin esasına gelince: Meclis içi, Meclis dışı pek çok teşekküller, pek çok arkadaşlar, vaktiyle aralarında benim de bulunduğum ve bilâhara Meclisten geçmiş Senatoca üçte iki ekseriyetle reddedilmiş ve bilâhara tekrar Meclise gönderilmiş olan bir kanun teklifindeki bir ibareye istinadediyorlar. Burada deniyor ki, Senatodaki görüşme sürelerinin başlangıcı, Senato Başkanlığına komisyonlara havale tarihidir. Ancak deniyor, eğer bu havale 7 gün içinde yapılmamış ise her halde bu süreler bu yedi günün sonunda başlar. Şimdi deniyor ki, madem ki, biz bu yedi günü kabul etmişiz, eğer bunu böyle kabul etmiş isek Senato müddeti aşmamış demektir. Şimdi bu mülâhazayı ileri sürmek kadar pozitif, hukukî anlayışa aykırı hiçbir şey olamaz. Bu bir kanun mudur, bir hukuk kaynağı mıdır? Hayır. Bu bir kanun teklifidir. Ne zaman bu kanun olur? Anayasanın 92 nci maddesindeki prosedür tamamlanır, Cumhurbaşkanı gönderilir, Cumhurbaşkanı Resmî Gazetede neşrolunur, onun yürürlük tarihinde bu bir kanun olur. O, kanun olmadığı anda kanun olmıyan kaidelere dayanarak ihticac etmek hukukçuların anlayışının dışında bir keyfiyettir. Neden öyledir? 7 gün, bu kanun teklifi böyle demiş. Ya 7 gün uygun bulunmamış olsa 3 gün veya 8 gün dense bunu kim tesbit edecektir?

Binaenaleyh, pozitif hukuk gereğince hukuk kaynağı yaratmaya yetkili makamların iradesi tekevvün etmeden bu tekevvün safhası içerisindeki bir teklifin muayyen bir yerinde yer alan bir hükme istinaden tatbikata ışık tutmak pozitif hukukun dışında bir husustur. Kaldı ki, Anayasa

Komisyonu bizzat Cumhuriyet Senatosunun temayülünü nazarı itibara alarak - çünkü Sayın Bağcıoğlu arkadaşımız pek çok şeyden bahsetti fakat Senatonun olduğu bir karardan bahsetmedi - bizzat Senatonun temayülüne uygun olarak bu husustaki görüşünü ve Anayasanın da metnine daha sadık olmak suretiyle değiştirmiş bulunmaktadır. Senatonun görüşü nedir? Senatonun görüşü, muhterem arkadaşlarım, Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonunun 21 Mayıs 1962 tarihini taşıyan ve Cumhuriyet Senatosunun 31 Mayıs 1962 tarihli birleşiminde okunmuş olan bir raporuna istinat etmektedir. Bu rapor okunduktan sonra Cumhuriyet Senatosu Başkanı, «Bir mütalâa yoktur, ıttılama arz edilmiştir.» Dikkat buyurunuz bundan sonra bu suretle muamele görecek ve böyle devam edilecektir, demektedir. Ne diyor-Senato bu tatbikatında? Aynen şöyle deniyor; «Millet Meclisi Komisyonlarında ve Genel Kurulunda görüşülen bir kanun tasarısı ve teklifinin Cumhuriyet Senatosundaki görüşülme süresinin başlangıca gelince, bu başlangıç, işleme ait evrakı ihtiva eden dosyanın Millet Meclisi tarafından Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına fiilen tevdi edildiği gündür,» Fiilen tevdi edildiği gündür. Cumhuriyet Senatosunun İçtüzüğüne göre içtüzük konularında yetkili olan komisyonun verdiği karar budur. Ve başkanın ifadesine göre, Cumhuriyet Senatosundaki tatbikat ta budur. Bu bir pozitif katedir, bu bir teamüldür, bu bir pozitif hukuk kaynağına esas teşkil edebilir. Ama, bizzat komisyon tarafından geri alınmış olan bir teklif, bir husus asla ve kat'a pozitif hukuk kaynağı olarak tatbikata esas teşkil edemez.

Kaldı ki, yine Anayasa Komisyonu Cumhuriyet Senatosunun bu temayülünü de nazarı itibare alarak, mevzu bahis kanun teklifine ait raporundan sonra kabul edip Yüce Kurulunuzunda sunduğu Millet İçtüzüğü teklifine müteallik 13 Aralık 1964 tarihli raporuna ek teklifin 181 nei maddesinin 3 neü bendinde de; Cumhuriyet Senatosundaki sürelerin başlangıç tarihi, kanun tasarısı veya teklifinin Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına aldığı tarihtir, demektedir. Şu halde eğer kararlar yeniliği ve eskiliği bahis konusu olacak ise Anayasa Komisyonunun aldığı en yeni karar şimdi okuduğum husustur. Ayrıca bugün dayanılabilecek tek tatbikat,

Senatonun, Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonunun bu kararıdır. Sayın Bağcıoğlu arkadaşımızın sözlerinin külliye hilâfına Cumhuriyet Senatosu İçtüzüğünde bu sürelerin hangi tarihte başladığına dair hiçbir sarahat yoktur. Yine Sayın Bağcıoğlu arkadaşımızın sözlerinin külliye hilâfına Cumhuriyet Senatosu İçtüzüğünde Cumhuriyet Senatosu Başkanının, Millet Meclisinden gelen tasarısı ve teklifleri bir hafta içinde komisyonlara havale etme mecburiyetine tabi tutulduğuna dair bir sarahat de asla mevcut değildir.

KEMAL BAĞCIOĞLU (Maras) — 83 neü maddede var.

COŞKUN KIRCA (Devanla) — Sayın Bağcıoğlu arkadaşımız 83 neü maddede bunun mevcud olduğunu söylüyorlar. Cumhuriyet Senatosu İçtüzüğü elimde, aynen okuyorum 83 neü maddeyi, olduğu gibi :

«Cumhuriyet Senatosu kendisine gönderilen bir metni; Millet Meclisi komisyonlarında ve Genel Kurulundaki görüşme süresini aşmayan bir süre içinde karara bağlar. Bu süre üç ayı geçemez ve ivedilik hallerinde on beş günden ivedilik arz etmeyen hallerde bir aydan kısa olmaz. Bu süreler içinde karara bağlanamayan metinler C. Senatosunca Millet Meclisinden gelen şekli ile kabul edilmiş sayılır. Bu maddede belirtilen süreler, meclislerin tatili devamınca işlemez. C. Senatosu kendisine gelen metni, birinci fıkrada yazılı sürelerden önce karara bağlayabilir.»

Eğer benim bildiğimden sonra bir ek falan çıkmışsa, fakat burada her halde Sayın Bağcıoğlu arkadaşımızın iddiasının hilâfına C. Senatosu Başkanlığı Millet Meclisinden gelen teklif ve tasarıları bir hafta içinde komisyonlara havale eder diye bir hüküm yok. C. Senatosu İçtüzüğünde, kendilerine şimdiden haber vereyim, böyle bir hüküm bulamayacaklardır. Binaenaleyh, böyle bir şey de yoktur. Şu anda tek pozitif hukuk kaynağı teşkil edebilecek husus yani (kanun) da böyle bir şey yok, içtüzüklerde yok, kabul edilmiş hiçbir metinde. Sadece C. Senatosu İçtüzüğüne göre, usullere müteallik tefsirleri yapmaya yetkili C. Senatosu Komisyonu olan, Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonunun bir kararı var. Bu karar Cumhuriyet Senatosu Genel Kurulunun ıttılama

arz edilmiş ve Başkanlık, tatbikatın böyle yürütüleceğini söylemiş. Orada da sarahaten Cumhuriyet Senatosuna gönderilen metinlerin görüşme süresinin başlangıç tarihinin Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına gönderilme tarihi olduğu kayıtlıdır. Başka hiçbir pozitif hukuk kaynağı yoktur. Kanun teklifi metinlerine, İçtüzük teklifi metinlerine istinaden Meclisler hareket etmezler. Meclisler pozitif hukuk kaynaklarına göre hareket ederler.

Şimdi arkadaşlarım, kaldı ki, arz ettiğim gibi bizzat Anayasa Komisyonu, Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına böyle bir haftalık bir müddetin tanınmayacağı neticesine varmıştır. Bu bir haftalık müddetin tanınması aslında C. Senatosu Başkanlığının kendisine gelen kanun tasarısı ve tekliflerini elinde istediği kadar tutmak suretiyle C. Senatosunda bu kanun tasarısı ve tekliflerinin kalma müddetini istediği gibi uzatmasına mâni olmak içindir. Ama neticede Anayasanın 29 ncu maddesi daha ciddî bir tetkika tâbi tutulduğundan böyle bir haftalık müddetin de C. Senatosu Başkanlığına tanınmayacağı neticesine varılmış, bu kanun teklifi komisyonumuzdan çıktıktan çok sonra kabul edilmiş olan Millet Meclisi İçtüzüğü teklifi de bu esasa göre yazılmakta aslında C. Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonunun görüşüne aynen ituba olmuştur. Komisyonumuzca, Komisyonumuzun son aldığı kararlar da bu istikamettedir.

Denilebilir ki, niçin kararınızı değiştirdiniz? Muhterem arkadaşlarım insanlar da, komisyonlar da hatâ edebilirler. Daha doğru, daha ciddî tetkik ettikleri zaman bu hataları farkederlerse, eski hatalarda her halükârda ısrar etmek onların vazifesi meyanında değildir. Eski hatada ısrar etmek de, eski hatada ısrar etmemek de... Bizim komisyonlarımızda ele alınan da sadece ve sadece Anayasa esasları dolayısıyla mü'lâhaza edilen hususlardandır.

Şimdi Anayasanın 92 nci maddesini bir arada tefsire gayret edelim.

Anayasanın ilgili fıkrasını okuyorum; 92 nci maddenin zannedersem onuncu fıkrası : «Cumhuriyet Senatosu kendisine gönderilen bir metni...» Dikkat buyurunuz burada bir noktaya; Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına alınan bir metin denmiyor, Cumhuriyet Senatosunca alınan bir metin denmiyor; «Cumhuriyet Senatosu kendisine gönderilen bir metni» deniyor.

İrade beyanlarının ne zamandan itibaren hüküm ihtiva etmeye başladığına ve sürelerin ne zamandan itibaren işlemeye başlayacağına müteallik unumi hukuk kaideleri içinde muhtelif nazariyeler olduğu Yüce Meclisin malûmudur. İrsâl nazariyesi, vüsul nazariyesi, ıttılâ nazariyesi gibi. Alman demeyip de gönderilen demekle burada Anayasa hattâ vüsul nazariyesini, ıttılâ nazariyesini değil, sarahaten irsâl nazariyesini kabul etmiştir. Hakikaten bunu böyle yapmak suretiyle çok iyi ettiği C. Senatosu kitabedinin bâzı tatbikatından da anlaşılacaktır. Bu meseleyle uğraştığımız sırada Cumhuriyet Senatosu Sekreteryasının bir aralık gayet garip tatbikat içerisinde bulunduğunu öğrendik. Meselâ bizim Başkanlığımız tarafından gönderilen bâzı kanun tasarısı ve tekliflerinin, kendi rivayetlerine göre, hiç sanmak istemem ya, Cumhuriyet Senatosu Başkanlığının emriyle alınması, kayda geçirilmemesi ve daha sonra alınması, müddeti bakımından dahi tatbik görmüş bir husustur. Böyle bir tatbikat yapılırsa dahi Anayasanın sarîh metni bunu menetmektedir. «Gönderilen» diyor. Bu durumda bizim Kanunlar Müdürlüğüne düşen vazife, derhal gönderildiğine müteallik bir zabıt tutmaktır. O zabıtın tarihidir Cumhuriyet Senatosundaki sürelerin başlangıç tarihi. Çünkü Anayasa, Cumhuriyet Senatosunun Millet Meclisinden gönderilen bir metni alıp, almamak hususunda dahi muhtar addetmemiştir. «Gönderilen metni» diyor. Devam edelim :

«Cumhuriyet Senatosu kendisine gönderilen metni Millet Meclisi Komisyonlarında ve Genel Kurulundaki görüşülme süresini aşmayan bir süre içinde karara bağlar. Bu süre üç ayı geçmez ve ivedilik hâlinde 15 günden ivedi olmayan hallerde bir aydan kısa olamaz. Bu süreler içinde karara bağlanmayan metinler Cumhuriyet Senatosunca Millet Meclisinden gelen şekliyle kabul edilmiş sayılır.» Yani Sayın Bağcıoğlu arkadaşımızın hilâfına, bu süreler bir gün dahi geçse, aman, fevkalâde esaslı tadiller yapıldı, bunları biz de görüşmek imkânını bulalım denemez.

«Bu fıkrada belirtilen süreler Meclislerin tatili devamınca işlemez.»

Şimdi muhterem arkadaşlarım, iyice bu metnin üzerine eğilelim. Cumhuriyet Senatosundaki, dikkat buyurursanız, görüşülme süre-

si diye bir tâbir de Anayasa metninde yoktur. Muhterem Bağcıoğlu arkadaşımız dedi ki: «Ne zaman görüşülüyor bu Senatoda? Komisyona geldiği zaman görüşülüyor. Binaenaleyh, esas komisyona havale tarihidir.» Hayır değildir. Anayasanın metninde Cumhuriyet Senatosu komisyonları ve Genel Kurulundaki görüşme süresi falanca süreye eşidolacaktır diye bir ibare yoktur. Sadece şu ibare vardır: «Cumhuriyet Senatosu kendisine gönderilen metni şu süre içinde karara bağlar...» Cumhuriyet Senatosu bir organ olarak bunu bu karara bağlar. Ne zaman bir organa bir şey intikal eder? Bir şey, bir organa, her yerde, kazai mercilerde, idari mercilerde, her türlü merceide o organa izafeten hareket eden ve o metni, o irade beyanını almaya yetkili olan makama, onun gelmesi ile o oraya intikal etmiş olur. Bu o kadar böyledir ki, Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı eğer kendisine intikal eden metni hemen komisyonlara havale ettirmek istiyorsa bunu hemen yapabilir. Komisyonu aynı gün, toplayabilir, yetkisi vardır. Cumhuriyet Senatosu İçtüzüğü gereğince de vardır, toplayabilir, görüştürülmesine başlayabilir ve her türlü süreyi ortadan kaldırabilmek için gereken kararları almak imkânı C. Senatosu Genel Kurulunun elinde vardır. Komisyonlarda bir işin 48 saatten evvel görüşülmemesine mütaallik kaidenin dahî istisnasını tatbik edebilir. Demek ki eğer C. Senatosu Başkanlığı, C. Senatosu komisyonları ve C. Senatosu Genel Kurulu bir mesele üzerine acele olarak eğilmek istiyorsa, bunu yapmak imkânı kendi yed'i iktidarındadır. İsterse yapar, isterse yapmaz, yapıp yapmaması kendi bileceği iştir. Bundan doğacak neticeleri de kendisi bilir.

Burada Cumhuriyet Senatosunun, bir organ olarak karara bağlama süresinden bahsedilmektedir. Cumhuriyet Senatosu komisyonları ve Genel Kurulundaki görüşme süresi, değil; Cumhuriyet Senatosunun karara bağlama süresi. Ne zaman bir şey Cumhuriyet Senatosuna intikal eder. Bunu burada bu kadar hukuk tatbikatiyle istigal eden arkadaşlarımız vardır, kim inkâr edebilir ki Cumhuriyet Senatosuna gönderilen bir metin, oraya gönderildiği tevsik edildiği tarihten itibaren Cumhuriyet Senatosuna intikal etmiş midir, etmemiş midir? İntikal etmiştir arkadaşlarım. Bu

kadar açık bir bedehati inkâr etmeye imkân yoktur. Şimdi; ondan sonra Cumhuriyet Senatosu Başkanı isterse bunu bir hafta tutmuş, tutmamış; komisyonu hemen toplamış bunlar Millet Meclisini ve Anayasanın bu fıkrasını tatbik edecek kimseleri ilgilendirmez, bu Cumhuriyet Senatosunun kendisini ilgilendirir. Cumhuriyet Senatosu İçtüzüğünde bu bahiste her hangi bir hüküm olmadığını söyledim. Olsa dahî arkadaşlarım; İçtüzük demek sadece bir heyeti teşriyeyi bağlayan vesika demektir. Cumhuriyet Senatosu İçtüzüğü ile Anayasanın bu hükmünü tetkikle mükellef olan diğer mercileri, ezcümle Yüksek Kurulunu, bağlı te-lâkki etmeye de hukukan imkân yoktur.

Şimdi böyle ise bütün bunlar, Cumhuriyet Senatosuna gönderilmekle bir metin, bir kanun tasarısı veya teklifi o Cumhuriyet Senatosuna intikal etmiştir. Cumhuriyet Senatosu ne kadar zamanda buna bakar? Cumhuriyet Senatosu buna Millet Meclisi komisyonları ve Genel Kurulundaki görüşme süresi kadar geçecek zaman içinde karara bağlamak zorundadır. Ya kendi komisyonları ve Genel Kurulunda o kadar müddetle görüşmediyse? O bizi alâkadar etmez. Meselâ Cumhuriyet Senatosu bir araverme kararı almıştır. Araverme kararı süresince bu süreler işler. Meclislerin tatilleri süresince işlemez ama araverme zamanında işler. Cumhuriyet Senatosu araverme kararı alınca Cumhuriyet Senatosunun komisyonları ve Genel Kurulu çalışmaz. O halde görüşme süresi onun için mevzu bahis değildir denilebilir mi? Dediğimiz anda, Anayasayı tadil etmiş oluruz. Çünkü fıkrada belirtilen süreler meclislerin tatili devamınca işlemez demektedir, Anayasa araverme süresince bu süreler işler. Araverme süresinde ise Cumhuriyet Senatosu komisyonları ve Genel Kurulunun bir metni görüşmesine imkân yoktur. Şu halde Anayasa sarîh Anayasa Cumhuriyet Senatosundaki karara bağlama müddetinden bahsediyor. Cumhuriyet Senatosunun komisyonlarında ve Genel Kurulunda ne kadar süre görüşüleceğinden bahsetmiyor. O kendi ayarlı-yacağı iştir.

Şimdi muhterem arkadaşlarım; bu biraz bir girizgâh oldu. Sayın Başkanlık Divanı ile de aramızda bir ihtilâf var. Sayın Başkanlık Divanı diyor ki; esas gelen kâğıtlar liste-

sinde neşir tarihidir. Ne demektir gelen kâğıtlar? Gelen kâğıtlar bir galat tâlbirdir. Gelen kâğıtlardan maksat şudur: Bir Meclisin Başkanlığına gelen evrak Tutanak Dergisinde neşredilir, dercedilir. Falanca kanun teklifi gelmiştir diye dercedilir. Hakikaten açınız, Tutanak Dergisi başında böyle bir kısım vardır, (Gelen kâğıtlar) diye. Fakat Tutanak Dergisinin neşri uzun zaman alacağı için, o Tutanak Dergisine izafeten ve onun bir parçası olarak o Tutanak Dergisinin, umumiyetle 3 nü pragrafı diye yer alan o gelen kâğıtlar daha evvel neşredilir, bâzan bastırılarak dağıtılır, bâzan da acil hallerde basılıp dağıtılmaz, levhaya talik edilir.

Şimdi arkadaşlar, Tutanak Dergisine bir hususun dereci ile, o teklif veya tasarruun komisyonlara havalesi aynı şey değildir. Aynı şey olmadığı da şuradan bellidir. Tutanak Dergisi ne zaman neşredilir? Bir Meclisin Heyeti Umumiyesi toplandığı zaman neşredilir. Ama bir teklif, bir tasarı meclislerin tatili sırasında da gelir, bu tatil sırasında da komisyonlara havale edilebilir. Bir Meclisin aravermesi sırasında da gelebilir ve havale edilebilir. Ve nihayet bir Pazartesi, bir zamanlar Pazartesi, Çarşamba, Cuma günleri toplanıyorduk. Toplanmadığımız günlerde, bilfarz Salı günü gelir, o gün havale edilebilir, Salı gününün Tutanak Dergisine dercedilmez, Çarşamba gününe dercedilir. Binaenaleyh, Riyasetin düştüğü birinci hata komisyona havale ile gelen kâğıtlarda neşir, yani Tutanak Dergisine derece keyfiyetinin aynı muameleyi teşkil ettiği hususudur ki bu külliye yanlıştır. Komisyona havale ayrı bir muameledir. Tutanağa dere yani gelen kâğıtlarda neşir tamamiyle ayrı bir muameledir. Çünkü maddeten aynı muamele olmasına imkân yoktur. Eğer bir komisyona havale Meclisin toplanmadığı bir güne tesadüf ediyorsa tutanağa dere yani gelen kâğıtlarda neşir keyfiyeti Meclis toplandığı zamana talik edilir.

Şimdi muhterem arkadaşlarım; eğer gelen kâğıtlardan neşredildiği günü bizim Riyaset Divanımızın içtihatı veçhile Cumhuriyet Senatosundaki süreler bakımından esas olarak alacak olursak fevkalâde büyük bir yanlışlık yapmış olur ve Anayasayı zimnen, hiç hakkımız olmadığı halde tatil etmiş oluruz. Sebep şu: Cumhuriyet Senatosuna bu tasarı, Cum-

huriyet Senatosunda gelen kâğıtlar listesinde 17 Aralık tarihinde yer almıştır. 17 Aralık. Şimdi Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı bize diyor ki: «Biz Salı ve Perşembe günleri toplanıyoruz ve gelen kâğıtlar listesinde daha evvel dercedilip neşredilmesi bu sebepten mümkün değildir.» Bu suretle hakikati de itiraf etmiş oluyor.

Şimdi arkadaşlarım, bir an için farz ediniz ki Cumhuriyet Senatosu bir hafta araverme kararı almıştır. Cumhuriyet Senatosu araverme kararı almak için Millet Meclisinin rızasına muhtaç değildir. Ama tatil kararı Anayasa gereğince malûmualiniz her iki Meclisin aynı, tatil süresi üzerinde mutabık kalarak ayrı ayrı karar alması suretiyle verilir. Araverme kararını her Meclis kendisi verebilir.

Cumhuriyet Senatosu bir araverme kararı verdi. Meclis çalışmaya devam ediyor. Mecliste bir kanun kabul edildi, Cumhuriyet Senatosuna gönderildi. Cumhuriyet Senatosu araverme içerisinde. Araverme sırasında oturum yoktur. Binaenaleyh, o günler için neşredilecek Tutanak Dergisi de yoktur ki o Tutanak Dergisine dercedilmek mahiyetinde gelen kâğıtlar neşredilsin ve gelen kâğıtlara Meclisten giden o kanun tasarısı veya teklifi dercedilsin. Böyle bir şey düşünülemez. Böyle olduğuna göre netice ne olur, arkadaşlarım? Cumhuriyet Senatosu araverme süresi içinde gelen kâğıtlar neşretmediğine göre, bu gelen kâğıtlar ancak, araverme süresi sonundaki Cumhuriyet Senatosu Genel Kurulu toplantısı günü neşrecek ve sürede o gün başlayacaktır. Sürenin o gün başlayacağını kabul etmek, Cumhuriyet Senatosunun karara bağlama süresinin Cumhuriyet Senatosunun araverme sırasında işlemediğini kabul etmek demektir. Bu Anayasaya sarahaten aykırıdır. Çünkü Anayasamız «bu süreler meclislerin tatili devamınca işlemez» diyor; «diğer bütün hallerde işler» demiş. Nitekim Riyaset Divanımız da resmî tatil günlerinde Pazartesi, Cuma günlerinde Meclisin araverme sıralarında bu sürelerin işlediğini kabul etmekle doğru bir içtihat vermiştir. Ancak kararının daha sonraki bir maddesinde bu içtihadı zimnen gelişmeye düşmüştür. Çünkü sarıhtır. Tekrar arz edeyim. Araverme sırasında süreler işliyorsa ara-

verme sırasında gelen kâğıtlar neşredilemez. Çünkü o gün toplantısı yoktur. Genel Kurul toplantısı yoktur. Gelen kâğıtlar neşredilmeyince de ve gelen kâğıtlarda neşir tarihini başlangıç olarak kabul edince, Binaenaleyh, araverme süresi fiilen bu karara bağlama süresinin işlemediği bir devre olarak kabul edilmiş olur ki; bunu yapmaya hakkımız yoktur. Meclislerin tatilinden gayri hiçbir hüküm buna cevaz vermemektedir. Binaenaleyh, gelen kâğıtlarda neşri başlangıç tarihi olarak kabul etmek aslında araverme sürelerinin meclislerin tatili süreleri gibi Cumhuriyet Senatosunun karara bağlama süresinin işlemediği süre olarak kabul edilmesi mânasına gelir, başka hiçbir mânaya gelmez ve Anayasamız sarıh bir ihlâli karşısında kalırız.

Şimdi muhterem arkadaşlarım, komisyonumuz ayrıca Anayasamızın 8 nci maddesi üzerinde de durmuştur. Şundan bahsetmiyorum. C. Senatosu Başkanlığının bir iddiasına göre Pazar günü, Cumartesinin yarısı, efendim, resmî tatil, bayram günleri, Şeker Bayramı, yılbaşı, bütün bunlar meclislerin tatilidir. Biz kendi Riyaset Divanımızla bu hususta mutabıkız. Bunlar meclislerin tatili değildir. Meclislerin tatili demek iki Meclisin ayrı ayrı karar alması suretiyle aynı süre için faaliyetlerine, çalışmalara ara vermesi demektir ki meclislerin tatili ile Şeker Bayramı arasında hiçbir münasebet yoktur. C. Senatosu Başkanlık Divanının görüşü en aşağısından gayrihukukidir, gayrivarittir. Ne Kemal Bağcıoğlu arkadaşımızla bu hususta bir ihtilâfımız var, ne de kendi Riyaset Divanımızla, fakat eğer hakikaten bir ihtilâfımız olmayacaksa şunu tekrar etmekten kendimi alamıyorum, gelen kâğıtları, Kemal Bağcıoğlu arkadaşımızın dediği gibi, veya Başkanlık Divanımız gibi sürenin başlangıç günü olarak kabul ettiğimiz anda araverme sürelerini de meclislerin tatili süresi gibi muameleye tâbi tutmuş oluruz ki bu sarahaten Anayasaya aykırıdır arkadaşlar.

Şimdi gelelim Anayasamızın 8 nci maddesine. Anayasamızın 8 nci maddesinin 2 nci fıkrası «Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır.» der. Cumhuriyet Senatosunda kanunların karara bağlanmasına mütaallik âzami süreleri tesbit

eden hükümler umumiyetle zannedildiğinin aksine sadece Cumhuriyet Senatosunu ve Parlâmentoyu değil, hattâ idari mercileri, Hükümeti, Cumhurbaşkanını, idari mercileri ve hattâ alâlade kişileri dahi bağlayan hükümlerdir. Sarahaten gelen kâğıtlarda neşir tarihini C. Senatosundaki karara bağlama süresinin başlangıcı olarak kabul edip C. Senatosunun araverme sürelerince bu karara bağlama süresinin işlemediğini kabul ederek zımnen Anayasayı tadil cihetine gitmek suretiyle onu ihlâl eden bir kanun burdan çıktığı takdirde Anayasa Komisyonunun kanaati şudur ki, kanunun bu hükümleriyle Türkiye'de hiçbir kişi bağlı değildir, her kişinin bu hükümleri mutlak butlanla bâtil addedip keenlemeyekûn addetmesi lâzımdır arkadaşlar.

BAŞKAN — C. K. M. P. Meclis Grubu adına Sayın Öztürk.

C. K. M. P. MECLİS GRUPU ADINA SEYFİ ÖZTÜRK (Eskişehir) — Çok muhterem arkadaşlar; Anayasamızın 92 nci maddesini Sayın Sözcü Kırcı gibi anlamıyoruz. 92 nci maddenin esasında Kırcı'nın ifade ettiği tarzla anlaşılmanması da esastır. Elvelâ bir noktayı tesbit edelim; meclislere sevk edilen teklifler ve tasarılar riyasetlerin malı mıdır, Riyaset divanlarının malı mıdır, yoksa meclislerin malı mıdır? Hukukî bakımdan bunu tesbit edelim. Elbette ki, meclislerin malıdır. Bir teklif ve tasarı Millet Meclisine olsun, C. Senatosuna olsun havale edildiği zaman Riyaset vazifesi her şeyden evvel senatör ve milletvekillerinin ıttılâma keyfiyeti arz etmekten ibarettir. İlk yapılan işlem budur.

Bir ikinci hukukî noktayı tesbit edelim; ister zamanlaşımında mebde olsun, ister sukutu hâkte mebde olsun, isterse inşai bakımdan hukukî netice tevlidecek süre geçimlerinde mebde olsun, daima ıttılâa dayanır. Bunu tesbit etmek lâzım. Muamele nasıl yapılmıştır? Millet Meclisi tasarıyı müzakere etmiş, Senatoya havale etmiştir. Senato Başkanı dilerse tutanağa dereeder bunu, gelen kâğıtlar arasında bastırır, veya levhaya talik eder. Levhaya talik muamelesi yok, gelen kâğıtlar arasında bastırılmış 17 . 12 . 1963 olarak senatörlerin ıttılâma arz edilmiştir. Binaenaleyh mebdei burada eğer tasarı ve tekliflere meclisler tesahubediyorsa, onların malı ise, mebdei hiç

şüphesiz senatörlerin ittilana arz edilmiş olan tarih olması lâzımgelir. Bunun dışında bir görüş yoktur. Nitekim, Senato İttüzüğü bir hafta zarfında Riyaset Divanının mutlak surette keyfiyeti Umumi Heyete arza mecbur olduğunu tesbit etmiştir. Bunu itina ile tesbit etmiştir. Bu tesbitte Sayın Kırca'nın da mütalâası bizim mütalâamızla beraberdi. Çünkü temel olan Riyaset Divanında bir tasarruun aylarca ve aylarca beklemesi değildir. Farz edelim bir teklif veya tasarı Riyasete geldi, bir ay, bir buçuk ay Riyasette bekledi. Senatörlerin haberi yok, komisyonların haberi yok, teklif sahibinin haberi yok. Anayasadaki üç aylık süre geçmiştir, kanunlaşmıştır diyebilir miyiz? O zaman olmaz. Çünkü Riyaset divanlarını meclislerin dışında ve üzerinde bir organ olarak kabul etmeye imkân yoktur da ondan olmaz. Bir Reisin bir meseleye ittila kesbetmesi Meclisin ittila kesbetmesi demek değildir. Bunu Anayasa espirisi içinde arkadaşımın da gayet iyi anladığını tahmin etmek isterim. Riyasete bir evrak geliyor, Riyaset Divanının muttali olması Meclisin o meseleye muttali olması mânasına gelmez, tatbikatta da böyledir. Çünkü, Riyaset sunuşları arasında daima her gelen evrak ya tabettirilmek suretiyle ittilamıza arz etmektedir, yahut Umumi Heyet toplantısında okuyarak Meclisimizin ittilama arz olunmuştur, o şekilde mevzuu malûmatımızın şeyi içine sokmaktadır. Vaziyet böyle olunca burada hukukî açıdan bir ihtilâf yoktur. Senato 17 . 12 . 1963 tarihinde meseleyi gelen kâğıtlar arasında öğrenmiştir, muttali olmuştur. Arkadaşımın bahsettiği gibi eğer resmî bir tatil, karara bağlı bir tatil değil de bir başka vaziyet hâsıl olursa o zaman da Riyaset bunu bastırmadan, tutanağa dere ettirmeden levhaya talik edebilir. Bu da ittiladır. Levhada talik edilmemiş veya edilmişse, 17 . 12 . 1963 olarak geçmiş, gelen kâğıtlar arasında bu tarih yazılmıştır, o halde süre Senatunun Umumi Heyeti olarak, senatörlerin ittila kesbettiği tarihtir. 17 . 12 . 1963 tarihi olduğuna göre süre geçmemiştir. Millet Meclisi Riyaset Divanı ittifakla gerekçeli karar vermiştir. Bu kadar Anayasaya uygundur, mevzuata uygundur. Bunun dışındaki mütalâalar Anayasanın 92 nci maddesinin espirisine uymaz. Çünkü Anayasanın 92 nci

maddesi sarahaten Riyaset divanlarına bir evrak geldiği tarihten itibaren dememiştir, «Senatodaki süre komisyonlarda ve Umumi Heyetteki müzakere süresi 3 ayı geçemez,» demek suretiyle o süreyi doğrudan doğruya komisyon v Heyeti Umumiyeye maletmiştir. Riyasetteki süreyi katmamıştır. Bu da biraz evvel izah ettiğimiz hukukî görüşün ta kendisidir. Bu itibarla Bağcıoğlu arkadaşımızın da noktai nazarı bizim noktai nazarıma uygun düşmektedir. Senatunun tadili vardır, tadil ettiği maddeler vardır, bu maddeleri burada görüşmesi, komisyonlarda görüşmesi icabeder. Ancak görüşme sonunda kanuniyet ksebeder. Aksi bir mütalâa ile böyle bir kanunun meriyete girdiğini söylemek, meriyette olduğunu kabul etmek mümkün olmayacaktır. Bu itibarla biraz evvel arkadaşlarımızın ifade ettiği gibi, Anayasaya aykırı olarak kanunların katiyet kesbetmesi hali bizzat bu misaliyle ortaya çıkmaktadır. Böyle hukuka ve prensibe aykırı tefsirlerle, çok hayati olan bir kanunun kesinleştiğini kabul etmek Anayasaya aykırı düşer. Bu bakımdan Yüce Heyetinizin Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun mütalâasını reddederek esas mesele üzerinde tevakkuf etmesi görüşündeyiz.

Hürmetlerimle.

BAŞKAN -- Anayasa Komisyonu adına Coşkun Kırca.

ANAYASA KOMİSYONU SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Muhterem arkadaşlarımız; evvelâ bendeniz Seyfi Öztürk arkadaşımızın şu mebde bakımından hangi tarihin esas alınacağı hakkındaki mütalâasının ne olduğunu anlayamadım. Hangisini esas alıyor? Senatörlerin ittilama esas olan gelen kâğıtların neşir tarihini mi, yoksa, Sayın Kemal Bağcıoğlu arkadaşımızla mutabakatlarını beyan ettiklerine göre, onun sarahaten ifade ettiği vecihle komisyona havale tarihini mi? Çünkü komisyona havale tarihi başkadır, Senatoda, gelen kâğıtlarda dere tarihi başkadır. Bir ke-re evvelâ bunu anhyalım. Fakat asıl anlaşılması mümkün olmayan nokta şu; ittila nazariyesinden bahsettiler. İttıla nazariyesini Anayasamız sarahaten reddediyor. Anayasamızın sarahaten reddettiği bir hususta Anayasada ittilandan itibaren başlar diye bir hü-

küm mevcudolmadan, ittıla nazariyesi burada tatbik edilir. Nereden çıkıyor? Anayasa neden ittıla nazariyesini reddediyor? Biraz evvel bunu anlatmak fırsatını bulduğumu zannediyorum. Kendisi grupları adına konuştuklarına göre gruplarında da her halde bu mevzuu uzun boylu incelemek fırsatını bulmuşlardır. Şimdi biz bunu Anayasa Komisyonunda incelemek fırsatını bulduk. Araverme süresi Anayasa gereğince kendilerinin kanaatine göre nedir? C. Senatosu araverme kararı aldı. Ve C. Senatosu 3 ayda bir kanunu karara bağlayacak. Araverme süresi bu 3 aya ilâve mi edilir, yoksa 3 aylık süre bu müddet içinde işler mi, işlemez mi? Anayasa sarıhtır, işler. Sadece meclislerin tatili zamanında işlemez. Güzel! Nasıl ittıla nazariyesini kabul etmiş olur ki Anayasa, araverme süresi sırasında oturum yapılmadığına göre «gelen kâğıtlar» neşredilir mi? Neşredilmez. («Neşredilir» sesleri) Hayır, gelen kâğıtlar demek tutanağa dere demektir. Oturum yapıldığı günler gelen kâğıtlar neşredilir, oturum yapıldığı günler levhaya talik edilir. Oturum yapılmadığı günler hiçbir gelen kâğıt neşredilmez. Cumhuriyet Senatosu İctüzüğü de böyledir, Millet Meclisi İctüzüğü de böyledir. C. Senatosunun, Millet Meclisinin, Türkiye Büyük Millet Meclisinin kadim tatbikatı da böyledir. Gelen kâğıtlar tutanağa dere mahiyetindedir. Binaenaleyh Genel Kurulun oturum günleri neşredilir.

Şimdi kendilerinden soruyorum ara verme süresi sırasında Senatoda oturum yapılır mı? Yapılmaz. Şu halde gelen kâğıtlar neşredilir mi? Neşredilemez. Şu basılı vesikada C. Senatosu Başkanlığı açıkça yazısında demektir ki: «Biz Salı ve Perşembe günleri toplanıyoruz. Diğer günler toplanmadığımız için (gelen kâğıtlar) ı diğer günler değil, ancak Salı ve Perşembe günleri neşrediyoruz.» Evet, çünkü Salı ve Perşembe günleri oturum vardır. Salı ve Perşembe günleri oturum dergileri vardır, oturum dergilerine dere mahiyetinde olarak da sadece Salı ve Perşembe günleri ve eğer toplanmış ise, toplandığı günler için gelen kâğıtlar vardır. Ancak o günlerde gelen kâğıtlar bastırılır veya levhaya talik edilir. Bunun dışında gelen kâğıtlar neşredilmez. Şimdi bu böyle ise, araverme süresi sırasında gelen kâğıtların neşri imkânı var mıdır? Yoktur. O kadar yoktur ki,

Senato Başkanının yazısında Salı ve Perşembe günleri dışında, toplantı günlerimiz dışında, gelen kâğıtları neşir imkânı yoktur diye açıkça söylemektedir. Binaenaleyh ara süresi içinde oturum olmadığı için gelen kâğıtlara dere diye bir husus tamamıyla tasavvur edilemez, hiçbir suretle tasavvur edilemez. («Levhaya talik edilir» sesleri) Hayır efendim, levhaya da talik edilemez. Gidiniz Başkanlık divanlarına sorunuz. Gelen kâğıtların neşri demek, tutanağa dere demektir. Tutanak olması için Genel Kurulun oturumu lâzımdır. Levhaya talik edildiği günler de ancak ve ancak, kesin olarak iddia ediyorum ki, oturum yapıldığı günler levhaya talik yapılabilir, oturum olmadığı gün levhaya talik yapılamaz. Şimdi araverme süreleri sırasında oturum olur mu? Olmaz. Oturum olmadığı süre zarfında gelen kâğıtlar neşredilmez. Demek ki ne oluyor? Araverme sırasında senatörlerin ittılâma kendi arzulanıkları gibi Millet Meclisinden çıkmış bir metni arz etmeye imkân yoktur. Ama Anayasamız araverme süresince şu karara bağlama süreleri yani, üç aylık süre işler diyor. Eğer siz gelen kâğıtların neşri tarihini sürenin mebdei olarak kabul ederseniz Cumhuriyet Senatosunun araverme süresi devam ederken Millet Meclisi Başkanlığına, Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına intikal ettirilmiş olan bir kanun teklifi veya tasarısının metni ancak araverme süresini takibeden Cumhuriyet Senatosu oturumunun günü neşredilen veya levhaya talik edilen gelen kâğıtlarda senatörlerin ittılâma arz edilebileceğine göre, siz Cumhuriyet Senatosunun araverme süresini açıkça o üç aylık süreye ilâve ediyorsunuz. Meclislerin tatili gibi aravermeleri muameleye tabi tutuyorsunuz ve böylelikle Anayasayı ihlâl etmiş oluyorsunuz. Anayasa sizin söylediğiniz aksine ittılâa nazariyesini kabul etmediği, araverme süreleri sırasında C. Senatosundaki o 3 aylık sürenin işlediğini kabul etmiş olmasından anlaşılıyor. Bu, bu kadar böyle iken hâlâ sanki ittılâ diye üstelik Anayasada bir tâbir varmış gibi, Anayasadaki pek büyük bir sarahati Anayasa Komisyonunu ihlâl etmiş demenin mesnedini bendeniz anlayamıyorum. Kaldı ki C. Senatosuna gönderilen metin deniyor; gönderilen metin alınan metin değil. İttılâ nazariyesi, pek muhterem Seyfi Öztürk arkadaşım umumi hukuk kaidelerine göre an-

çak kanunlarda aksine bir husus kaydedilmemişse tatbik edilir. Buna mukabil vüsulün hattâ irsalin sürelerin mebdelâki telâkki edildiği pekâlâ başka misallerle pozitif hukukta vardır. İşte bunlardan bir tanesi de Anayasanın 92 nci maddesindedir. Orada gönderilen madde diyor, bir. Araverme süreleri sırasında karar verme süresi işler diyor, iki. Araverme süresi sırasında gelen kâğıtlar neşedilemeyeceğine göre ittîlâ nazariyesini de bu Anayasa kabul etmemiştir. Muhterem arkadaşlarım, hakikaten bendeniz muhterem grupların genel kurullarınca dahi bu kadar derinden derine incelenmiş olan bir meselede Yüksek Heyetinizin hassas davranacağını umarım. Bir Anayasa Komisyonu olarak Anayasamızın sarîh metnini hiçbir mülahazaya feda edecek bir anlayış içinde değiliz arkadaşlar. («Biz de aynı kanaatteyiz» sesleri)

KEMAL BAĞCIOĞLU (Maraş) — Usul hakkında söz istiyorum efendim.

BAŞKAN — Neyin usulü Sayın Bağcıoğlu?

KEMAL BAĞCIOĞLU (Devamla) — Sayın Coşkun Kırcaya söz vermenizin usulsüz olduğu hakkında.

ANAYASA KOMİSYONU SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Anayasa Komisyonunun raporu var.

BAŞKAN — Nasıl efendim?

KEMAL BAĞCIOĞLU (Devamla) — İftüzünün 35 nci maddesine aykırı hareket ettiğiniz hakkında.

BAŞKAN — Buyurun.

COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Siz muhalefet olarak konuşacaksınız da, ben komisyon olarak neden konuşmıyacakmışım?

KEMAL BAĞCIOĞLU (Maraş) — Çok muhterem Coşkun Kırca arkadaşımızın asabileşerek salonu terketmesi Parlâmento...

BAŞKAN — Şahsi tarizlerden fâriz olunuz.

KEMAL BAĞCIOĞLU (Devamla) — Muhterem Başkan, muhterem arkadaşlarım, Coşkun Kırca arkadaşımız her meselede ve her kanun teklifinde Komisyonunda sözei olarak konuşmak itiyadındadır. Bendeniz bu itiyadı doğru bulduğum ve Başkanın da tutumunu tasvibetmediğim için İftüzüğe aykırı bir hususu arz etmek için huzurunuzda gelmiş bulunuyorum. Mer'î İftüzüğün 35 nci maddesi aynen şöyle der:

«Bir lâyiha veya teklifi, Heyeti Umuniyede, başlıca aidolduğu Encümen müdafaa eder.»

Şimdi huzurunuzda müzakeresi yapılan mesele Geçici Komisyonunda müzakere edilmiş ve Geçici Komisyonun raporu burada münakaşa edilmektedir. Anayasa Komisyonunun mütalâasını almış olan Geçici Komisyonun raporunu müzakere ederken her fırsatta, her hatipten sonra Anayasa Komisyonu sözeüsü olarak Coşkun Kırca arkadaşımızın kürsüye çıkması, hatiplerin sözlerini takyit mânasına gelir. Başkanlık Divanının dikkat etmesi ve ancak müzakeresini yaptığımız Geçici Komisyon sözeüsü bulunan Sayın Şeref Bakışık arkadaşımıza söz vermesi icabeder.

İftüzüğün 35 nci maddesi de aynen böyle olduğu için mütemadiyen her hatipten sonra Coşkun Kırca arkadaşımız çıkarsa, sanki Anayasa Komisyonunun bir raporu müzakere ediliyormuş gibi arkadaşımıza söz vermek olur ki bu doğru değildir. Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlarım, Sayın Bağcıoğlu arkadaşımız 35 nci maddenin 1 nci fıkrasını okuyup, onu müteakıp fıkrayı okumamışlardır. Müsaadenizle o kısmı da ben okuyayım.

2 nci fıkra : «Diğer bir veya daha ziyade Encümeninde aynı lâyiha veya teklif hakkında müzakere geçmiş ve mazbata da tanzim kılınmış ise, o Encümenler yalnız kendilerine aidolan madde veya kısımlarını müdafaa ederler.»

Burada biliyorsunuz Anayasa Komisyonunu da tabedilmiş mütalâası vardır. Anayasa hukuğu bakımından 92 nci madde ile alâkalı olarak müdafaalarını yaptıkları için Encümenleri adına kendilerine söz veriyoruz. İftüzüğe aykırı tarafı yoktur.

AHMET BİLGİN (Kırşehir) — Usul hakkında, sizin okuduğunuz madde hakkında söz istiyorum. İzah edeceğim efendim.

BAŞKAN — Evet maddenin sarahati malûmdur efendim. Neyi ne usulü?

AHMET BİLGİN (Devamla) — Sizin okuduğunuz madde hakkında.

BAŞKAN — Buyurunuz.

AHMET BİLGİN (Devamla) — Muhterem arkadaşlar 35 nci maddenin 2 nci fıkrası mütalâa hakkında değil, mazbata hakkındadır. Anayasa Komisyonunun vermiş olduğu mütalâayı komisyon berayı malûmat Geçici Komisyona vermiş ve vazifesi bitmiştir. Esasen Coşkun Kırca'nın burada oturması da fuzulidir arkadaşlar.

ANAYASA KOMİSYONU SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Söz istiyorum.

BAŞKAN — Madde sarıh efendim, onların da kendi mazbataları vardır, Anayasa Komisyonunun da mazbatası vardır, tabedilmiştir. Onlar da kendi mazbatalarının müdafaasını tabii yapacaklardır. Maddenin hükmü sarıh. Madde sarıh olduğu için konuşmanıza lüzum yoktur Sayın Kırcıca.

Sayın Reşit Ülker buyurun.

ŞEFİK İNAN (Çanakkale) — Ben de söz istemiştim.

BAŞKAN — Bir dakika Sayın Ülker.

Sayın İnan; Sayın Ülker, Sayın Kadri Özek, Sayın Kemal Bağcıoğlu sizden daha evvel söz almışlardır. Daha sonra Ahmet Aydın Bolak konuşacak ondan sonra size söz vereceğim.

ŞEFİK İNAN (Çanakkale) — Ben onlardan önce söz istemiştim.

BAŞKAN — Muhterem efendim, dinlemenizi rica ediyorum, Sayın İnan. Müzakerelere başlamadan evvel bu mevzuda şu daha evvel okuduğum arkadaşlarımız kendi isimlerini kaydettirmek suretiyle söz almışlardır. Müzakere açıldığı zaman Ahmet Aydın Bolak, ondan sonra siz isminizi yazdırmışsınız. Şimdiye kadar konuşan arkadaşlarımız grupları adına konuştular.

Malûmu âliniz sözcülerin ve grupların tekadüm hakları vardır. O bakımdan özür dilerim. Eğer grup adına konuşacaksanız davet edeceğim. Aksi takdirde sıra Sayın Ülker'indir.

Buyurun Sayın Reşit Ülker.

REŞİT ÜLKER (İstanbul) — Çok muhterem arkadaşlarım, gerçi bize verilen mazbatalar aşağı - yukarı 20 sayfaya yakın ve içerisinde enine - boyuna bilgi varsa da bunun öz noktası, (C. Senatosuna Millet Meclisinden kabul edilip sevk edilmiş bulunan Sosyal Sigortalar Kanunu, C. Senatosuna ne zaman varmıştır?) sorununun halinine münceer olmaktadır. Kanunen Anayasaya göre ne zaman varmıştır?

Çünkü 3 aylık müddet Anayasanın 92 nci maddesine göre Millet Meclisinden çıkan bir kanun metni 3 ay zarfında Senatoda görüşülmesi bitmediği takdirde otomatikman kanun olmaktadır. Şimdi bu Sosyal Sigortalar Kanunu Millet Meclisinden ayın 13 ünde Sayın Coşkun Kırcıca'nın irsal nazariyesine göre yani gönderme nazariyesine göre çıkmış. Kendileri buyuruyorlar

ki, komisyon olarak da görüşleri budur, mademki ayın 13 ünde çıktı, çıktığı tarihten itibaren Senatonun mahdududur. Senato bunu üç ay sonra ayın 17 sinde kabul etmiştir. Onüçle onyedisi arasında 4 gün fark olmuştur, 3 ay 4 gün olmuştur, kanun otomatikman kanunlaşmıştır. Buna şunu da ilâve ederler ve derler ki; eğer otomatikman kanunlaşmış bir kanunu biz tekrar burada müzakere edersek Anayasa gereğince ve 44 sayılı Anayasa Mahkemesi Kanunu, gereğince herhangi bir vatandaş idarî mahkemede veya umumi mahkemede bunun Anayasaya aykırılığını iddia edebilirler derler. Yani üzerinde bu kadar ısrarlarının sebebi budur. Bendeniz de evvelâ o noktadan başlamak isterim. Aksine 13 değil de 17 sinde bu kanun C. Sentaosunun eline varmış ise ve 17 sinde Senatodan çıktığı tarih olan 3 ay sonraki 17 tarihinde, üç ay içinde çıkmış da, biz Meclis olarak bunu kabul etmez isek, haksız, usulsüz verildi diye, aynı şekilde Anayasa Mahkemesine müracaat edebilir. Aynı derecede tehlike melhuzdur. Binaenaleyh bizim burada vereceğimiz karar, hislerimizden uzak, evvelce verdiğimiz peşin kararlara bağlı kalmaksızın Anayasanın ruhuna uygun bir karar almak lâzım. Şimdi Anayasa bu hususta açıkça maddesini koymuş. Ne demiş 92 nci maddede : «Cumhuriyet Senatosu, kendisine gönderilen bir metni, Millet Meclisi komisyonlarında ve Genel Kurulundaki görüşme süresini aşmayan bir süre için de karara bağlar, bu süre 3 ayı geçemez.»

Şimdi muhterem arkadaşlarım, Coşkun Kırcıca ile de mutabık olduğumuz veçhile, şu Anayasa hükmünden gayrı sarıh bir İçtüzük hükmü, yani bu konu ile ilgili sarıh bir İçtüzük hükmü yok. Cumhuriyet Senatosu İçtüzüğü çıkmış, fakat o da aynen Anayasanın metnini kelime be kelime almış, birşey ilâve etmemiş. Öyle ise burada bir tefsir sahası çıkıyor.

Yani sarıh bir kaide olmadığına, Cumhuriyet Senatosunun eline hangi tarihte vardığına dair sarıh, pozitif bir hukuk metni bulunmadığına göre, burada anlayışlı bir tutum tutmamız gerekiyor. Zaten sarıh bir metin olsaydı burada bu kadar uzun boylu münakaşalara, Anayasa Komisyonunun raporuna, Millet Meclisi, Türkiye-Büyük Millet Meclisi Başkanlığının gayet kıymetli olan mütalâasına ve Senato Başkanlığının da aynı değeri taşıyan mütalâasına ihtiyacalmazdı Mesoleyî bu kadar basit, açık görmeye

imkân yoktur. Şimdi bugüne kadar böyle bir boşluk hâsıl olduğunda bunu akıl ve mantık kaidelerine, hukuk kaidelerine, hukuk tefsiri içinde anlayış göstermemiz lâzımgelir, İktüzüğe ait bir husus olduğu için. Yoksa kazai tefsire zaten yetkimiz yoktur. Şimdi bu konuda evvelâ Millet Meclisi Başkanlığı mütalâa gönderiyor. Şu elimizdeki yazıda var, sarîh olarak, gerekçesini de saydıktan sonra diyor ki; «aynı 17 sinde Cumhuriyet Senatosunun eline varmış sayılması lâzımgelir.» Sarîh bir hüküm. Neye? Çünkü gerek Millet Meclisinin halen yürürlükteki İktüzüğün 66 ncı maddesine, gerek şu anda yürürlükte bulunan ve 27 Aralık 1963 te kabul edilen Cumhuriyet Senatosu İktüzüğünün 23 ncü maddesinde bir sarahat var. Yani Sayın Coşkun Kırca ile zit şeyleri söyleyeceğiz ama, aynı maddeleri okuyup zit mütalâada bulunacağız. Biraz garip oluyor tabîi.

23 ncü madde şöyle diyor :

«Cumhuriyet Senatosu Başkanı, Millet Meclisi Başkanlığından gelen tasarı ve teklifleri ilgili komisyonlara re'sen havale ve durumu tutanak dergisinde derceder. Bu havaleye bir Cumhuriyet Senatosu Üyesi itiraz etmek isterse, ilk veya sonraki birleşim başında söz alır.»

Şimdi arkadaşlar burada Anayasamızın şu 92 ncı maddesiyle bunu kararlaştırmak lâzım. Ne diyor? Cumhuriyet Senatosu kendisine gönderilen bir metni Millet Meclisi komisyonlarında ve Genel Kurulundaki görüşme süresini aşmayan, yani farzı muhal olarak burada bu kanun tasarısı bir memura aynı 13 ünde teslim edilse ve bu memur şu veya bu sebeple başına bir hâdiseye gelse, kaçırılsa şu olsa, bu olsa... bu önergeye göre o aradan geçen müddet, yeniden yazılıp gönderilmesi icabedecektir. Ash Millet Meclisinde vardır, o kayıptan, o hâdiseden dolayı geçen müddeti, sayın arkadaşımızın gönderme nazariyesine göre, nazariyenin nereden çıktığını bendeniz bilmiyorum, orada bir gönderme kelimesi var, arkasından nazariye çıktı. Gönderme nazariyesine göre bu aradaki müddetler hesaba sayılacaktır. Çünkü Millet Meclisinden değil mi ki memura verildi, bu evrak çıktı, bu iş tamam. Ama vâsıl olmamış, eline varmamış. Şimdi böyle bir mâna çıkıyor. Bunun için Cumhuriyet Senatosu yani kendilerinin yaptıkları Anayasada kendisine gönderilen bir metni Millet Meclisi Komisyonlarında ve Genel Kurulunda, yani Komisyonlardan ev-

velki safha buraya dâhil edilmemiş. Filvaki bu fıkra doğrudan doğruya Senatoya hamledilecek gibi gözüküyorsa da altındaki cümlelerden, onun orada da o mânada anlaşılması lâzımgeldiği anlaşılıyor. Şimdi demek ki, komisyonlarda ve Genel Kurulda görüşülmesi bahis mevzuu. Bir de tatil konmuş; bu eksiklikleri tamamlamak için bir de (tatil) konmuş. Tatil bundan dolayı buraya karıştırılıyor. Şimdi bir kanun teklifi, bu hâdisede Millet Meclisi Başkanlığı sarîh olarak bildiriyor ki, aynı 17 sinde havale edilmiştir. Havale denilen şey kelime olarak havale değil. Bizim İktüzüğümüzün 66 ncı maddesindeki izah edilen havale ile, Senato İktüzüğünün 23 ncü maddesindeki havale, yani o şartları gösteren havale.. Yoksa bilmem Senato Başkanı imza etmiş, bu, havale mânasına gelmiyor burada.

Buradaki havalenin şartları var. Gerçekten de öyle arkadaşlar. Niye bu tanınmış Cumhuriyet Senatosu Başkanı şu komisyona havale etti. Gelen kâğıtlarda bu neşredildikten sonra bu havaleye bir Cumhuriyet Senatosu Üyesi itiraz etmek isterse ilk veya sonraki birleşim başında söz alır. Yani orada yapılan havaleye göre meselâ Sosyal İşler Komisyonuna gidecek, Gelen kâğıtlarda çıkacak, itilamıza varacak, biz hayır, diyeceğiz, yahut Senato hayır diyecek. Bu Sosyal İşler Komisyonuna gitmiyecek, bu öbür komisyona gidecek ve belki de bu müzakere burada nazari olarak iki veya üç gün sürecektir. Şimdi acaba Başkanlığın havale tarihini mi alacağız, yoksa gelen kâğıtlarda bu neşredilip, itiraz yapılp, itirazın Senatoda veya Millet Meclisinde karara bağlandığı tarihi mi alacağız? Havale tarihi arkadaşlar, şu sarîh hükümler karşısında Meclisin veya Senatonun hâdiseye göre bu gelen kâğıtlardaki kanun teklifini ve tasarısını sevk etmeye karar verdiği tarihte hangi Komisyona sevk etmeye karar vermiş ise, müzakerelerin sonundaki tarihte havale edilmiş sayılması lâzımgelir. Binaenaleyh, işin bu tarafı, bendenize şüpheden âri bulunmaktadır.

Senatonun kararına geline; Sayın Coşkun Kırca Senatonun bir kararından bahsettiler. Evet, burada bu saklanmamış, Senatonun evvelce bir kararı var. Ama, gönül ister ki, Meclise niyabeten konuşan komisyon sözeüsü, olduğu gibi olayları aksettirsin. Aynı Senatonun ikinci bir kararının da olduğunu ve burada onun da zikredildiğini ifade etsin. İkinci karar da, bugün

bizim şu kürsüden savunduğumuz fikri Senato Başkanlığı bir yazı ile bir karar ile bildiriyor. Millet Meclisi Başkanlığı bu görüştedir. Takdir buyurursunuz ki, Anayasa Komisyonu da yetkili bir organdır, Riyaset Divanı da yetkili bir organdır. Yalnız havale tatbikatı, yani kanunların gönderilmesi vesairesinde tatbikat bakımından, her an içinde bulunmaları bakımından, her halde Meclis Riyaset Divanlarının daha çok tecrübeleri vardır. Bilgi üzerinde bir şey söylemiyorum, daha çok tecrübeleri vardır. Elbette ki Anayasa Komisyonu Meclis Riyaset Divanının da görüşünü kabul etmiyebilir. Ama o Meclis Riyaset Divanının söylediği gerekçeleri çürüterek bunun aksi söylenebilir. Muhterem arkadaşlarımız burada Millet Meclisi ve Senato Divanının bilhassa Millet Meclisinininki gerekçedir. Divanının kararını gerekçelerinin en ufak noktasına inmeksiz işi gelen kâğıtlar aynı gün neşredilir mi, neşredilmez mi gibi birtakım teferruat noktalara sakmak suretiyle cevaplaması, bu işi biraz karışık konuşup kolay halletmek yoluna gidildiğini ben-denize şeye diyor. İnşallah yanılmışımdır. Benim bildiğim, gelen kâğıtların hakikaten bizim bilgi-mize sunulabilmesi için, bizim olduğumuz zaman neşredilebilir, neşredilmektedir. Ama İctüzükte gelen kâğıtlar mebusların Mecliste bulunduğu gün neşredilir diye bir kaide yoktur. Bir gün evvel neşredilebilir. Ertesi gün de bizim elimize geçebilir. Böyle sarıh bir kayıt yoktur ve bu işe de müessir değildir.

Ayrıca şu noktayı bilhassa üzülererek belirtmek isterim, Meclisler büyük bir Anayasa hukuku kaidesidir, Meclisler bölünmez devam eder, birbirini takibeder, hiçbir fâsılası yoktur. Bunun gibi komisyonlar da, Mecliste bir bütündür. Bir Meclis bir süre önce bir hususta bir karar vermişse, o kararından rücu edebilmesi için gayet kuvvetli gerekçeleri göstermesi lâzımgelir. Meclis olarak biz bugün böyle karar, yarın öyle karar, öbür gün öyle karar, şu işe uygun veya bu işe uygun karar verirsek bu kararlar Meclislere itimadı sarsar. Vatandaşların Meclislere olan itimadını sarsar.

Şimdi Büyük Millet Meclisinden, Sayın Coşkun Kırcı'nın arkadaşlarıyla beraber imzasını attığı bir kanun geçiyor, bu konuya ait, doğru-dan doğruya, munhasıran bu konuya ait, yani başka bir şeye ait değil. Evvelâ bir İctüzük teklifi veriyor muhterem arkadaşlarımız, Allah

razı olsun, sonra onun içindeki bâzı bölümleri ayırıyorlar. Meselâ plân hakkındaki kanun, vatandaşların dilekçe ile başvurmaları hakkındaki kanun diye. O ayırmaları teker teker getiriyorlar bâzısı kabul ediliyor bâzısı reddediliyor. Şimdi bunlardan bir tanesi de Sayın Coşkun Kırcı'nın imzasını taşıyan kanundur. «Yasama Meclislerinin aralarındaki münasebetlerin düzenlenmesi,» Yani şu hâdise. Senato ile bizim aramızda bu hâdise, çıkıyor. Bu hâdiseyi düzenlemek üzere bir kanun teklifi hazırlanıyor.

Yüce Meclisimize geliyor. Hep beraber kabul ediyoruz. («Malûm» sesleri) Malûm değil. Malûm diyorsunuz ama pek malûm değil.

Meclise geliyor, kabul ediliyor. Kabul edildikten sonra Senato'ya gidiyor. Senato üçte iki çoğunluk reyile reddediyor. Bunu da söylemeleri lâzımgelirdi, bir komisyon sözcüsü olarak.. Vaktiyle bizim de kabul ettiğimiz bir esasa göre, bir kanunu reddettik, Senato reddetti, biz de Senato'nun görüşüne katıldık. Senato, «Onun gibi bu İctüzük meselesidir, siz bütün bu kanunları yani İctüzük meselelerini kanun olarak getiriyorsunuz» diye bir usul meselesine istinaden reddediyor. Reddediyor ama bizim gündemimize giriyor. Sayın Coşkun Kırcı Komisyon adına vazgeçmiyor kanundan, Komisyona geri alıyor. Böyle söylemediler burada. Sanki o kanun, halen Türkiye Büyük Millet Meclisinde mevcut olmayan bir kanun. Alınmış geri. Alınmış da geri ne olmuş? Geri alınmış da nereye gitmiş? Komisyona gitmiş. O kanun da şu hâdise hallediliyor. Türkiye Büyük Millet Meclisi yani Millet Meclisi görüşünü tesbit etmiş. Ne diyor burada? Tam hâdise, aynen, 3 ncü madde. Anayasanın 92 ncü maddesinin 10 ncü fıkrasında, şu hâdise ile ilgili fıkrada, (C. Senatosu Komisyonları ile Genel Kurulundaki azami görüşme süresi olarak gösterilen sürelerin başlangıç tarihi kanun tasarısı veya teklifinin C. Senatosu Başkanlığına gönderildiği ilk komisyona havale tarihidir. Bu tarih o süreye dahildir.) Daha altına geçiyor, Kanun teklifçileri yani Sayın Coşkun Kırcı, bugün hilâfına burada sadakatla kuvvetle, aşkla ve şevkle müdafaa eden muhterem arkadaşımız eksik görüyor bunu, bunda bir tehlike seziyor yani bugünkü tehlike ve şu fıkrayı da ilâve ediyorlar: «Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı Millet Meclisi Başkanlığından gelen kanun tasarısı ve

tekliflerini en çok yedi gün içinde Komisyonlara havale eder» diyor. Arkadaşlar bu Anayasaya aykırı değil mi? Bu teklif Anayasaya aykırı değil mi?

COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Aykırı, evet!. Aklımız başımıza gelince değiştirmişiz. Anladınız mı Reşit Bey?

REŞİT ÜLKER (Devamla) — Aksi halde bu bendde yazılı süre yedinci günün sonundan itibaren işlemeye başlar.

Şimdi arkadaşlar, aklımızın başımıza gelmesi meselesi... Gelmemiş bir defa.

COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Bizim gelmiş.

REŞİT ÜLKER (İstanbul) — Bizim gelmemiş, çünkü biz, Millet Meclisi olarak bunu kabul ettik.

COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Kesinleşti mi? Kanun mu oldu?

BAŞKAN — Sayın Kirea, kesmeyiniz hatibin sözünü.

REŞİT ÜLKER (Devamla) — Binaenaleyh, bu meseleyi bu zaviyeden yani komisyonların ve meclislerin kendi verdikleri kararlardan ancak çok kuvvetli gerekçelerle ayrılması lâzımgeldiği prensibi hakikaten meclisleri sarsar, arkadaşlarım. Eğer bunun dışına çıkılırsa, orada hem içte inanç sarsılır, hem dışta inançlar sarsılır. Bu vaziyet bu şekilde âşikâr bulunmaktadır. Bir noktayı daha ilâve edip inceğim.

Bu arada tatil olursa, gelen kâğıtlar ne olur? İşte, daha iyi ya... Teamül olarak gelen kâğıtlar Meclislerin açık olduğu zamanlarda basıldığına göre, mantikisi de budur. Çünkü gelen kâğıtları birisi okuyacak, kimse burada olmadan basılan kâğıdın bir faydası yok, birisi okuyacak ve şu, İctüzüğün 23 neü ve bizim İctüzüğümüzün 66 ne maddesindeki havaleye itiraz edecek. Kim itiraz edecek? Üye edecek. Üye yok... Üye yoksa, bu gelen kâğıdın bir mânası yok. Demek ki, bu bakımdan da bir havale...

Şimdi, demin söylediler, onlar kendi bakımlarından ifade ettiler, şahsi bakımdan ifade ettiler. Ben bunu delil olarak kıymetlendiriyorum. Senato Başkanı bazen diyormuş ki, bize göndermeyin. Senato Başkanı niye göndermeyin diyor? İşte böyle yanlış bir tefsir ile ara verme içinde olan bir Mecliste Senatonun müzakere süresi yok olmasın diye Senato Başkanı bunu söylüyor. Bu-

nu söylemesi buradaki deminden beri izah ettiğimiz tezin doğruluğunun en kuvvetli delilidir. Bir Senato Başkanı rica ediyor, diyor ki, «Aman göndermeyin, bugünkü tatbikata göre yanlış yaparız.» yani müddetleri ihtilâf halinde. Coşkun Kirea Bey, «Komisyonlarda aksi mütalâalar da var, müddetleri yok etmiyelim», diyor. Şimdi öyleyse hakikaten gelen kâğıtlar çıkması o tehlikeyi ortadan kaldırıyor, arkadaşlar. Anayasa sarıh; Genel Kurulda ve komisyonlarda görüşme müddeti diyor. Gelen kâğıt da Meclisin toplantı anında arkadaşlarımızın eline geçeceği zamanda geldiğine göre, görülüyor ki, bütün bu boşlukları kapatıyor ve hakikata mutabık bir iş ortaya çıkarılıyor. Şimdi Kemal Bağıoğlu arkadaşımıza söylediler. Ben de aynı düşünüyorum. Efendim bu üç gün geçiyor. Hangi kanun bu arkadaşlar?.. Hangi kanun? Sosyal Sigortalar Kanunu. Ben orada yalvarma ve yakarmada bulunmuyorum. Aman lütfedin de üç gün geçti, idare edin, tezini savunacak bir arkadaşımız değilim. Anayasanın hükmü ne ise onun tetkik edilmesini isteyen bir arkadaşımızım. Ama bu tefsirleri yaparken, Anayasanın tefsirini yaparken, Türk Milletinin nefline olan, gaf tefsir, Coşkun Kirea arkadaşımızın çok sevdiği kelimelerden birisidir, gaf tefsir yapmak lâzımdır. Hangisi Türk Milletinin amacına uygun şu tefsir tarzından: Gelen kâğıtlar, Başkanlığın havalesi; kanunun otomatikman kabulümü, Türk Milletinin lehinedir, yoksa orada fikir belirten bir meclisin, Yüce Senatonun fikirleri üzerinde Millet Meclisinin bir tercih yapması mı Türk Milletinin yararınadır? Her halde 2 ne fikir münakaşadan vâreste bulunmaktadır.

Binaenaleyh, teknik teferruat ve saireyi bırakıp, açık İctüzük hükümleri havalenin ne demek olduğunu gösteren bizim İctüzüğümüzün 66 ne maddesi, Senato İctüzüğünün 23 neü maddesi, Anayasanın genel kurullarda ve komisyonlarda görüşme süresi şeklindeki açık bedahati karşısında bunun aksine karar verdiğimiz takdirde ben Anayasaya aykırı bir hareket yapacağımız kanaatindeyim. Hümetlerimle.

BAŞKAN — Sayın Kadri Özek, şahısları adına, Komisyon adına değil.

KADRİ ÖZEK (İzmir) — Muhterem arkadaşlarım, fillhakika mesele çok tavazzuh etmiş bulunmaktadır. Benim söyleyeceğim sözleri benden önce konuşan arkadaşlarım büyük bir sarahatle ifade ettiler. Bendeniz, Sosyal Sigortalar kanun

tasarısının görüşüldüğü Geçici Komisyonun da üyesi bulunmaktayım. Bu mesele o Komisyonumuzda da günlerce tartışıldı ve neticede şu anda Yüksek Meclise sevk edildiği şekliyle kabul edildi. Yani Anayasamızın 92 nci maddesinin emrettiği 3 aylık müddetin geçmiş olduğu noktai nazari kabul edildi. Bu bir vâkia muhterem arkadaşlarım, Filhakika arkadaşlarım tarih zikretmek suretiyle kanun tasarısının Millet Meclisinde müzakeresinin ne zaman tekemmül ettiği, Millet Meclisi Başkanlığına Senato Başkanlığına ne zaman gönderildiği ve Senato Başkanlığı tarafından alâkalı komisyonlara hangi tarihte sevk edildiği hususu raporda kısmen yer almayan vesâikin de tetkiki suretiyle sarîh olarak tesbit edildi. Tesbit edilen havale tarihi 13 Aralıktır.

Muhterem arkadaşlar, Sayın Coşkun Kırcı arkadaşımın getirilen bir teklifin Anayasaya aykırı olduğu mülâhazası ile Meclisimizce kabul edilmiş olmakla beraber bu üç aylık müddete ilâve edilmek suretiyle hesabedilmesi istenilen 7 günlük müddetin, - ki kanunîyet kesbetmemiştir - biran cari olduğunu kabul etsek dahi, ne yapmıştır Cumhuriyet Senatosu Başkanı; bu yedi günlük müddet içinde birinci günü kendisine kanun tasarısı gelir, gelmez alâkalı komisyonlara havale etmiştir. Havale etmiş bunu... Eğer etmeseydi yine kanunîyet kesbetmiyen o tasarıda yedi günlük müddet geçtiği takdirde diyor, müddet geçtiği halde havale yapılmamışsa, artık üç aylık mebdde tarihi 7 nei gün addedilir.

Şu halde bâzı arkadaşlarımın hususi mahiyette benimle görüştüklerinde izah ettikleri şekilde hiçbir zaman müddet Anayasamızın âmir hükmü muvacehesinde üç aylık müddeti tecavüz edecek şekilde bir teklifle tadil edilemez. Ama biran için böyle olduğunu kabul etsek dahi mebdde tarih olarak havale tarihinin kabulü Anayasamızın ve içtüzüklerin âmir hükümleri iktizasındandır.

Muhterem arkadaşlar, Anayasamızın 92 nci maddesinde bu üç aylık müddet bahis mevzuu edilirken aynı zamanda birtakım yollardan Meclisler için; meselâ Millet Meclisinden çıkan bir kanunun Senatoda şu veya bu mülâhaza ile sürüncemede kalmasını önliyecek birtakım hükümler de vaz'etmiş. Meselâ; Anayasamızın 83 neü maddesini tetkik edelim. 83 neü maddede 92 nei maddeye muvazi hüküm konmuştur. Ne denmiş: (Üç aylık müddet yalnız Meclislerin tatillerinde işle-

mez.) Hangi tatilde; 83 neü maddenin gösterdiği tatilde. Başka tatil yok. 83 neü madde gayet sarîh. T. B. M. M. her yıl Kasım ayının ilk günü kendiliğinden toplanır. İkinci paragfında Türkiye Büyük Millet Meclisi yılda en çok beş ay tatil yapabilir. Meclisler aynı zamanda tatile girebilirler... Aynı zamanda tatile girerler diyor. Şu halde muhterem arkadaşlar, Meclislerin araverme kararlarını dahi 92 nei maddenin anlayışına sokmamış bulunmaktadır. Çünkü bu ahvalde mümkündür ki, mademki müddet, tatilde işlemez, Cumhuriyet Senatosu tek başına tatile girme imkânına sahibolmuş olsa idi, bu maddeyi her zaman ihlâl etmek veya istediği gibi kullanmak imkânına sahibolabilecekti. Binaenaleyh, vazı kanun 92 nei maddede mütalâa ettiği bu üç aylık müddet üzerinde bu derece hassasiyetle durmuş bulunmaktadır.

Muhterem arkadaşlarım, «görüşmeye başlandığı tarih» deniliyor. «Görüşmeye başlandığı tarih» i kabul edelim. Kabul edelim.. «görüşmeye başladığı tarih» görüşmeye hazır hale getirdiği andır. Yani, Senato Başkanı kanun tasarısını komisyonlara havale etmiştir. Şimdi komisyonun kanun tasarısının kendisine geldiği andan itibaren o kanun tasarısını alıp, görüşme imkânına sahip kılması lâzımdır. Ama, görüşülmeyebilir de. Üç aylık müddeti orada da geçirebilir.

Şimdi şöyle düşünelim; bilfarz kanun tasarısı veya kanun teklifi komisyona havale edildi. Eğer görüşmenin mânasını fiilî konuşma olarak mütalâa edersek farz edelim ki, komisyon bir müddet toplanamadı ve gündeminde bulunan diğer kanunları görüştü. Ama kendisine havale edilen kanunu fiilen görüşmedi. Şimdi müddet işlemecek mi? O ahvalde üç aylık konulan bu tahdit için tatbik imkânı bulmaya, kanaatimece imkân olmayacaktır. Bu itibarla görüşmenin fiilî konuşma olarak değil, konuşmanın mümkün olabileceği hal olarak mütalâa edilmesi kanaatimece hukuk anlayışına daha uygun düşer.

Muhterem arkadaşlar, bir mesele daha var. Anayasamızın 92 nei maddesini tefsirî şekilde konuşalım, tefsir edelim diyorlar bâzı arkadaşlar.

Muhterem arkadaşlar, hukukçu olan arkadaşlar çok iyi bilirler ki, Anayasa hukuku prensiplerinden birisi de Anayasalar kabul şekline göre tefsir edilir veya edilmez. Eğer anayasalar Kurucu Meclislerce kabul edildiği şekilde meriyete

girse, müzakere zabıtlarından istifade etmek suretiyle Anayasanın tefsiri cihetine gitmek mümkündür. Ama bir Anayasa, bir memlekette referandum neticesinde kabul edilmişse, artık o Anayasanın hiçbir zaman tefsiri surette tatbiki düşünülemez ve mümkün değildir. Bu Anayasa hukuku prensiplerine de aksi halde aykırı düşer.

Muhterem arkadaşlar, sözlerime başlarken de arz ettim, arkadaşlarım çok mufassal olarak durumu izah ettiler. Bâzı arkadaşlarım da diyorlar ki, «Senatoda çok mükemmel bâzı tadiller yapıldı.» Biz bunun üzerinde durmuyoruz. Böyle bir tadilin yapılmış olması hali dahi bu maddenin tatbikini ihmal etmek için haklı bir sebep olarak kabul edilemez. Kabul edilmesine inkân yoktur. Çünkü, Anayasa âzami üç aylık bir müzakere süresi kabul etmiştir. Mümkündür, biz bunu zaten tartışmıyoruz. Tartışmaya hakkımız da yok. Yalnız bir sükûtu hak müddeti tahakkuk etmiş mi, etmemiş mi? Dâva bu. Kanaatimizce, arz ettiğim gibi kanun tasarısının havelesi tarihleri de tetkik edildiğinde, hattâ komisyonlara sevk edildikten sonra zimmet defterlerinin de tetkikini rica ettim arkadaşımın, tetkik etmiş. İrsal tarihinde Senato Başkanının havale ettiği tarih; her nasılsa Senato Başkanının havalesi ile hiç ilişkisi olmayan bir 17 tarihi sonradan ilâve edilmiş. Bunu da sonradan tetkik etmek suretiyle gördük. Maksat nedir bilemem. Komisyona havale tarihi 17 diyorlar. Komisyona havale tarihi 17 olamaz. Çünkü arz ediyorum, Senato Başkanının parafının altındaki tarih 13 tarihidir. Senato Başkanından soruyoruz, Sayın Coşkun Kırcı arkadaşımızın beyan ettiği gibi, 17 tarihi kendisinin attığı bir tarih değildir, alâkası yoktur.

Muhterem arkadaşlar, benim mâruzatım bundan ibarettir. Komisyonumuzun vermiş olduğu karar Anayasaya tamamen uygundur. Bu şekliyle, yani Millet Meclisinden çıkan şekliyle kanuniyet kesbettiğinin kabulü, Anayasanın tefsiri mümkün bulunmayan bu maddesi muvacehesinde kabulü zaruri olduğu kanaatindeyim. Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Yeterlik önergeleri vardır, okutacağım. (Sağ taraftan «Komisyon söz istiyor.» sesleri.)

SOL TARAFTAN BİR MİLLETVEKİLİ — Komisyona söz verirsiniz biz de söz istiyoruz.

BAŞKAN — Efendim, yeterlik önergelerini okutmadan evvel komisyon söz istiyor, kendilerine

söz vereceğim. Komisyondan sonra bir arkadaşımıza da söz vereceğiz. Eksik bırakmıyalım

Buyurunuz Sayın Komisyon.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ ŞEREF BAKŞIK (İzmir) — Muhterem arkadaşlarım, Geçici Komisyonun Anayasasının 92 nci maddesinin 10 ncu fıkrası sebebiyle Sosyal Sigortalar kanun tasarısı üzerindeki üç aylık sürenin geçip geçmediği konusunda Geçici Komisyonun da mütalâasını ve görüşünü arz etmek istiyorum.

Önce peşinen arz edeyim ki, daha evvel konuşan Anayasa Komisyonu Sözcüsü Coşkun Kırcı arkadaşımızın Anayasasının 92 nci maddesinin 10 ncu fıkrası bakımından huzurunuzda ifade ettikleri görüşe tamamen katılıyor.

Bendeniz bu hususları katiyen tekrarlamaksızın, teferruata inmeksizim daha doğrusu bu teferruat arasında dikkatten kaçırılması mümkün olan asıl önemli noktalara dikkati çekmek suretiyle kısaca konuşmak istiyorum.

Önce muhterem arkadaşlarım, nihayet yapılmakta olan şey Anayasasının 92 nci maddesinin 10 ncu fıkrasının süre bakımından nasıl mânalandırılmak gerektiğinin tesbitidir. Bizim Geçici Komisyon olarak görüşümüz sudur ki; 92/10 ncu madde Cumhuriyet Senatosuna sevk edilen bir tasarıdan bahsetmektedir ve Anayasa burada üç aylık gibi bir süre ile Cumhuriyet Senatosunu bağlamak istemiştir. Anayasanın üç aylık süre ile bağlamak istediği Cumhuriyet Senatosunu burada Anayasa muhatap kılmıştır. O halde Cumhuriyet Senatosunu hedef tuttuğuna göre, burada evrakın veya tasarının gönderilmesi süresi hesaplanırken, Anayasayı temsil yetkili olan, Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına evrakın gittiği tarihe itibar edilmesi lâzımdır. Biz Anayasanın metninden, lâfzi tefsirinden bunu anlıyoruz.

Bundan başka asıl önemli bir nokta da Anayasa hukukunda gâî tefsirin esas olduğudur. Nitekim muhterem arkadaşlarım, Anayasasının 20 nci maddesinin Temsilciler Meclisindeki müzakeresi sırasında bir üyenin sormuş olduğu bir soruya cevaben o zamanki Anayasa Komisyonu sözcüsü Sayın Muammer Aksoy, bizim maddemizin de tefsiri bakımından, dikkate şayan bir açıklama yapmıştır.

Aynen şöyle, okuyorum, Sözcü Muammer Aksoy şöyle diyor: «Komisyonun kanaati şu yoldadır. Maddeyi yalnız başına ele alarak ya-

ni diğer hükümlerden tecridederek mânalandırmak caiz değildir. Hukukta doğru olan tefsir (Gâi) tefsirdir. Yani hükümlerin daima gayeye göre tefsir edilmesidir. Hükümün niçin vaz' edildiğini göz önünde tutarak tefsir etmek yoludur. Tefsir konusu olan hüküm hangi kanunda veya Anayasada ise o kanun veya Anayasasının tümü veya ruhu göz önünde tutularak bu tefsir yapılır.»

Sayın arkadaşlarım, muhterem arkadaşım da tetkik buyurmuşlardır ki, Anayasa Mahkemesimiz de, biraz evvel huzurunuzda okuduğum Anayasa Komisyonu sözcüsünün tekrarladığım görüşünü müteaddit kararlarında mesnet yapmış Anayasasının gâi tefsir esasına göre bir maddenin niçin vaz' edildiğini göz önünde tutarak yorumlanması gerektiği düşüncesini savunmuştur. Şimdi bu esaslara göre hareket edilince konumuz olan 92 nei maddenin Temsilciler Meclisi Anayasa Komisyonu raporunda bu 92 nei maddeyle ilgili kısmını okuduğumuz zaman Anayasa koyucusunun 92 nei maddeyi niye koyduğunu ve üç aylık süreleri niçin vaz' etmiş bulunduğunu görmüş oluyoruz. Nitekim bahis mevzuu Anayasa Komisyonunun raporunun 36 nei sayfasında aynen 92 nei maddedeki sürelerin konulmasının sebebi şöyle izah edilmiştir: «İki Meclislerde (raporun metninden okuyorum) İki Meclislerde sık sık görülen kanunları komisyonlarda ve Meclislerde seneler senesi sürüncemede bırakmayı önlemek maksadiyle...» görüyorsunuz ki, demek ki Anayasa koyucusu 92 nei maddedeki üç aylık süreyi iki Meclislerde sık sık görülen kanunların sürüncemede bırakılmasını önlemek maksadını gütmüştür. O halde demek ki, şu halde Yüksek Heyetinizin de meseleyi Sosyal Sigortalar Kanunu vesilesiyle inceleyen Anayasa koyucusunun bu 92 nei maddede koyduğu 3 aylık süreyi koyuş sebebini dikkate alması lâzımdır. Şimdi burada Anayasa koyucusu 3 aylık süreyle C. Senatosunu bağlamak istemiştir. Demmiştir ki, C. Senatosu bir tasarıyı üç aylık süre içinde inceleyip bitirmeye mecburdur. Hatâ Anayasa bu noktada gayet kesin davranmıştır. Meselâ yine Anayasamızın geçici 7 nei maddesi vardır. Büyük Millet Meclisinde çıkarılması gerekli kanunların 2 yıl içinde çıkarılması mecburiyetini koymuş, fakat müeyyidesiz bırakmıştır. Biliyorsunuz ki, birçok kanunlar hâlâ gündemdedir. Anayasa 2 yıl

içinde çıkarılmasını emrettiği halde bunları henüz çıkaramamış durumdayız, Anayasa, geçici 7 nei maddesinde (Bunlar 2 yıl içinde çıkarılacaktır!) demiş, tamamen müeyyidesiz sıralamıştır. 2 yıl içinde çıkarılacaktır demiş bununla yetinmiştir. Fakat kanunumuzda 92 nei maddede 3 ay içinde incelemeye mecburdur demıştır, ama bunu müeyyidesiz bırakmamıştır. Demmiştir ki, (Ve 3 ay içinde neticelendiği takdirde Millet Meclisi metni kesinleşir.) Dikkat buyurursanız geçici 7 nei maddeden çok daha dikkatli ve titiz davranmış olan Anayasa, geçici 7 nei maddeye nazaran çok daha titiz davrandığı 92 nei maddede 3 aylık süreyle Cumhuriyet Senatosunu bağlamak istemiştir. Ve Anayasa Komisyonu raporunda da belirtmiştir ki, bağlayışımın maksadı kanunları sürüncemede bırakmamak maksadındır, demıştır. O halde gâi tefsire göre... Burada Sayın Reşit Ülker arkadaşımın ayrılıyor. Sayın arkadaşım diyor ki «Gâi tefsir esastır, Türk Milletinin menfaatine göre Cumhuriyet Senatosunun tetkikine imkân vermek lâzımdır, C. Senatosunun tetkikine imkân vermek gayesine dayanarak üç ayı geçmemiştir, diyelim» diyor. Sayın hukukçu arkadaşımın gâi tefsir prensibini böylesine ters mânada yorumlaması hiç doğru değildir. Bizim Anayasa hukukumuzun gâi tefsirden maksadı. Gâi tefsir prensibinin esası Reşit Ülker'in gayesinin araştırması değildir, Anayasa koyucusunun gayesinin araştırılmasıdır. Anayasa raporunda belirtmiş, 92 nei maddede üç aylık süreyi ben kanunların seneler senesi sürüncemede bırakılmasına mâni olmak maksadiyle koydum, diyor. O halde Anayasa koyucusunun maksadı bu olunca Reşit Ülker'in maksadını ister istemez tetkikmeye mecburuz.

Sayın arkadaşlar, şimdi konuya gelelim; Millet Meclisinden çıkarılmış bir tasarı, C. Senatosu Başkanlığına gitti, söz konusu olan süre, 3 aylık süre nereden başlayacak? Bu 3 aylık süre, tasarı C. Senatosuna havale edildiği gün değil de, komisyona havale edildiği veya bu havale gelen kağıtlarda ilân edildiği tarihte başlar dediğimiz zaman bu C. Senatosu Başkanlığına Anayasamızın koyduğu 3 aylık süreyi istediği zaman aşabilir takdirini tanımak olur. Çünkü Cumhuriyet Senatosu Başkanı sümenin altında nazari de olsa bu tasarıyı 4 ay tut-

tu mu Anayasanın koyduğu 3 aylık bağlayıcı süre 7 ay olacaktır. 2 yıl koyduğu zaman 2 yıl 3 ay olacaktır. Şimdi realite budur. Halbuki Anayasanın maksadı bağlayıcılıktır. Mücyyideyi sıklaştırarak, sağlama bağlayarak, 3 ayla bağlandığı bir Cumhuriyet Senatosuna, istediği zaman bu süreyi, istediği ölçüde takdirî bir şekilde uzatmak yetkisini tanıdığı farz edilebilir mi? Edilemez. Edilemeyeceğine ve Anayasanın maksadı da kanunların sürüncemede bırakılmasını önlemek olunca, o halde bu tarzda üç aylık sürenin aşılması sonucunu doğurabilecek bu kabil fikirlere yer vermemek lâzımdır.

Şimdi sayın arkadaşlarım, biz Geçici Komisyon bundan faydalanarak Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun mütalâasını aldık. Düşündük ki, nihayet müzakere konumuz bir Anayasa kaidesidir, Anayasa maddesidir. Ve Anayasa Komisyonu bir uzman komisyondur. Ve tetkik ettik zabıtları.

C. Senatosunun Anayasa ve Adalet Komisyonu da aynı noktâi nazardadır. Yani, bu konuda Millet Meclisi Anayasa Komisyonu ile C. Senatosu Anayasa Komisyonu aynı suretle üç aylık sürenin tasarının C. Senatosu Başkanlığına tevdi edildiği tarihten başlayacağı kanaatindedirler. Nitekim, C. Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonunun oy birliği ile vardığı, 607 sayılı Kararın altına imza koyan arkadaşlarımız Şeref Kayalar, Zihni Betil, Âmil Artus, Adil Ünlü, Ömer İttîfi Bozcalı, Hazım Dağlı, Kâmil Coşkunoğlu, İzzet Birand, Zeki Kumruflu, ve diğer bütün arkadaşlarımızın hepsinin oy birliği ile C. Senatosu Adalet ve Anayasa Komisyonu şimdi kısaca okuyacağım bir paragraf-ı ifadesini bulan ve bizim komisyonumuzun da görüşüne uyan hukukî mütalâaya varmıştır. Aynı söyle diyor :

«Millet Meclisi komisyonlarında ve Genel Kurulunda görüşülen bir kanun tasarısı ve teklifinin Cumhuriyet Senatosundaki görüşülme süresinin başlangıca gelince: Bu başlangıç işleme ait evrakı ihtiva eden dosyanın Millet Meclisi Başkanlığı tarafından C. Senatosu Başkanlığına tevdi edildiği gündür.»

Sayın arkadaşlarım, umumiyetle görülmektedir ki, çift Meclisli Parlâmentoda çok defa, Meclisler birbirleriyle fonksiyon kavgası yaparlar. Her Meclis kendi yetkisini ve fonksiyonunu geliştirmek temayülindedir. Bu bir realitedir.

Aksine bu konu o ölçüde akla, mantığa ve hukuka uygundur ki, bu bir Meclisin kendi fonksiyonunu genişletmesi gibi tabii olan bir temayülünü C. Senatosu bu noktada göstermemiştir. Aksine hayır, C. Senatosu Başkanlığına tasarının tevdi edildiği tarihte benim yetkin ve üç aylık süre başlar demek suretiyle kendi fonksiyonunu, kendi yetkisinin sahasını daraltacak kadar bu noktada objektif davranmıştır. Ve C. Senatosunun Başkanlığının bu mütalâası C. Senatosu Genel Kurulunun 67 nei Birleşiminde görüşülmüştür, okunmuştur. Söz alan olmamıştır. Ve Başkan; (aynen zabıtlardan okuyorum) «Bir mütalâa yoktur, itilâamıza arz edilmiştir, bundan sonra da bu suretle muamele görecektir ve böyle devam edecektir» demek suretiyle bu Anayasa ve Adalet Komisyonunun mütalâasını bir C. Senatosu Genel Kurulunun kararına bağlamıştır.

Sayın arkadaşlarım, derler ki: «Sonradan Sosyal Sigortalar kanunu tasarısının müzakeresi sebebiyle bu karar terkedilmiştir.» Hayır arkadaşlar, bu Sosyal Sigortalar kanun tasarısının müzakeresi sebebiyle C. Senatosunun biraz evvel okuduğum görüşü ancak şu olmuştur. Tasarı gelmiştir, bir dikkatli üye bunun üç aylık süreyi aşip aşmayacağı ikazında bulunmuştur. C. Senatosu Başkanlığı böyle bir aşmanın balıs konusu olmadığını söylemiştir. Ama bir taktir olmamıştır. O anda zaten, bu ikazın yapıldığı anda 3 aylık sürenin geçmesi bahis konusu değildi, daha müzakere yeni başlamıştı. Bunun üzerine nihayet Başkanlık beyan etmiştir, teklif olmayınca karara bağlanmamıştır. Binaenaleyh C. Senatosunun kararı, bu karar makbuldür. Ayrıca yine Millet Meclisi Anayasa Komisyonu da bu kararda beraberdir.

Sayın arkadaşlarım, meselâ dikkat ediyoruz, bâzi arkadaşlarımız C. Senatosu İctüzüğünü mesnet yaparak bizim raporumuzu çürütme istemektedirler. Takdir buyurursunuz ki, hukuk kaidelerinde bir hiyerarşi vardır. Bu Anayasa hukuk kaidesinin, bir İctüzük hukuk kaidesiyle yorumlandığı görülmüş şey değildir. Sayın arkadaşlarım, C. Senatosu İctüzüğünün 23 nü maddesini göstererek ve buna bağlı Millet Meclisi İctüzüğü maddesini göstererek bunu Anayasanın 92 nei maddesindeki 3 aylık sürenin bizim anladığımız mânâda tefsir edilmemesi fikrini savunmuşlardır. Ashında

okudukları maddenin bu konumuzla ilgisi yoktur. Yani 3 aylık sürenin başlangıç noktasının komisyonlarca havale tarihinden itibaren olması şeklinde bir fikri teyidetmemekle beraber aslında bir içtüzük hükmiyle bir Anayasa kaidesinin tefsiri, hukuk esaslarına, kaidelerine ve prensiplerine aykırıdır.

Muhterem arkadaşlar; bir hususu da belirterek sözlerimi bitirmek istiyorum. Ayrıca bâzi sayın arkadaşların C. Senatosunun incelemesini mümkün kılmak gerektiği görüşünü savunmuşlardır. Aslında bizim de görüşümüz aynıdır. Fakat Anayasanın 3 aylık sarıh hükmünü çiğnemek mecburiyetindeyiz. Biraz evvel de belirttiğim gibi, 3 aylık süre komisyonlara havale gününden itibaren alındığı zaman üç aylık süreyi Cumhuriyet Senatosu istediği ölçüde uzatmak yetkisine sahiptir, demektir. Bu, açık bir Anayasaya aykırılıktır. Yüksek Heyetin, komisyon raporunu aynen kabul etmesini saygı ile rica etmekteyim.

BASKAN — Y. T. P. Grubu adına Sayın Ali Dizman.

Y. T. P. GRUPO ADINA H. ALİ DİZMAN (Tokat) — Pek muhterem arkadaşlarım; Geçici Komisyonun mütalâasına mesnet ittihaz ettiği Anayasa Komisyonu, bu müddetlerin hesabında evrakın Millet Meclisi Başkanlığından Senato Başkanlığına gönderildiği tarihi esas ittihaz etmesindeki sebebi Anayasanın bir kişinin takdirine göre üç aylık müddetin uzatılmasına cevaz vermediğini göstermektedir, ve demektedir ki, eğer biz havale tarihini esas olarak alacak olursak Senato Başkanı dilediği müddetle havaleyi geciktirmek suretiyle Anayasanın koyduğu âzami süreyi, üç ayı tecavüz ettirmek salâhiyetini kendisinde görür. Bu kanaate varırken de Anayasanın üç aylık süreyi koymasındaki maksadın işin sürünce kalmamasını temin etmek olduğunu beyan eder. Acaba Anayasa bir taraftan âzami süreyi koymak suretiyle işin sürünce kalmamasını önlemeye çalışırken aksi fikirleri de kaale almış mıdır, almamış mıdır? Görüyoruz ki, (ivedi hallerde 15 günden daha az, ivedi olmayan hallerde de bir aydan daha az olamaz) demektedir. Demek ki, Anayasa bir taraftan âzami süre tesbit ederken; diğer taraftan da asgari bir hudut tesbit etmektedir. Bu 2 ne hududu niçin tesbit etmiştir? Bu defa da Millet Meclisinde iş çok süratle karara bağlanmış ise Senatoda bunun muayyen bir tetkik devresini geçirebilmesini, bu za-

manı bulabilmesini temin etmek içindir. Eğer bir aksini düşünecek olursak bu defa diyeceğiz ki, havale tarihini esas alırsak nasıl Senato Başkanı havaleyi geciktirmek suretiyle, 3 aylık müddeti temdid edebilmek imkânı bulabilecektir. Eğer biz Senatoya gittiği tarihi kabul edecek olursak bu defa da Senato Başkanı havaleyi geciktirip Senatonun komisyon ve Umumi Heyetinin bu mevzu üzerindeki çalışmasını imkânsızlaştırmak suretiyle ve suîniyetle düşünmek imkânları mevcut ise - hattâ Senatoda hiç görüşürmeden sadece Meclisin görüştüğü şekli Resmî Gazetede neşrettirmek hakkına sahibolur. İşleri bu kadar suîniyetle mütalâa etmeye mâna yoktur. Anayasamız asgari ve âzami hudutları tesbit ederken bir tasarrufla asgari ve âzami ne kadar müddet içinde görüşülebileceğini tâyin ve tesbit etmiştir ve fıkrasında aynen şöyle demiştir :

«Cumhuriyet Senatosu, kendisine gönderilen bir metni, Millet Meclisi komisyonlarında ve genel kurulundaki görüşme süresini aşmayan bir süre içinde karara bağlar.»

Demek ki, Anayasanın esas benimsediği husus, Millet Meclisi ile Cumhuriyet Senatosunun görüşme sürelerini birbirine müsavî addetmektir. Ama bunda düşünmüş, «bir şey âzami üç ay içinde rahatlıkla görüşülebilir» demiş, işin sürünce kalmamasına mâni olmak için üç aylık bir tavan tesbit etmiştir. Diğer taraftan da bir şeyde ivedi halde 15 günden az, ivedi olmayan hallerde bir aydan az görüşülemez, görüşülürse unulan neticeye belki varılır, belki varılmaz, demiş. Bu defa da asgari haddi tesbit etmiş ama, ne asgari had tesbit edişini ve ne de âzami had tesbit edişini, sürelerin başlangıcını ve illâ sürünce kalmamasını tâyin bakımından bir esas olarak alamayız. Anayasanın göz önünde bulundurduğu esas husus Meclisteki muayyen görüşme sürelerine Senatoda da harfiyen riayet edilmesi, aynı hakka Senatonun da sahip olabilmesini temin etmektedir.

Sayın Anayasa Komisyonu sözcüsü der ki: «Kendisine gönderilen bir metni Anayasa kullandı. Bundan çıkaracağımız mâna, sürenin başlangıcını tâyin etmektedir.»

Hayır, öyle bir şey değildir. Buradaki bu kelimeler bir şeyi belirtmek içindir. Meselâ tasarı ve teklif deriz.

Ama burada tasarı ve teklif deseydi, burasının noksan bırakmış olur idi. Çünkü Senatoda

tasarı ve teklif diye bir şey ekser ahvalde mevzu bahis değildir. Meclise gelirken, tasarı ve teklif halinde gelir. Ama Meclisten çıktıktan sonra tasarı ve teklif, Millet Meclisinin kabul ettiği metin haline inkılâbeder. Şu halde eğer Anayasa «gönderilen metin» yerine «tasarı ve teklif» gibi bir terim kullansaydı noksanlık yapmış olurdu. Gönderilen metin demekle bunu şümullendirmiş, bir noksanlığı gidermiştir, telâfi etmiştir. Bundan bir şeyin başlangıcı hakkında hüküm çıkarmağa imkân yoktur. Esas hükmünü Anayasanın belirttiği şekilde Millet Meclisinde komisyon ve Genel Kuruldaki görüşme süresini Senatoya tanımak şeklinde mütalâa ettiğimiz zaman görüşme sürelerinin ne olduğunu bilmeğe ihtiyaç vardır.

İçtüzüğümüzün 36 ncı maddesi, açarsak görürüz ki, yüce malûmunuzdur, komisyonlarda bir iş 45 günde intacettilmezse Meclisin, komisyondan evrakı getirtirip kendiliğinden tetkik etmeğe hakkı vardır. Bu komisyonun 45 günlük süresini nasıl tâyin ve tesbit edeceğiz ki?, Bize bu, aynı zamanda komisyonun görüşme süresinin başlangıç gününü tâyin eder. Bunu İçtüzüğümüz belirtmiştir. 36 ncı madde der ki: «Encümenlere muhavvel bir lâyiha veya teklif, havalesi gününden nihayet bir buçuk ay içinde Heyeti Umumiyeğe gönderilmesi lâzımgelir.»

Demek ki, komisyonlarımızın görüşme süreleri havale gününden başlar. Bunun içindir ki, eğer elimizde bu teklif olmasaydı da başka bir mevzu olsaydı, meselâ birinci ayın birinci günü Meclise gelmiş bir tasarı veya teklif; 10 neu gün komisyona havale edilseydi ve 30 neu gün komisyon bunu intacetse ve nihayet mütaakıp ayın yirminci günü de Meclisten bu kabul edilerek çıksa idi; ayın birinden başlayarak diğer ayın yirmisine kadar elli günlük müddet, bir bakıma, diğer bir bakıma da komisyona havale edilen tarihten itibaren çıkış tarihi arasında kırk günlük müddet. Bunu Senato 45 günde intacetirse idi, biz ne diyecektik bu kanuna göre. Eğer şimdi bu görüşme sürelerini esas aldığımız halde geldiği tarihi veya gönderildiği tarihi göz önüne alırsak Senatoya diyeceğiz ki; «doğru, bize ayın birinde geldi, müteakıp ayın 20 sinde çıkardık. 50 günlük bir müddette bu Mecliste görüşülmüş oldu. Sen ise bunu 45 gün-

de intacettil, bunu daha evvel yaptın. İsbetlidir» mi diyeceğiz? Hayır. Diyeceğiz ki, Anayasa komisyon ve Meclis görüşme sürelerini esas almıştır. Komisyonumuzun görüşme süresini ise İçtüzüğümüz tâyin etmiştir. Bu havale tarihidir, havale tarihi ise ayın onudur. Onu ile müteakıp ayın 20 si arasındaki müddet 40 gündür. Siz ise bunu 45 günde karara bağlamış olmanız dolayısıyla 40 günlük müddeti tecavüz ettirdiğiniz. Bu itibarla görüştüğünüz metin muteber değildir. Millet Meclisinin evvele görüştüğü metin kanunlaşmıştır dememiz lâzımdır. Yani hulâsa edersenek, şurasını arz edeyim ki, «gönderilen metin» tâbirinden gönderildiği tarihi esas almaya imkân yoktur. Âzami ve asgari süre tâyinlerinde illâ Anayasanın sürüncemede kalmasını nazarı dikkate aldığını belirtmeye imkân yoktur.

Anayasa asgari ve âzami tahditler koymak suretiyle bir şey hangi müddet zarfında makûl ölçüler içerisinde görülebileceğini tâyin etmiştir. Bu ölçülerin dışında bir sürüncemeye mâni olduğu gibi diğer taraftan da bu ölçülerin altında bir görüşme müddetini kısaltmak yoluna gitmek istememiştir. Esas arzu ettiği husus metinde sarahaten belirttiği şekilde Meclisin Komisyon ve Genel Kurulundaki görüşme süresini müsavi bir süreyi Senatoya tanımamasından ibarettir. Bunun istisnası, muayyen görüşme müddetini aklen, mantıkan bir mevzuun incelenmesine mümkün olan zamandan ötesini Senatoya vermek istememiştir.

Bu müddetten daha kısıyile de Cumhuriyet Senatosunu bağlamak istemiştir. Asli isteği, Meclisin Komisyon ve genel kurulundaki görüşme süresine müsavi bir süreyi Senatoya da tanımaktan ibarettir. Bu şekilde işi mütalâa ettiğimiz takdirde görüyoruz ki görüşme süresinin başlangıcında içtüzüğümüze göre gayet sarihtir, Komisyona havale tarihidir. Şu halde Senatonun görüşme süresini de Komisyona havale tarihi olarak kabul etmek gerekmektedir. Bu şekilde hareket edildiği takdirde göreceğiz ki bu Kanun tasarısının Meclise kabul edilen metni Senatoda kendi Komisyonuna havale tarihi ile üç aylık müddet zarfında intacettilmiştir. Bu itibarla bir müddet tecavüzü diye birşey yoktur. Daha evvel arkadaşlarımız bir postada gecikme veya zimmet defterinin arasında bir kaybolma falan ihtimalini izah ettiler.

Bu mevzua da ayrıca dokunmak istemiyorum, arz ederim.

BAŞKAN — Yeterlik Önergelerini okutuyorum.

Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

Hatırların harareti beyanları ihtilâfi çoğaltmaktadır. Yüksek Meclis hakemliğine baş vurulmak üzere konuşmaların yeterliğini arz ve teklif ederim.

İçel

Yahya Dermancı

Yüksek Başkanlığa

Mesele tavazzuh etmiştir. Müzakerenin kifa-yetini arz ve teklif ederim.

Amasya

Nevzat Şener

AHMET AYDIN BOLAK (Balıkesir) — Aleyhinde söz istiyorum.

BAŞKAN — Sayın Bolak, yeterlik önerge-lerinin aleyhinde, buyurun.

AHMET AYDIN BOLAK (Balıkesir) — Muhterem arkadaşlarım, çok uzayan ve tamamen objektif hukuk kaidelerinin tartışmasına varan ve dinleyicileri sıkan bir mevzuun müzakeresine devam ediliyor. Müzakerenin ehemmiyeti ileriki meclislerin tatbikatına emsal olması bakımından mühimdir bir. Müzakerenin ehemmiyeti bundan evvel meclisimizde kanunlaşmış ve halen tatbik edilen kanunların hayatiyeti ve haysiyeti bakımından mühim. Çünkü leh ve aleyhte fikir savunan arkadaşlarımız daima bu mevzuu bir noktada düğümlədiler. Bunu böyle kabul etmezsek Anayasayı ihlâl etmiş oluruz ve Geçici Komisyon raporunu aynen kabul etmeyip; Senatodan gelen metnin müzakeresine başlarsak ve bu kanunlaşır, vatandaşın Anayasa Mahkemesine müracaat edeceği ölü bir kanunu doğurmuş oluruz.

Aksi tez, aynı kuvvette. Hayır! Bu tasarımı bu raporu böylece müzakere edip kanunlaştırır-sak vatandaş daima Anayasa Mahkemesine gidip bunun iptalini isteyebilir. Meclis Anayasayı ihlâl etmektedir ve her ikisinin birleştiği noktada bu mevzuun müzakeresinde mühim olarak vaz'edilen üç aylık müddet, bir sukutu hak müddetidir...

Hayır; sukutu hak müddeti değildir. Buraya düğümlendi.

Şimdi, bu sözleri rahatça söyledikten sonra bir yerde müzakereyi kesip Meclisin hakemliğine

bağlamak mümkün ama endişemi şu bakımdan mâzur görün: Hukukta sukutu hak müddeti intizamı âmme mülâhazasıyla sevk edilen müddetlerdir. Bu müddetlere taallük eden hüküm mutlak yokluktur, mutlak butlandır. Ben size bir misal vereyim. Yüce Heyetiniz dört ay Senatoda müzakere edilen İktisadi Devlet Teşebbüsleri reorganizasyonu kanun tasarısını Senatodan gelen değişiklikleriyle tekrar burada konuştu, tekrar karma komisyona gönderdi. Karma Komisyondan getirdi ve öyle kanunlaştırdı. Şimdi mutlak butlan ile mâlûse ve sukutu hak, Senato müzakereleri esnasında cereyan etmişse ve bu, Anayasaya mutlak muhalif bir hal ise, bunlar, burada hepsi söylendi. Şimdi vatandaşın bir tanesinin, Meclis zabıtlarına dayanarak, Anayasa Komisyonu Sözcüsünün zabıtlarına dayanarak, Geçici Komisyon Sözcüsünün zabıtlarına dayanarak ve bütün bunların üstünde gâi tefsir mülâhazasıyla yapıldığı söylenen bâzi sözlere dayanarak kanunun iptalini dâva ettiğini düşünün. Sukutu hak müddeti mi, müruruzaman müddeti mi?

Bir misal daha: İki sene içinde Anayasaya göre kanunlaşması lâzımgelen bâzi kanunlar vardır. Tefsir ettik dedik ki; «Bu bir müruruzaman müddetidir. Yani bu müddet içinde vâzı kanuna Anayasa şu faaliyetlerde bulunmak mecburiyetini tahmil etmiştir. Bu müddet içinde şu kanunlar çıkmazsa Anayasa ihlâl edilmiş olmaz», dedik. Bu heyet olarak buna karar verdik. Ve bu heyet olarak bu kanunların hâlâ müzakeresi için gayret sarf etmekteyiz. Eğer bu müddet Yasama Meclisinin bir tanesinin yasama hakkının sukutuna taallük eden bir müddet olsa idi, bu tarihten sonra çıkan bütün kanunlar Anayasaya aykırı olduğu gibi, bu tarihe kadar olan gecikme de Anayasayı mutlak ihlâldi. Hukukî spekülasyonları bir mevzuu vakit geçirebilmek için rahatça yapmak mümkün. Ama bunun akıbetine de tahammül etmek lâzımdır.

Bir misal daha vereyim:

Bir arkadaşımız milletvekilliğinden istifa etti. Bu istifası Riyasete vâsıl oldu. Riyaset gelen kâğıtlara yazmadığı için divan karar verdi, «Bu Heyeti Aliye de istifa tekemmül etmemiştir.» diye. Bu istifanın tekemmül etmediğine Heyeti Aliye, karar verdi, milletvekilliğine devam ediyor.

Binaenaleyh, meselenin sukutu hak müddeti olarak reisin havalesinin bir teşriî tasarruf olup olmadığını tabiki bakımından, enine boyuna münakaşa edilip kanundaki Sayın Anayasa Komisyonu Sözeüsünün bundan evvel ısrarla belirttiği gibi Anayasa bu noktada sâkittir, susmuştur, hüküm sevk etmek lâzımdır, dediği noktada vuzuha ulaşıp, bizden sonra gelecek siyasi heyetlere de vatandaşa da vazih bir hukuk tatbikatını, vazih bir emsal, temin etmek mecburiyetindeyiz. Lütfediniz, müzakereler bu monoton seyri ile de olsa devam etsin, fakat mesele münakaşa ve tavazzuh etsin. Her halde bizim çocuklarımız daha rahat bir hukuk tatbikatı yaparlar. (Bravo, sesleri, alkışlar)

BAŞKAN — Yeterlik önergesi aleyhinde bir arkadaşımız konuştu. Önergeyi oyunuzaya sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 31 e karşı 41 oyla önergeler kabul edilmiştir.

Komisyonun raporunu oylarınıza sunuyorum. Müzakeresini yaptık, yeterlik önergesi geldi...

YAHYA DERMANCE (İçel) — Anlaşımada efendim.

BAŞKAN — Komisyonun raporu üzerinde münakaşa açmıştık. Yani, «Senatonun üç aylık müddeti bitmiştir» mealinde idi, Komisyonun raporu. Komisyon raporunu kabul edenler işaret buyursunlar... Yani Komisyon raporunu kabul buyurduğunuz takdirde kanun 3 aylık müddeti tecavüz etmiş, kabul edilmiş olacak... Kabul emtiyenler... 22 ye karşı 60 oyla Komisyon raporu kabul edilmemiştir.

Komisyonun meselenin esasını müzakere edip Senato metnini müzakere ettikten sonra tekrar heyetimize getirmesi için dosya komisyona verilmiştir.

2. — *Disiplin mahkemeleri kuruluş, yargılama usulü ve disiplin suçları ve cezaları hakkında kanun tasarisinin Cumhuriyet Senatosunca değiştirilen ve Millet Meclisince benimsenmeyen maddeleri hakkında Karma Komisyon raporu ile M. Meclisi, Cumhuriyet Senatosu ve Karma Komisyon metinleri (1/548) (S. Sayısı: 497 ye 2 nci ek) (1)*

BAŞKAN — Raporu okutuyorum.

(1) 497 ye 2 nci ek S. Sayılı basmayazı tutağın sonundadır.

Hükümet ve Komisyon yerlerini alsınlar.

(Karma Komisyon raporu okundu.)

BAŞKAN — Evvelâ Karma Komisyon metnini okutup oylarınıza sunacağım. Eğer Yüce Heyetiniz Karma Komisyon metnini kabul buyurmazsa, Cumhuriyet Senatosu metnini okutup oylarınıza sunacağım. Cumhuriyet Senatosu metni kabul buyurulmazsa Millet Meclisi metnini okutup oylarınıza sunacağım. Karma Komisyonun metnini okutuyorum.

Kuruluş

MADDE 1. — Disiplin mahkemesi; alay, tümen kolordu (deniz ve havada eşidi), ordu komutanlıkları, Jandarma Genel Komutanlığı ve Kuvvet komutanlıkları ile Millî Savunma Bakanlığı Müsteşarlığı ve Genelkurmay Başkanlığı nezdinde kurulur. Jandarma Genel Komutanının, Kuvvet Komutanlarının ve Millî Savunma Bakanlığı Müsteşarının göstereceği lüzum üzerine veya doğrudan doğruya Genel Kurmay Başkanlığınca, diğer komutanlıklar veya askerî kurum âmirlikleri nezdinde de disiplin mahkemesi kurulabilir.

BAŞKAN — Madde hakkında muhalefet şerhi olan Sayın Sarıgöz, buyurun.

İSMAİL SARIGÖZ (Amasya) — Muhterem arkadaşlarım; birinci maddede muhalefet şerhi de belirttiğim gibi, muhalif olduğum bir husus var. O da şu : Millî Savunma Bakanlığı Müsteşarlığı nezdinde bir disiplin mahkemesi kuruyoruz. Malûmunuz olduğu üzere, yeni Anayasamızın 110 ncu maddesi, Millî Savunma Bakanlığının Teşkilât Kanunu Anayasaya aykırı olduğu için kaldırılmış bulunmaktadır. Bugün Millî Savunma Bakanlığımızın bir teşkilât ve kuruluş kanunu yoktur. Yarın, bir gün Millî Savunma Bakanlığı teşkilât ve kuruluş kanununu tedvin ettiğimiz zaman Millî Savunma Bakanlığının kuruluşunu nasıl tesbit edeceğimiz belli olmadığından bugünden Millî Savunma Bakanlığı Müsteşarlığına bağlı disiplin mahkemesi kurmak kanaatimece yanlış bir hareket olur. Nitekim tasarrımın komisyonumuzda ilk müzakere edildiği zaman bu hususlar enine boyuna görüşülmüş ve Millet Meclisi metninde aynen «Disiplin mahkemeleri alay, tümen ve daha büyük deniz, havada eşidi komutanlıklar ile kuvvet komutanlıkları ve Genelkurmay Başkanlığı nezdinde kurulur, kuvvet komutanlıklarının

göstereceği lüzum üzerine veyahut doğrudan doğruya Genelkurmay Başkanlığınca diğer komutanlık veya askerî kurum âmirlikleri nezdinde Disiplin Mahkemesi kurulabilir» denmiştir. Fakat Yüksek Senato «kuvvet komutanlıkları» ibaresinin içinde Jandarma Genel Komutanlığının bulunmayacağını öngörmüş ve Jandarma Genel Komutanlığını da tasrih etmek suretiyle maddeye vuzuh vermek istemiştir. Fakat Millî Savunma Bakanlığı nezdinde de müsteşarlık karargâhına bağlı personelin suçlarından tevellüdedecek dâvalarını görececek bir mahkemenin kurulması derpiş edilmiştir.

Şimdi kanunun Karma Komisyona sevk edilmeden evvel, Muhterem Meclisinizde müzakeresi esnasında Muhterem Coşkun Kırea arkadaşımız müsteşarlıkta hukukan bir mahkemenin kurulamayacağını ifade etmiş. Ben bu hususlara aynen katılmakla beraber Millî Savunma Bakanlığı Müsteşarlığının nev'i şahsına münhasır bir hususiyeti olduğunu kabul ediyorum. Fakat ne olursa olsun bir müsteşarlıktır, hukukan müsteşarlıkta bu mahkemenin kurulmasına cevaz yoktur. Belki biraz sonra Sayın Bakan çıkacak, müsteşarlık karargâhındaki personelin adet itibariyle bir hayli kalabalık olduğunu ifade edecek ve mahkemenin kurulması lüzumunu helirtecekler. Kanaatimece meselede hukukî bir hataya düşmektense bir salâhiyet vermek suretiyle durumu halletmek mümkün. Bugün aynı mahkemeyi Kara Kuvvetleri Kumandanlığında, Genelkurmayda kuruyoruz. Adetleri muayyen olan bu personelin salâhiyet itibariyle bu mahkemelerden birine bağlanması, hukukî bir hata yapmaktansa, daha kolay ve daha iyi olur. Bu itibarla bir takrir arz ediyorum. Takririmde....

BAŞKAN — Olmaz efendim. Takrir olmaz. Üç metinden birini teklif edeceksiniz.

İSMAİL SARIGÖZ (Devamla) — O zaman Millet Meclisi metninin kabul edilmesi ve metin gereğince bütün boşlukların da doldurulacağı mümkün olduğu eihetle Millet Meclisi metnine iltifat buyurulmasını rica ederim.

BAŞKAN — Madde hakkında başka söz istiyen var mı?... Buyurun Sayın Komisyon.

KARMA KOMİSYON SÖZCÜSÜ SAFFET EMİNAĞAOĞLU (Artvin) — Muhterem arkadaşlarım, bu konu üzerinde Karma Komisyon da müzakereler devam etti. Sayın arkadaşımız aynı itirazları orada da serd etmişlerdi.

Fakat kendilerinden başka diğer üyelerin ittifakiyle Karma Komisyonun metni kabul edildi ve huzurunuzda getirildi.

Her fikir şüphesiz ki, muteberdir. Arkadaşımızın itirazlarında haklı taraflar olabilir. Ancak durum şudur: Millî Savunma Bakanlığı Müsteşarı Orgeneral rütbesinde bir asker kişidir. Halen Tümgeneral rütbesinde bir asker kişi tarafından deruhde edilmiş bulunmaktadır. Maiyeti ile 800 e yakın subay vardır. Ve bir miktar da erat bulunmaktadır. Şimdi bu kadar, geniş bir kadroya emri kumanda eden bir asker kişinin, mahsus general rütbesinde bir asker kişinin mahiyetine sicil verme hakları, mevcut bulunduğu ve hem sicil âmiri ve hem de disiplin âmiri olduğuna göre; maiyeti üzerinde resen disiplin cezası vermek yetkisine haiz bulunması karşısında bu kişileri mahkemeye sevk etmesi de gayet tabiidir. Arkadaşımız derler ki Millî Savunma Bakanlığı müsteşarı nezdinde bir askerî disiplin mahkemesi kurulmasın Ya? Kara Kuvvetleri mahkemesine veya Genel Kurmayda kurulacak olan mahkemeye sevk edilsin. Bu da mümkündür ancak bir yüksek rütbeli, general rütbesini haiz kumandanın sicil âmiri bulunduğu, disiplin âmiri bulunduğu kimseleri kendi maiyetinde olan bir mahkemeye sevk etmesi kadar tabii bir hâdise olamaz. Maiyet erkânı kalabalık. Bugünkü mevcut 800 civarında bulunuyor. Yarın yeni çıkacak olan Teşkilât Kanunu ile bu mevcudun artacağı da Millî Savunma Bakanının izahatı ile anlaşılabilir bulunmaktadır.

O itibarla Senatodaki metni karma komisyonumuz benimsemiş ve sadece ufak redaksiyon yaparak yeni bir metinle yüksek heyetinin karşısına gelmiş bulunmaktadır. Komisyonumuzun kanaati bu metnin kabulü halinde daha uygun hareket edileceği yolundadır. Takdir yüksek heyetinizindir.

Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Sayın Bakan.

MİLLÎ SAVUNMA BAKANI İLHAMİ SANCAR (İstanbul) — Efendim, bendeniz bir hususta vuzuha varmak için huzurunuzu işgal edeceğim. Sayın arkadaşım Anayasanın 110 ncu maddesiyle 5398 sayılı Millî Savunma Bakanlığı teşkilât kanununun ilga edildiğini beyan buyurdular. Böyle bir sarih ilga olmamak

la beraber 110 neu maddenin uzaktan veya yakından bu bahse temas etmesi veya ima etmesi de mevzuu bahis değildir. Sarih bir kanun metniyle Millî Savunma Bakanlığı Teşkilât Kanunu ilga edilmemiştir. Anayasanın 110 neu maddesiyle de böyle bir ilga değil, ima dahi mevzuu bahis değildir.

Bu madde Genelkurmay Başkanının vazife, görev ve yetkilerinin kanunla düzenleneceğini ve bir de tâyin şeklini işaret etmektedir. Bu demek değildir ki, mevcut ve mer'î Millî Savunma Teşkilât Kanunu mülgadır. Bu yeni tâyime ve göreve göre Millî Savunmaya bir düzen verilecektir. Böyle olunca Millî Savunma teşkilâtı içinde bugün Genelkurmay da mütalâa edilmektedir. O askerî ve teknik cihazlarını müsteşarlık karargâhı da, hukukî, idari, ve malî ve diğer mevzular ile ilgili iki uzuv olarak çalışmaktadırlar.

Disiplin mahkemeleri, kuvvetlerin ve Genelkurmayın bünyesinde olduğu gibi, Millî Savunma Bakanlığı teşkilâtı içinde de bir zarurettir. Zarurettir; çünkü askerî statüye dâhil her rütbede personele sahiptir. Bunlar üzerinde derece derece disiplin âmirlerinin otoritesi kendileri nezdinde kurulan mahkemeleri çalıştırmakla mümkündür. İş icaplarına göre kendi disiplin âmiri bunlar üzerine disiplini ancak bu yolla tesis edebilir. Kendi hiyerarşisi dışında bir kumandanlık mahkemesinde onun o işlerin zımnındaki telâkisini terketmesi caiz değildir. Bu, Bakanlık nezdinde mi, müsteşarlık nezdinde mi olsun? Asker kişiler asker statüsü içinde bulunduğu göre müsteşarlıkta diğer karargâha mütenazır olarak bir seviyede kaldığınıza göre orada kalması bir zaruret telâkki edilmektedir. Bir bu noktadan.

Diğer bir noktadan da Bakan Ceza Usulü Kanununa göre bir nezaret ve murakabe hakkına sahiptir.

Kendisine bağlı Adalet, Teftiş Kurulu vardır. Askerlik Adalet Dairesi vardır, bunların özlük vesaire işleriyle uğraşır. Yazılı emirlerle, bâzı kararları, bâzı şartlarla bozdurma yetkisi vardır. Âmme dâvası açma hususunda emir verme yetkisi vardır. Binaenaleyh kendini bu seviyede muhafaza etmek diğer disiplin âmirleriyle bir arada, onların işine daha çok askerî veçesi galip işlere karıştırmamak için böylece bu seviyede muhafaza edilmiş bulunmaktadır. Bunun burada Senatonun kabul ettiği şekilde kabul bu-

yurulmasında büyük içtimai fayda ve zaruret olduğunu arz etmek isterim.

BAŞKAN — Madde hakkında başka söz isteyen? Yok. Karma Komisyonun getirdiği maddeyi oylarımıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Disiplin subayı ve niteliği

MADDE 6. — Nezdinde disiplin mahkemesi kurulan komutanlıklar veya askerî kurum âmirlikleri ile Millî Savunma Bakanlığı Müsteşarlığında askerî saveclar ve adli müşavirler arasından atanmış bir disiplin subayı bulunur.

Refakatinde adli müşavir bulunan kıta komutanlığı ve askerî kurum âmirliği nezdinde kurulan disiplin mahkemelerinde, disiplin subaylığı görevi bu adli müşavir veya yardımcıları tarafından yapılır.

Askerî saveclar ve adli müşavirler arasında atanmış olan disiplin subayının veya bu görevi yapan adli müşavir veya yardımcısının bulunmaması veya görevini yapmasını engelleyici sebeplerin var olması halinde disiplin subaylığı görevini diğer bir sınıf subayı, yapabilir. Bu hallerde disiplin subayı, nezdinde disiplin mahkemesi kurulan komutan veya askerî kurum âmiri ile Millî Savunma Bakanı Müsteşarı tarafından kıtada en az bir yıl hizmet görmüş olan ve taksirli suçlar dışında bir cürüm ile hükümlü bulunmayan teğmen ile binbaşı rütbesindeki subaylar arasından seçilir.

Disiplin subaylıklarında ve disiplin mahkemelerinde tutanak kâtipliği yapmak üzere yeterli kadar asker kişi kullanılır.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen? Yok. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Kuruluş yönünden yetki

MADDE 8. — Disiplin mahkemelerinin yetkisi nezdinde kuruldukları komutanlığın, askerî kurum âmirliğinin veya Millî Savunma Bakanlığı Müsteşarlığının kadro ve kuruluşu ile sınırlıdır.

Disiplin mahkemelerinin bu yetkileri Jandarmanın Genel Komutanının, Kuvvet Komutanlarının veya Millî Savunma Bakanlığı müsteşarının göstereceği lüzum üzerine veya doğrudan doğruya Genelkurmay Başkanlığına genişletilebilir veya daraltılabilir.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen?.. Yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler. Kabul edilmiştir.

Rütbe yönünden yetki

MADDE 9. — Alay veya eşidi komutanlıkları veya askerî kurum âmirlikleri nezdindeki disiplin mahkemeleri erden yüzbaşıya kadar (yüzbaşı dâhil) askerler ile diğer askerî kişileri,

Tümen ve eşidi komutanlıkları veya askerî kurum âmirlikleri nezdindeki disiplin mahkemeleri erden yarbayya kadar (yarbay dâhil) askerler ile diğer asker kişilerin,

Kolordu ve eşidi komutanlıkları veya askerî kurum âmirlikleri ile Ordu Komutanlıkları, Jandarma Genel Komutanlığı ve Kuvvet Komutanlıkları Millî Savunma Bakanlığı Müsteşarlığı nezdindeki disiplin mahkemeleri erden albayya kadar (albay dâhil) askerler ile diğer askerî kişileri,

Genelkurmay Başkanlığı nezdindeki disiplin mahkemesi erden general ve âmirale kadar (General ve âmiraller dâhil) askerler ile diğer asker kişileri yargılamaya yetkilidir .

Nezdinde disiplin mahkemesi kurulan komutan veya askerî kurum âmirinin rütbe bakımından aynı mahkemenin yetkisine dâhil bulunması halinde bu komutan veya askerî kurum âmiri bir üst komutanlık veya askerî kurum âmiri nezdinde kurulan disiplin mahkemesinde yargılanır.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen var mı?.. Buyurun sayın Komisyon sözcüsü.

KOMİSYON SÖZCÜSÜ SAFFET EMİN-AĞAOĞLU (Artvin) — Bir yanlışlık var. 9 ncu maddenin birinci fıkrasının son satırında (askerî kişiler) diye geçmektedir. Aslında (Asker kişileri) şeklinde olacaktır. Bu şekilde düzeltilmesi lâzımdır.

İkinci olarak da 3 ncü paragraf son satırında bu yanlışlık tekrar edilmekte (askerî kişiler) diye geçmektedir. Bunun da (asker kişileri) olarak düzeltilmesi icabeder.

BAŞKAN — Maddeyi Komisyonun tashih ettiği şekilde oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler..... Etmeyenler..... Kabul edilmiştir.

Hüküm veya yetki uyuşmazlıkları

MADDE 12. — Disiplin mahkemeleri arasında çıkacak hüküm veya yetki uyuşmazlıklarını adli yönden müşterek üst komutanlık veya askerî kurum âmirliği nezdindeki disiplin mahkemesi çözümler.

Müşterek üst komutanlık veya askerî kurum âmirliği bulunmadığı takdirde bu konulardaki uyuşmazlıklar Genelkurmay Başkanlığı nezdindeki disiplin mahkemesi tarafından çözümlenir.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen? Yok. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Disiplin soruşturması sonunda yapılacak işlem

MADDE 15. — Disiplin hazırlık soruşturması sonunda nezdinde disiplin mahkemesi kurulan komutan veya askerî kurum âmiri tarafından aşağıdaki işlem yapılır.

A) Eylem adıyla mahkemelerinin veya askerî mahkemelerin görevine giren bir suç ise, evrak görevli mercie gönderilir.

B) Eylem bu kanunda yazılı bir disiplin suçu olmayıp, disiplin tecavüzü ise özel kanun hükümleri uygulanır.

C) Dâva açılmasını gerektirir yeter sebepler bulunmazsa kovuşturmaya yer olmadığına karar verilir. Bu karar evvelece sorguya çekilmiş sanığa da tebliğ edilir.

D) Dâva açılmasını gerektirir yeter sebepler varsa bir iddianame ile disiplin mahkemesinde dâva açılır.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen? Yok. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Başkan ve üyelerin dâvaya bakamaması ve reddi

MADDE 23. — I - Disiplin mahkemelerinin başkan ve üyeleri aşağıdaki hallerde bu görevi yapamazlar veya aynı sebeplerle reddedilebilirler:

A) Suçtan kendisi zarar görmüş ise,

B) Sanık ve mağdur ile aralarında evlilik veya veraset ilişkisi bulunmuş veya bulunuyorsa,

C) Sanık veya suçtan zarar görenle aralarında kan veya sıhrî usul ve fûru hısımlığı yahut evlât edinme ilişkisi veya üçüncü dereceye kadar (bu derece dâhil) kan veya evlilik kalmassa bile ikinci dereceye kadar (bu derece dâhil) sıhrî civar hısımlığı varsa,

D) Aynı dâvada nezdinde disiplin mahkemesi kurulan komutan veya askerî kurum âmiri sıfatı ile işlem veya disiplin subaylığı yahut sanık müdafiliği görevlerini yapmış ise,

E) Aynı dâvada tanık veya bilirkişi olarak dinlenmiş ise;

F) Tarafsızlığını şüpheye düşürecek hal-ler mevcutsa,

II - Aleyhine kanun yoluna gidilen Disiplin Mahkemesi hükmünün, üst Disiplin Mahkemesinde incelenmesinde, hükme katılan Disiplin Mahkemesi Başkan ve Üyesi üst Disiplin Mahkemesince bu hükmün incelenmesine katılamaz.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen, yok. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Duruşmanın bitmesi ve hüküm

MADDE 27. — Duruşma hükmün tefhimi ile biter.

Hüküm, sanığın bereatine veya hükümlülüğüne veya dâvanın düşmesine yahut Disiplin Mahkemesinin görevsizliğine veya yetkisizliğine dair olur.

Hükümlülük halinde, Disiplin Mahkemesince cezanın derhal yerine getirilmesine karar verilebilir.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen, yok. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

İtiraz süresi ve inceleme mercii

MADDE 31. — Disiplin mahkémelerinden verilen hükümlere karşı tefhim veya tebliğinden itibaren üç gün içinde bir üst Disiplin Mahkemesinde itiraz edilebilir.

Millî Savunma Bakanlığı Müsteşarlığı ile Genelkurmay Başkanlığı nezdinde kurulan Disiplin mahkémelerinin hükümlerine karşı yapılan itirazı, itiraz edilen hükme katılmıyan ve onlardan daha kıdemli olan başkan ve üyelerden kurulu yeni bir kurul inceler. Buna rağmen uygun nitelikte başkan ve üye bulunmazsa, en yüksek komuta makamından itibaren sıra ile aşağı derecelerdeki komuta mevkilerinde bulunan subaylar başkan ve üye olarak görevlendirilirler.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen?... Yok. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

İtirazın nereye yapılacağı, şekli ve sebepleri

MADDE 32. — İtiraz, hükmü veren Disiplin Mahkemesinin nezdinde kurulduğu komuta-na veya askerî kurum âmirine yapılır.

İtiraz sebepleri yazılı olarak verilebileceği gibi sanığın en yakın âmirine yapılacak beyan

üzerine düzenlenecek bir tutanak şeklinde de olabilir.

İtiraz, kural olarak hükmün kanuna aykırılığı sebebine dayanır.

Hukukî bir kuralın uygulanması yahut yanlış uygulanması kanuna aykırılıktır.

Aşağıdaki hallerde kanuna mutlak aykırılıklar sayılır:

A) Disiplin Mahkemesinin kanun dairesinde kurulmamış olması,

B) Başkan ve üyelik niteliklerini haiz olmayan bir başkan veya üyenin hükme katılması,

C) Makbul bir şüpheden dolayı hakkında ret istemi olup da bu istem kabul edildiği halde başkan veya üyenin hükme katılması, veyahut bu istemin kanuna aykırı olarak reddolunması suretiyle başkan ve üyenin hükme katılmış olması,

D) Disiplin Mahkemesinin kanuna aykırı olarak dâvaya bakmaya kendisini görevli veya rütbe yönünden yetkili görmesi,

E) Disiplin subayının veya kanunen bulunması gerekli diğer bir kişinin yokluğunda duruşma yapılması, (sözlü)

F) Sözlü duruşma sonucu olarak verilen hükümde duruşmanın açıklığı kuralına uyulmamış olması,

G) Hükümün gerekçesiz bulunması,

H) Hüküm için önemli olan noktalarda mahkeme kararı ile savunma hakkının kısıtlanmış olması,

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen... Yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum, Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Gözetim ve teftiş

MADDE 36. — Disiplin mahkémeleri ile disiplin subaylıklarının ve disiplin ceza ve tutuk-cularının idari işlerinin gözetimi, silsile yolu ile komutanlıklara veya askerî kurum âmirliklerince teftişi, Millî Savunma Bakanlığı Askerî Adalet müfettişlerince genel hükümlere göre yapılır.

Bu gözetim ve teftiş görevine dayanılarak yargı işlerine karışılmaz.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen? Yok. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

İKİNCİ KISIM

Disiplin suçları ve cezaları

Disiplin suç ve cezaları

MADDE 41. — Disiplin suçları, bu kanunun oda hapsi veya göz hapsi ile cezalandırdığı eylemlerdir. Bu kanuna göre verilecek oda veya göz hapsi cezaları üç günden iki aya kadardır. Erbaşlar hakkında asli ceza ile birlikte rütbenin geri alınması cezası da verilebilir.

Jandarma uzatmalı ve uzman çavuşları hakkında, rütbenin geri alınması hususunda, özel kanun hükümleri uygulanır.

Disiplin Mahkemesi, bu kanunu uygularken, maddede yazılı cezanın aşağı ve yukarı hadleri arasında cezayı serbestçe takdir eder.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen? Yok. Kabul edenler.. Etmeyenler. Kabul edilmiştir.

Disiplin suçlarında zaman aşımı

MADDE 43. — Disiplin suçlarına ait davalarda, suç tarihinden itibaren beş ay içinde disiplin mahkemelerince hüküm verilmemiş olursa dâva zaman aşımına uğrar.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen var mı?

ADNAN ŞENYURT (Erzurum) — Söz istiyorum.

BAŞKAN — Buyurun.

ADNAN ŞENYURT (Erzurum) — Efendim, gerekçede izah edildiği veçhile bu maddede ceza zaman aşımı ve dâva zaman aşımı birlikte mütalâa edilmiş. Buna rağmen müruruzaman olarak 5 aylık bir müddet tâyin ve tesbit edilmiştir. Oysaki, Millet Meclisinin kabul ettiği ilk metinde 6 aylık bir müddet dâva zaman aşımı olarak kabul edilmiştir.

Bilâhara Cumhuriyet Senatosunda bu müddet 3 aya indirilmiş bulunmakta ve netice itibarıyla Karma Komisyon tarafından da 5 ay olarak mütalâa edilmiştir. Arz ettiğim veçhile ceza müruruzamanı ile dâva müruruzamanı birlikte mütalâa edildiğine göre, kanaatimce bu müddet azdır. Bu itibarla Millet Meclisi tarafından kabul edilmiş olan 6 aylık müddetin dâva müruruzamanı olarak kabul edilmesini istiham ediyorum; mâruzatım bu kadardır.

BAŞKAN — Buyurun Komisyon.

KOMİSYON SÖZCÜSÜ SAFFET EMİN-AĞAOĞLU (Artvin) — Efendim, bu konu Karma Komisyonunda da müzakere edildi. Senato-

dan gelmiş bulunan Karma Komisyon üyesi arkadaşlarımız 6 ay üzerinde ısrar ediyorlardı. Mâlumuâliniz Meclisten geçen ilk metinde bu müddet 3 ay olarak tanınmıştı. Bu 3 ayın az olacağı bâzı ahvalde aşikâr surette kendisini gösterdi. Şöyle ki, hudut birliklerimiz mevcuttur, yolu olmyan günlerce mesafesi alınamıyan kazalarımız, birliklerimiz mevcuttur. Bunların mahkemeye gelmeleri, mahkemeye sevk edilmeleri ve muamelenin tekemmül ettirilmesi 3 - 4 aylık bir zamanda mümkün olmayacaktır. Onun için bu müddet uzatılmıştır. Senatoca bu müddet 6 aya çıkarılmış, Karma Komisyonunda bunun çok olduğu üzerinde ısrarla durulmuş ve nihayet bir hal çaresi olarak her ikisinin muhassalası alınmak suretiyle 5 ay üzerinde ittifaka varılmıştır. Bu meselenin bize de önemi pek mühim değildir. İster 5 ay olsun, ister 6 ay olsun, yüksek takdirlerinize kalmıştır. Takdir sizindir.

BAŞKAN — Madde hakkında başka söz istiyen, yok. Maddeyi oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

Hoşnutsuzluk yaratanlar

MADDE 57. — Arkadaşları arasında söz veya fiilleri ile hoşnutsuzluk yaratanlar bir aya kadar oda veya göz hapsi ile cezalandırılırlar.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen, yok. Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

Disiplin cezalarının etkisi

MADDE 62. — Yedek subay, (uzatmalılar ve uzman çavuşlar hariç) erbaş ve erler hakkında disiplin mahkemeleri tarafından verilen ve yerine getirilen oda hapsi cezaları askerlik hizmeti sürelerinden indirilir ve bu kişiler o kadar süre geç terhis edilir.

Muvazzaf subay, askerî memur ve astsubaylar, sivil personel ile uzatmalılar ve uzman çavuşlar hakkında verilen ve yerine getirilen oda ve göz hapsi cezaları bunların yükselmelerinde nazara alınmak üzere sicillerine işlenir.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen, yok. Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

Tasarı kanunlaşmıştır.

Vaktin gecikmiş olması dolayısıyla, 17 Haziran 1964 Çarşamba günü saat 15 te toplanmak üzere Birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati :18,45

Millet Meclisi

GÜNDEMİ

YÜZ ALTINCI BİRLEŞİM

16 . 6 . 1964 Salı

Saat : 15,00

I

A - BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI

1. — Sosyal Sigortalar Kanun tasarısının, Anayasamızın 92 nci maddesine göre Cumhuriyet Senatosunca yapılan inceleme süresi hakkında Millet Meclisi Geçici Komisyonu ile Anayasa Komisyonu raporları ve Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisi Başkanlıkları tezkireleri (1/462) (S. Sayısı : 715) [Dağıtma tarihi : 12 . 6 . 1964]

B - İKİNCİ DEFA OYA KONULACAK İŞLER

II

SORULAR, GENSORULAR VE GENEL GÖRÜŞME

III

ÖNCELİKLE GÖRÜŞÜLMESİ KARARLAŞ- TIRILAN İŞLER

1. — Disiplin mahkemeleri kuruluş, yargılama usulü ve disiplin suçları ve cezaları hakkında kanun tasarısının Cumhuriyet Senatosunca değiştirilen ve Millet Meclisince benimsenmiyen maddeleri hakkında Karma Komisyon raporu ile M. Meclisi, Cumhuriyet Senatosu ve Karma Komisyon metinleri (1/548) (S. Sayısı : 497 ve 2 nci ek) [Dağıtma tarihi 12 . 6 . 1964]

2. — Bina kiralari hakkındaki kanun tasarısı

ve Geçici Komisyon raporu (1/513) (M. Meclisi S. Sayısı : 458 ve 458 e 2 nci ek) [Dağıtma tarihi : 10 . 4 . 1964]

3. — İstanbul Milletvekili Naci Öktem ve 8 arkadaşının 28 Nisan 1304 tarihli Alâmeti Fârika Nizamnamesine ek kanun teklifi ile Manisa Milletvekili Muammer Ertenün Markalar ve menşe işaretleri hakkında kanun teklifi ve Sanayi ve Adalet Komisyonları raporları (2/160, 2/297) (S. Sayısı : 526) [Dağıtma tarihi : 11 . 11 . 1963]

4. — Serbest mali müşavirlik kanun tasarısı ile Cumhuriyet Senatosu Amasya Üyesi Macit Zeren ve Adana Üyesi Mehmet Ünal'dının, Mali müşavirlik ve yeminli müşavirlik kanunu teklifi ve Geçici Komisyon raporu (1/476, 2/529) (S. Sayısı : 368) [Dağıtma tarihi : 17 . 8 . 1963]

IV

A - HAKLARINDA İVEDİLİK KARARI VERİLEN İŞLER

B - TÜZÜK GEREĞİNCE BİR DEFA GÖRÜŞÜLECEK İŞLER

V

İKİ DEFA GÖRÜŞÜLECEK İŞLER A - İKİNCİ GÖRÜŞMESİ YAPILACAK İŞ-

LER

B - BİRİNCİ GÖRÜŞMESİ YAPILACAK İŞLER

Dönem : 1
Toplantı : 3

MİLLET MECLİSİ S. Sayısı :

715

Sosyal sigortalar kanun tasarısının, Anayasanın 92 nci maddesine göre, Cumhuriyet Senatosunca yapılan inceleme süresi hakkında Millet Meclisi Geçici Komisyonu ile Anayasa Komisyonu raporları ve Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisi Başkanlıkları tezkereleri (1/462)

Sosyal Sigortalar kanunu tasarısını incelemekle görevli Geçici Komisyon raporu

Millet Meclisi

Sosyal Sigortalar kanunu tasarısını incelemekle görevli Geçici Komisyon

Esas No. : 1/462

Karar No. 3

30 . 3 . 1964

Yüksek Başkanlığa

Komisyonumuz, 25 Mart 1964 günlü toplantısında, Anayasa Komisyonundan bir konuda mütalâa istenmesini kararlaştırmıştır.

Mütalâa isteme sebepleri, ilişikte takdim edilmiş bulunan beş sayfalı toplantı tutanağı metninde gösterilmiştir.

Bahis konusu mütalâanın mümkünse kısa zamanda lütfedilmesini saygılarımla rica ederim.

Geçici Komisyon Başkanı Y.

Sözcü

Şeref Bakşık

İzmir

25 . 3 . 1964

Millet Meclisi Sosyal Sigortalar kanunu tasarısını incelemekle görevli Geçici Komisyonu toplantı tutanağı

Sosyal Sigortalar kanunu tasarısının Millet Meclisince kabul olunan metninin Cumhuriyet Senatosu Genel Kurulunun 17 . 3 . 1964 tarihli 53 ncü Birleşiminde değiştirilerek kabul edildiğini bildiren Cumhuriyet Senatosu Başkanlığının 18. 3 . 1964 gün ve 3087 sayılı yazısının ekleri ile birlikte Millet Meclisi Başkanlığı kanalı ile komisyonumuza havale edilmesi üzerine 25 Mart 1964 Çarşamba günü saat 10,30 da Millet Meclisi Çalışma Komisyonu odasında, Başkan Elâzığ Milletvekili Ömer Faruk Sanaç'ın Başkanlığında toplanan komisyonumuz, bu tutanak sonunda imzaları bulunan üyelerin ve Çalışma Bakanı ile bu bakanlık ilgililerinin iştirakleriyle yukarıda bahsi geçen konuyu görüşmeye başladı.

İlk önce söz alan Komisyon Sözcüsü Şeref Bakşık (İzmir Milletvekili), Meclis İctüzüğünün 37 nci maddesinin, komisyonları, kendilerine havale olunan tasarı veya tekliflerin ilk önce Anayasanın metin ve ruhuna aykırı olup olmadığını incelemekle görevli kıldığından bahsile, konuyu Anayasanın 92 nci maddesi bakımından incelemeye değer bulduğunu belirtmiş ve düşüncesini şöyle açıklamıştır :

Anayasanın 92 nci maddesinin sondan 2 nci fıkrası aynen şöyle demektedir :

(Cumhuriyet Senatosu, kendisine gönderilen bir metni, Millet Meclisi komisyonlarında ve Genel Kurulundaki görüşme süresini aşmayan bir süre içinde karara bağlar. Bu süre üç ayı geçmez ve ivedilik hallerinde onbeş günden, ivedi olmayan hallerde bir aydan kısa olamaz. Bu süre-

ler içinde karara bağlanmayan metinler, Cumhuriyet Senatosunca, Millet Meclisinden gelen şekliyle kabul edilmiş sayılır. Bu fıkrada belirtilen süreler Meclislerin tatili devamınca işlemez.)

Bu Anayasa hükmünün konumuzla şu anda ilgili kısmı kısaca şudur : Cumhuriyet Senatosu, kendisine gönderilen Millet Meclisi metnini en geç üç ay içinde karara bağlayacaktır. Bu süre içinde karara bağlanmamış olan metin, Millet Meclisinden gelen şekliyle kabul edilmiş sayılacaktır.

Sosyal Sigortalar kanunu tasarısının Millet Meclisince kabul olunan metni, Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına, Millet Meclisi Başkanlığının 13 . 12 . 1963 gün ve 5524 - 32334 sayılı yazısı ile 13 . 12 . 1963 gününde gönderilmiştir. Cumhuriyet Senatosu Genel Kurulu ise Millet Meclisi metnini 17 . 3 . 1964 tarihli ve 53 nci Birleşiminde karara bağlamıştır.

Buna göre, en geç 13 . 3 . 1964 günü karara bağlanması gereken metin 4 gün gecikme ile 17 . 3 . 1964 günü karara bağlanmıştır. Anayasanın 92 nci maddesinin sondan 2 nci fıkrası gereğince üç aylık süre içinde karara bağlanmamış olması sebebiyle Millet Meclisince kararlaştırılmış metin kabul edilmiş sayılmak gerektir.

Anayasanın 92 nci maddesinin bahsettiğim fıkrasına konumuzda aykırılık bulunmadığı görüşünü savunan bu konuda yetkili ve ilgili kişilerle yaptığım özel temasta edindiğim bilgiyi de sunmak isterim :

Bu kişiler, Anayasanın 92 nci maddesine aykırı bir durumun bulunmadığı iddiasını şu iki ana görüşe dayandırmaktadırlar :

A) Millet Meclisince kabul olunan metin her ne kadar Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına 13 . 12 . 1963 günü gönderilmişse de, Cumhuriyet Senatosunun ilk komisyonu olan Sosyal İşler Komisyonuna 17 . 3 . 1963 günü gelmiştir. 3 aylık süre hesaplanırken, Komisyona geliş tarihi başlangıç alınmalıdır.

B) Anayasanın 92 nci maddesinin sondan 2 nci fıkrası «Cumhuriyet Senatosunda üç ay içinde karara bağlanmayan metinlerin, Cumhuriyet Senatosunca, Millet Meclisinden gelen şekliyle kabul edilmiş sayılacağını» belirtmekte ise de, aynı fıkranın son cümlesi «Bu fıkrada belirtilen süreler Meclislerin tatili devamınca işlemez» hükmünü de ihtiva etmektedir. Sosyal Sigortalar Kanunu tasarısının üç aylık karara bağlanma süresi içinde, 1 günlük yılbaşı, 2 günlük Şeker Bayramı tatilleri vardır. Bu üç günlük tatilin, Anayasanın 92 nci maddesindeki, «Bu fıkrada belirtilen süreler Meclislerin tatili devamınca işlemez» hükmünece dikkate alınması gerektir.

(A) ve (B) de belirtilen düşüncelerle, Sosyal Sigortalar kanunu tasarısının üç aylık süre aşarak karara bağlandığı ve bu sebeplerle Anayasanın 92 nci maddesine aykırılık bulunduğu iddiası, yerinde değildir.

Yukarda naklettiğim bize aykırı düşen görüşlerin Anayasaya uygun düşmediği kanaatindeyim. Ve bu düşüncemi sunmaya çalışacağım :

Anayasanın 92 nci maddesinin sondan 2 nci fıkrası, Cumhuriyet Senatosunun kendisine gönderilen metinden bahseder, «Cumhuriyet Senatosuna gönderilen» den de, her halde Senato adına bu konuda hareket edebilen ve bu yüce organı temsil edebilen Senato Başkanlığı anlaşılmalıdır. Ve metnin Senato Başkanlığına geliş günü, üç ayın başlangıç günü sayılmalıdır. Cumhuriyet Senatosu Başkanlığının ilgili komisyona bir metni altı ay veya daha uzun bir süre geciktirerek havale etmesi de muhtemeldir. Üç aylık süreye komisyona havale günü başlangıç sayılırsa, Cumhuriyet Senatosu Başkanlığının bu komisyona yapacağı meselâ 6 aylık bir havale gecikmesi, Anayasadaki en geç 3 aylık sürenin 9 aya çıkarılması gibi büyük bir mahzur doğurur. Anayasa koyucusunun en geç üç aylık süreyi koymasındaki amacı, tasarımı geciktirmeden kısa sürede kanunlaştırmaktır. Üç aylık sürenin başlangıcı komisyona havale tarihinden alınırsa, Anayasanın kanun tasarılarının süratle karara bağlanması maksadı güden söz konusu maddesi, büsbütün maksadı ters işleyen ve böylece çabuklaştırmaya değil aksine sürüncemede bırakmaya sebebolan bir mahiyet alır.

92 nci madde üç aylık süreden bahsederken, Millet Meclisi ile Cumhuriyet Senatosu adlı iki organ arasındaki münasebeti bahis konusu etmiştir. Süreler, bu iki organın başkanlıkları arasında geçen süreler şeklinde yorumlanabilir. Bu organların kendi içlerindeki kurulları ile başkanlıkları arasındaki münasebetler ve bu münasebetler içinde geçen süreler dikkate alınmaz.

Üç aylık süreye 1 günlük yılbaşı tatili ile iki günlük şeker bayramı tatilinin hesaba katılması gerektiği görüşü de şöyle cevaplandırmak mümkündür.

Gerçi, Anayasamızın 92 nci maddesinin sondan 2 nci fıkrasının son satırı, «Bu fıkrada belirtilen süreler meclislerin tatili devamınca işlemez», demektedir. Fakat fıkranın bu hükmü, «Resmî tatil günlerinden» veya «ara verme» lerden değil, «meclislerin tatili» nden bahsetmektedir. Nitekim 83 ncü maddenin 3 ve 5 nci fıkraları, «ara verme» ile «tatil» arasında ayırmalar yapmıştır. Bilhassa aynı maddenin 2 nci fıkrası «Meclisler aynı zamanda tatile girerler» demektedir. Buna göre, Millet Meclisi ile Cumhuriyet Senatosunun birlikte tatile girebilecekleri belirtilmekte, aynı zamanda tatile girmedikleri hallerde çalışmalarına ara verilmesi olayının tatil sayılmıyacağı anlaşılmaktadır. Üç aylık sürenin ancak tatiller süresince işlemeceği 92 nci maddede belirtildiğine göre 83 ncü maddenin 2 nci fıkrasındaki mânada tatil sayılmıyan yılbaşı ve şeker bayramları tatillerinin üç aylık sürede hesaplanmaması gerektiği açıktır.

Bu sonuca varılması zarureti Anayasa metinlerinden anlaşıldıktan başka şu ekliyeceğim mülâhaza, bu sonucu teyid etmektedir. İzaha çalıştığım gibi, Anayasa, yılbaşı ve Şeker bayramları tatillerini düzenliyen 2739 sayılı Kanuna bağlı olmaksızın bir «Özel tatil statüsü» koymuştur. Meclisler isterlerse 2739 sayılı Kanunun koyduğu tatil günlerinde çalışabilirler. Nitekim çalışabilmektedirler. Yılbaşı ile şeker bayramı tatil günleri tatil sayılırsa, bu zaman aynı kanunun 1 nci ve 2 nci maddeleri gereğince diğer millî ve dinî bayramlarımızın da hesaba katılması, bundan başka aynı kanunun 3 ncü maddesi gereğince Cumartesi ve Pazar günlerinin de hesap içine alınması lâzımdır. Bu takdirde, yılda 15 gün dinî ve millî bayram, 52 haftanın 52 pazarı, 52 haftanın 52 yarım cumartesi günü hep bu üç aylık sürede hesaplanmalıdır. Halbuki 83 ncü maddenin 2 nci fıkrası «Türkiye Büyük Millet Meclisi yılda en çok beş ay tatil yapabilir» hükmünü koymuştur. 2739 sayılı kanundaki resmî tatiller «Meclis tatili» sayıldığı zaman B. M. M. nce yapılabilecek beş aylık tatilin nerede ise yarısı resmî ve dinî tatiller yolu ile geçirildiği için 83/2 maddeye rağmen B. M. M. 5 aylık tatilini kullanamaz ancak yarısını kullanabilir hale getirilmiş olacaktır. Eğer «ara verme» ler «tatilden» sayılırsa meclislerin toplandığı haftanın muayyen üç gününün dışındaki resmî tatil hariçi günlerin de «Meclis tatili» kabul edilmesi gibi işi büsbütün çıkmaza sokan ve bu zaman B. M. M. ni 83/2 nci maddesindeki 5 aylık tatilinin tek gününü dahi kullanamaz hale getiren bir durum yaratılmış olur.

Bütün bunlardan çıkan sonuç kısaca şudur: Dinî ve millî bayram günleri ile ara verimler «Meclis tatili» sayılmaz. «Meclis tatili» ne «Meclislerin aynı zamanda girebilecekleri» Anayasa hükmündendir. Kanunların görüşülmesinde üç aylık âzami sürenin ise sadece «Meclis tatili» devamınca işliyeceği de, yine Anayasada sarahaten belirtilmiştir.

Nihai sonuç da şudur: Sosyal sigortalar kanunu tasarısının Cumhuriyet Senatosundaki görüşülmesinde üç aylık süreye yılbaşı ve bayram (Şeker Bayramı) tatilleri dâhil edilemez.

Şu hale göre bu tasarı Yüce Senatoca üç ayda karara bağlanmamıştır. Bu sebepten Anayasanın 92 nci maddesinin sondan 2 nci fıkrası gereğince, Sosyal sigortalar kanunu tasarısının Millet Meclisince kabul olunan metni kabul edilmiş sayılmalıdır.

Böyle olunca, «Millet Meclisince kabul edilmiş metin kesinleşmiştir. Ve kesinleşmiş metinleri incelemekten Anayasa bizi menetmektedir» diyerek yetkisizlik kararı almamız ve Millet Meclisince kabul olunan metni, Sayın Cumhurbaşkanına sunulmak üzere Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına göndermemiz zaruridir.

Ancak komisyonumuzun, bu nihai karara varmadan önce bir uzman komisyon olan Anayasa Komisyonunun arz ettiğini konularda mütalâasını istemeğe fayda görürüm, Anayasa Komisyonunun bizi daha fazla aydınlatacağına, bu görüşte yanlıyorsak bize doğrusunu göstereceğine,

Anayasaya aykırılık iddiasında haklı isek bizi büsbütün kuvvetli kılacağına inanıyorum.

Bu konuda şu bakımdan da dikkatli olmaya mecburuz. Çünkü Sosyal sigortalar kanunu tasarısının ileride Anayasa Mahkemesi nezdinde iptali mümkündür. Özellikle geniş vatandaş kütlesi ile ilgili ve birçok yeni mükellefiyetler getiren bu kanunda «kesinleşmiş ve Anayasaca makbul metin Resmî Gazetede yayınlanan metin değildir» gerekçesiyle kanunun her hangi bir hükümünün kendisine uygulanmasını vesile sayan bir ilgili vatandaş bu yönden hükümsüz sayılmasını adli ve idari mahkemeden isteyebilecektir.

Bütün bu sebeplerden, İçtüzüğün 28/1 nci maddesi gereğince Anayasa Komisyonundan bu konuda mütalâa istenmesinin kararlaştırılmasını istiyorum. Bu amaçla verilmiş önergeyi kabulünü rica ederim.»

Bundan sonra söz alan İçel Milletvekili İhsan Önal, Şeref Bakşık tarafından ileri sürülen Anayasaya aykırılık iddiasına katıldığını belirterek «Bilhassa Anayasaca belirtilen üç aylık sürenin başlangıcı olarak Cumhuriyet Senatosu Başkanlığının ilgili Senato Komisyonuna yapacağı havale günü alınrsa, bir ciddi mahzur doğar, tasarılar Senatoda sürüncemede kalır. Ve Anayasanın tasarıları çabuk kanunlaştırma amacına aykırı düşer.» demiştir.

Başka söz isteyen olmadığı için Başkan aşağıdaki önergeyi okuttu:

«Yüksek Başkanlığa :

Şifâhen arz ettiğim sebeplerle, Cumhuriyet Senatosu, Sosyal sigortalar kanun tasarısının Millet Meclisince kabul olunan metnini, Anayasanın 92 nci maddesinde ön görülen üç aylık süre için de karara bağlamamıştır.

Bu konuda, İçtüzüğün 28/1 nci maddesi gereğince Millet Meclisi Anayasa Komisyonundan mütalâa istenmesinin kararlaştırılmasını saygı ile teklif ederim.

İzmir Milletvekili
Şeref Bakşık»

Şeref Bakşık imzalı bu önerge oya konularak oy birliği ile kabul edildi ve mütalâanın beklenmesi için toplantıya son verildi.»

Geçici Komisyon Başkanı

Elâziğ
Ö. F. Sanaç
Adana
İ. Tekin
İçel
Y. Dermancı
Manisa
H. Okçu

25.3.1964

Sözcü
İzmir
Ş. Bakşık
Eskişehir
İ. Cemalçılar
İçel
İ. Önal
Uşak
İ. Bulanalp

Kâtip
İzmir
K. Özek
Gümüşane
H. Bayramoğlu
İzmir
N. Mirkelâmoğlu
Zonguldak
Y. Z. Yücebilgin

Millet Meclisi
Esas No: 1/462
Karar No: 16

3.4.1964

Millet Meclisi Anayasa Komisyonu raporu Anayasa Komisyonu mütalâa raporu

Komisyonumuz, 1 Nisan 1964 günkü birleşiminde, Sosyal Sigortalar Kanunu tasarısını incelemekle görevli Geçici Komisyon Başkanlığının 30 Mart 1964 tarihli, esas No: 1/462 ve karar No: 3 sayılı yazısında yer alan mütalâa talebini, aynı konuya ilişkin olup Başkanlıkça kendisine havale edilen Cumhuriyet Senatosu Başkanlığının 31 Mart 1964 tarihli ve 3656 sayılı yazısı ile bir ara-

da ve Hükümet adına İşçi Sigortaları Kurumu Genel Müdürünün huzurunda inceliyerek aşağıdaki hususları kararlaştırmıştır :

1. Komisyonumuzca yapılan inceleme sonucunda Sosyal Sigortalar Kanunu tasarısının 13 Aralık 1963 günü Millet Meclisi Başkanlığına Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına gönderildiği ve Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına alınmış olduğu anlaşılmıştır. Yine yapılan inceleme sonucunda, Cumhuriyet Senatosu Genel Kurulunda bu konudaki son işlemin 17 Mart 1964 günü yapılmış olduğu anlaşılmıştır.

2. Anayasanın 92 nci maddesinin 10 ncu fıkrasında aynen şöyle denmektedir: «Cumhuriyet Senatosu kendisine gönderilen bir metni, Millet Meclisi komisyonlarında ve Genel Kurulundaki görüşme süresini aşmayan bir süre içinde karara bağlar; bu süre üç ayı geçemez ve ivedilik hallerinde onbeş günden, ivedi olmayan hallerde bir aydan kısa olamaz. Bu süreler içinde karara bağlanmayan metinler, Cumhuriyet Senatosunca, Millet Meclisinden gelen şekliyle kabul edilmiş sayılır. Bu fıkrada belirtilen süreler Meclislerin tâdili devamınca işlemez.» Anayasanın bu hükmü, Cumhuriyet Senatosu İçtüzüğü'nün 83 ncu maddesiyle de aynen teyidedilmiştir.

Bu durumda, söz konusu tasarının Millet Meclisi komisyonları ve Genel Kurulundaki görüşme süresinin üç ayı aşmış olması muvacehesinde, Cumhuriyet Senatosunun bu tasarımı karara bağlamak için sahibolduğu süre üç aydan ibarettir. Ancak, burada önemli olan husus, bu üç aylık sürenin hangi tarihte başladığını tesbit etmektir.

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığının yukarıda zikri geçen yazısında yer alan mütalâaya göre, bu sürenin başlangıcı, tasarının Cumhuriyet Senatosuna geldiği hususunun Cumhuriyet Senatosuna ait gelen kâğıtlar listesinde yayımlandığı tarihtir. Yine aynı yazıdan öğrenildiğine göre, Cumhuriyet Senatosunda gelen kâğıtlar listesi, Cumhuriyet Senatosunun toplantı günlerinde ve kaideten Salı ve Perşembe günleri yayınlanmaktadır. Bu listede, tasarı ve tekliflerin havale edildikleri komisyonların belirtildiği de malûmdur.

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığının sözü edilen yazısındaki bu mütalâanın kabul edilmesi, Cumhuriyet Senatosu Başkanlığının, bir tasarı veya teklifi komisyonlara havale etmekte gecikmek ve binnetice, bu teklif veya tasarının Cumhuriyet Senatosuna intikal ettiği hususunun gelen kâğıtlar listesinde yayınlanmasını da geciktirmek suretiyle, Anayasanın Cumhuriyet Senatosuna tanıdığı âzami karara bağlama süresini kendi takdirine göre uzatmak yetkisine sahibolduğunu kabul etmek anlamına gelir. Oysa ki, Anayasa koyucusunun bu hükmü sevk etmekten amacı, Cumhuriyet Senatosunun Millet Meclisince kabul edilmiş olan kanun tasarı ve tekliflerini sürüncemede bırakmasını önlemektir. Anayasanın bu amacı dikkate alındığı takdirde ve Türk Parlamentosunda, gerektiği vakit, gelen kâğıtlar listesi bastırılmaksızın levhaya asılmak suretiyle dahi ilân edilebildiğine göre, bu havalenin ve ilânın ancak belli günlerde ve ancak Cumhuriyet Senatosunun toplantı günlerinde yapılabileceği ileri sürülemez. Nitekim, bizzat Cumhuriyet Senatosu İçtüzüğü'nün 23 ncu madesine göre, komisyona havale Başkanlıkça yapılır; bu hususun tutanağa derci; yani diğer bir deyimle (Gelen kâğıtlar listesi tutanakta da yayımlandığına göre) Gelen kâğıtlar listesine ithali, ancak, yapılmış olan havalenin ilânından ibarettir. Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı, Cumhuriyet Senatosuna intikal eden kanun tasarı ve tekliflerinin komisyonlara havalesini geciktirmek suretiyle, Cumhuriyet Senatosuna Anayasayla tanıyan âzami karara bağlama sürelerini kendi takdirine göre uzatamayacağına göre, komisyona yapılan havalenin ilânını şu veya bu sebeple geciktirerek aynı sonuca ulaşabilmesi keyfiyeti, evleviyetle reddedilmek gerekir.

Kaldı ki, bu konuda Cumhuriyet Senatosu Başkanlığının görüşü kabul edilirse, gelen kâğıtlar listesi Cumhuriyet Senatosunda ancak Genel Kurulun toplantı günleri yayımlandığına veya levhaya asıldığına göre, Cumhuriyet Senatosunun araverme kararı alması takdirinde gelen kâğıtlar listesi araverme süresince yayınlanmayacak ve ancak aravermeyi takibeden Genel Kurul birleşimi gününde yayınlanacak demektir ki, butakdirde de, aravermenin devamınca söz konusu âzami karara bağlama süresinin işlemeyeceğini kabul etmek gibi bir netice doğar. Halbuki, Anayasada bu sürenin ancak «Meclislerin tatili» süresince işlemeyeceği kesin olarak ifade edilmiş-

tir. Anayasanın 83 ncu maddesine göre, Meclislerden birinin tek başına araverme kararı alması Meclislerin tatile girmesi demek değildir.

Bunun gibi, Cumhuriyet Senatosu Başkanlığının yazısında ileri sürüldüğünün aksine, resmî tatil sayılan bayram günlerini de «Meclislerin tatili» mefhumuna ithal etmeye imkân yoktur. Gerçekten, Meclislerin tatile girmesi, her iki Meclisin tatil kararını ayrı ayrı almaları sonucunda aynı günde bir arada tatile girmeleri ve tatilin sonunda da Anayasanın veya kendi İçtüzüklerinin tesbit ettiği ilk normal birleşim gününde toplanmaları ve tatil süresince Cumhurbaşkanı, Cumhuriyet Senatosu Başkanı veya Millet Meclisi Başkanından birisi tarafından olağanüstü toplantıya çağırıldıkları takdirde ise bu toplantının ayrı ayrı aynı günde yapılması neticelerini doğurur; «Meclislerin tatili» mefhumu bu anlamları taşır. Oysa ki, her bir Meclis, ayrı ayrı, İçtüzüklerinde tesbit ettikleri normal birleşim günleri dışındaki günlerde, resmî hafta tatili günlerinde ve resmî bayram tatili günlerinde toplanma kararı alabilecekleri gibi; yine ayrı ayrı, ara verme kararı da alabilirler; bu itibarla bu günler Anayasanın 83 ncu maddesi anlamında «Meclislerin tatili» veya «Türkiye Büyük Millet Meclisinin tatili» mefhumunun dışında kalırlar ve bu sebeptendir ki, Meclislerin İçtüzüklerinde tesbit ettikleri normal birleşim günlerinin dışında kalan günler, resmî hafta tatili günleri ve resmî bayram tatili günleri ile ara verme günlerinde Cumhuriyet Senatosuna Anayasayla tanınmış olan âzami karara bağlama süreleri işlemeye devam eder. Kaldı ki, eğer bu günleri dahi «Meclislerin tatili» mefhumuna dâhil addetme neticesini doğuracak bir içtihadı gidilirse, Meclislerin yılda en çok beş ay - ve bir arada - tatile girebileceklerine dair Anayasanın 83 ncu maddesi hükmünün işlemesine imkân hâsıl olamaz. Gerçekten, bu beş aylık müddete, araverme sürelerinin, resmî bayram tatili günlerinin, resmî hafta tâtili günlerinin ve Meclislerin Genel Kurulları için kendi İçtüzükleri veya bu İçtüzüklerine uygun kararlarla tesbit ettikleri normal çalışma günleri dışında kalan günlerin dâhil olamayacağı ve şimdiye kadarki tatbikatta da bunun böylece kabul edildiği aşıkardır.

Nihayet, Anayasanın 92 nci maddesinin 10 ncu fıkrasında, Cumhuriyet Senatosundaki karara bağlama süresinin Millet Meclisi komisyonları ve Genel Kurulunda geçecek olan süreyi aşamıyacağı kaidesi tesbit edilirken, Cumhuriyet Senatosunda geçecek olan sürenin bu meclisin komisyonlarında ve Genel Kurulunda geçecek olan süre olacağı tasrih edilmiş olmayıp, sadece «Cumhuriyet Senatosundaki karara bağlama süresi» nden bahsedilmiştir. Bundan başka, aynı Anayasa hükmünde, Cumhuriyet Senatosuna «gönderilen» metinden bahsedilmektedir. Böylelikle, bir metin Cumhuriyet Senatosuna Millet Meclisi Başkanlığınca gönderildikten sonra bu sürenin başlayacağı kabul edilmiş olmaktadır.

Cumhuriyet Senatosu İçtüzüğünün 7 nci maddesinin 1 nci bendine göre, Cumhuriyet Senatosu Cumhuriyet Senatosu Başkanı tarafından temsil edilir. Bu durumda, bir kanun metninin Millet Meclisi Başkanlığınca gönderilip Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı teşkilâtınca alındığı gün, o metin Cumhuriyet Senatosuna intikal etmiş demektir. Bundan sonra, Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına düşen görev, kanun tasarı ve teklifini derhal komisyonlara havale etmek ve keyfiyeti gelen kâğıtlar listesini bastırıp yayınlıyarak veya levhaya asarak derhal ilân etmektir. Millet Meclisi Başkanlığı kanun tasarı ve tekliflerini komisyonlara geç havale etmek suretiyle Cumhuriyet Senatosunun sahibolduğu süreyi kısaltmak yetkisinden Anayasanın serahati sayesinde nasıl mahrum edilmişse, Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı da, komisyona havaleyi geciktirmek veya komisyona havale keyfiyetinin ilânını geciktirmek suretiyle Anayasa gereğince Cumhuriyet Senatosuna tanınmış olan âzami karara bağlama süresini uzatma yetkisine sahip değildir. Nitekim, Cumhuriyet Senatosu İçtüzüğünün 28 nci maddesinin 1 nci fıkrası, komisyonların kendilerine havale edilen işleri kırksekiz saat sonra görüşmeye başlayabileceğine dair bir hüküm ihtiva ediyorsa da, acele hallerde komisyonların konuyu derhal görüşmeye başlamasına imkân veren bir istisnayı da cevaz vermekte olup, Türk Parlâmentosunda bir tasarı veya teklifin Başkanlığa verildiğinin aynı gün komisyona havale edildiği ve yine o gün komisyonda görüşülmesine başlandığına dair emsal mevcuttur; bu gibi hallerde, havale keyfiyetinin, gelen kâğıtlar listesinin levhaya aynı gün taliki suretiyle ilân edilmesi de mütaddır. Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı, yine aynı

İçtüzüğün 27 nci maddesinin 2 nci fıkrası gereğince, acele hallerde, komisyonları derhal toplandıya çağırma yetkisine de sahiptir.

Bu durumda, Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı yazısında yer alan görüşe katılmak mümkün olmaz. Komisyonumuzun kanaatine, Cumhuriyet Senatosunun âzami karara bağlama süresi, dosyanın Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı Teşkilâtınca alındığı tarihi takibeden gün başlamış sayılmaktadır.

Gerçekten, eğer bir sürenin başlangıç tarihi hususunda pozitif hukuk kaynaklarında bir açıklık yoksa, o takdirde, genel hukuk kaidelerinin uygulanması iktiza eder. Genel hukuk kaideleri de, bir sürenin başlangıç tarihini, (şikkımızda gönderme tarihiyle aynı olan) alınma tarihinin ertesi günü olarak tesbit eder.

2. Bu üç aylık sürenin kaç gün olduğu hususuna gelince; bu konuda da pozitif hukuk kaynaklarında bir açıklık mevcudolmadığından, genel hukuk kaidelerini tatbik ederek, üç aylık sürenin, başlangıç tarihi olan günün rasladığı ayı takibeden üçüncü aya raslıyan ve başlangıç tarihinin rakamını taşıyan güne kadar (o gün dâhil) devam edeceğini kabul etmek iktiza eder.

3. Bu esasları şikkımıza tatbik edince, Sosyal Sigortalar kanunu tasarısının Cumhuriyet Senatosundaki âzami karara bağlama süresi olan üç ayın 14 Aralık 1963 günü başladığını ve 14 Mart 1964 günü de sona erdiğini kabul etmek gerekmektedir.

4. Oysa ki, bu kanun tasarısının Cumhuriyet Senatosu Genel Kurulundaki son oylama işlemleri, 17 Mart 1964 günü tamamlanmış bulunmaktadır. Bu durumda, mezkûr kanun tasarısının Millet Meclisi Başkanlığından Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına intikal etmiş metniyle 14 Mart 1964 günü Cumhuriyet Senatosunca kabul edilmiş ve kanunlaşmış olduğu neticesine varmak gerektiği, Anayasa hükümlerinin âmir ve kesin bir icabıdır.

5. Bu hususu tesbit etmek, Cumhuriyet Senatosu Başkanlığının görevi olduğu kadar, Anayasanın 8 nci maddesi gereğince, bu hükmü tatbik etmekle görevli bütün mercilerin, ezeümle, Millet Meclisi metnini Cumhurbaşkanlığına sunmakla görevli Millet Meclisi Başkanlığının da görevidir.

Her halde, Millet Meclisinde bu tasarımı incelemek üzere kurulmuş bulunan Geçici Komisyon, bu durumda, Cumhuriyet Senatosundan gelen metni incelemek yetkisine sahip olmadığı gibi, Millet Meclisi Genel Kurulu da bu yetkiye sahip değildir. Aksi halde, Anayasa hükümleri Anayasanın 8 nci maddesine rağmen ihlâl edilmiş olur.

6. Kaldı ki, bu tasarı, bu durumda, Cumhuriyet Senatosunun Anayasaya aykırı olarak üzerinde tasarruf ettiği şekilde Resmî Gazetede yayınlansa dahi, yine Anayasanın 8 nci maddesi gereğince, ve hukuk tatbikatında emsali görüldüğü üzere, Anayasanın âmir ve sarîh hükümlerinin ihlâli karşısında, idare ve yargı organları, kanun metninin bu şeklinin «kanun» olmadığını ileri sürebilir ve bu hükümleri uygulamaktan imtina edebilirler. Bu takdirde, hukuk düzeninde doğacak karşılıkların önlenmesi de gerekmektedir.

7. Neticede, Komisyonumuz söz konusu Sosyal Sigortalar kanunu tasarısının Millet Meclisince kabul edilmiş metninin Cumhuriyet Senatosunca da kabul edilmiş sayılarak, bu metnin derhal Millet Meclisi Başkanlığına Cumhurbaşkanlığına sunulmasından başka yapılacak hiçbir işlem olmayacağına karar vermiş bulunmaktadır.

8. Havalesi gereğince, Sosyal Sigortalar kanunu tasarısını incelemekle görevli Geçici Komisyon Başkanlığına sevk edilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Anayasa Komisyonu

Başkanı

Ankara

B. Apaydın

Başkanvekili

Maras

Muhalefet şerhim eklidir.

(Muhalefet şerhim eklidir

denmiş olmasına rağmen

takdim ve imza edilme-

miştir.)

K. Bağcıoğlu

M. Meclisi

Sözeü

İstanbul

A. Coşkun Kırcı

Kâtip

Afyon Karahisar

H. Nur Bâki

Afyon Karahisar
A. Yılmaz

Ağrı
R. Polat
Çorum
Taktirî müzakere talebin
de bulunduğumda beş üye
imzalamıştı.
A. Güler

Ankara
F. Borekçi
Ordu
R. Aksoy
İstinkâf ettiler

Ankara
E. Paksüt

Anayasa Komisyonu ek raporu

Millet Meclisi
Anayasa Komisyonu
Esas No. : 1/462
Karar No. : 19

14 . 4 . 1964

Yüksek Başkanlığa

Komisyonumuz, 13 Nisan 1964 günlü Birleşiminde, 3 Nisan 1964 tarihli, esas No. : 1/462, karar No. : 16 sayılı raporu hakkında vâkı tekriri müzakere talebi hakkında yaptığı görüşmeler sonucunda, mezkûr raporu üzerinde ısrar etmeye karar vermiş bulunmaktadır.

Sosyal Sigortalar kanunu tasarısını incelemekle görevli Geçici Komisyona havale edilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Anayasa Komisyonu Başk.Y.

Başkanvekili
Maraş
K. Bağcıoğlu

Sözcü
İstanbul
C. Karca

Kâtip
Afyon K.
H. N. Bâki

Adana
Muhalefet şerhim ilişiktir.
A. Bozdoğanoglu

Muhalefet şerhim ilişiktir.
(İmzada hazır bulunamadı.)

Afyon K.
A. Yılmaz

Ağrı
R. Polat
İmzada hazır bulunamadı

Ankara
E. Paksüt

Kars
K. Güven

Kastamonu
A. Özdikmenli

Malatya
A. Akşit

Malatya
M. Delikaya

Ordu
Muhalefet şerhim ilişiktir.
R. Aksoy

Muhalefet şerhi

Anayasamızın konu ile ilgili 92 nci maddesinin 10 neu fıkrasında aynen «Cumhuriyet Senatosu, kendisine gönderilen bir metni Millet Meclisi komisyonları ve Genel Kurulundaki görüşme süresini aşmayan bir süre içinde karara bağlar. Bu süre üç ayı geçemez. İvedilik hallerinde on-beş günden ivedi olmıyan hallerde bir aydan kısa olamaz. Bu süreler içinde karara bağlanmıyan metinler, Cumhuriyet Senatosunca, Millet Meclisinden gelen şekilde kabul edilmiş sayılır. Bu fıkrada belirtilen süreler meclislerin tatili devamınca işlemez» denilmektedir. Hâdisemizde Sosyal sigortalar kanun tasarısı Millet Meclisinden 13 . 12 . 1963 tarihinde Cumhuriyet Senatosuna gönderilmiş bulunmaktadır. Her ne kadar adı geçen kanun tasarısı Cumhuriyet Senatosu Kalemine 13 . 12 . 1963 tarihinde gelmişse de Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı araya Cumartesi ve Pazar günleri girmiş olduğundan ve bunu takip eden ilk Salı günü Senato toplantısı bulunup o gün de ancak 17 . 12 . 1963 Salı günü olduğundan aynı gün gelen kâğıtlar meyanında Umumi Heyete arz ve Umumi Heyetçe kararlaştırılan İlk Komisyona intikal ettirilmiş bulunmaktadır.

İstanbul Milletvekili Coşkun Kırcı ve arkadaşları tarafından yapılmış bulunan Yasama meclislerinin aralarındaki münasebetlerin düzenlenmesi hakkındaki kanun teklifi Yüce Meclise kabul edilmiş ve fakat Cumhuriyet Senatosu tarafından reddedildiğinden tekrar tasarı Komisyonumuza gelmiş ve Yüce Meclisin kabul etmiş olduğu ilk metinde ısrara Komisyonumuz karar vermiş bulunmaktadır. Mezkûr kanun teklifi halen Meclis gündemindedir. Bu kanun teklifinin birinci maddesinin ikinci bendinde «kanun tasarı veya teklifinin Millet Meclisi komisyonları ile Genel Kurulundaki görüşme süresi, İlk Komisyona havale tarihi dâhil olmak üzere, 10 günden başlayarak Genel Kurulda son oylamanın yapıldığı birleşim tarihi dâhil olmak üzere hesaplanır.» denilmektedir. Yine aynı kanun teklifinin birinci maddesinin 3 ncu bendinin son cümlesinde «Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı Millet Meclisi Başkanlığından gelen kanun tasarı ve tekliflerini en çok yedi gün içinde komisyonlara havale eder. Aksi halde, bu bendde yazılı süre, yedinci günün sonundan itibaren başlar.» denilmektedir.

Bu kanun teklifi her ne kadar Senato tarafından kabul edilmemiş ise de Yüce Meclisin kabul etmiş olduğu metinde ve Meclis Anayasa Komisyonu tarafından ısrar olunan metinde yukarıda bahsi geçen hükümler bulunduğu ve böylece Anayasanın 92 nci maddesindeki prosedür tatbikatında Millet Meclisince kabul olunan bir metnin Cumhuriyet Senatosuna geliş tarihinin değil Cumhuriyet Senatosu tarafından İlk Komisyona havale tarihinin müddet hesabında başlangıç tarihi olarak kabul edilmiş bulunması karşısında Sosyal sigortalar kanun tasarısının Cumhuriyet Senatosu tarafından yapılan tadillerin müddeti içinde yapılmış olduğunu kabul etmek zaruridir.

Kaldı ki Büyük Millet Meclisi Başkanlık Divanlarının 28 . 11 . 1963 tarihinde müştereken kabul ettikleri 16 sayılı Kararın (D) fıkrasında ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet komisyonlarının müşterek 21 . 5 . 1962 tarih ve 55 sayılı Kararlarında kabul edilen hususlar dahi Sosyal sigortalar kanun tasarısının Cumhuriyet Senatosunca yapılan değişikliklerin müddeti içinde yapılmış olduğunu göstermektedir.

Cumhuriyet Senatosuna 17 . 8 . 1963 günü tevdi edilip 13 . 12 . 1963 günü ikmal edilen Reorganizasyon kanun tasarısının kanunlaşarak yürürlüğe girmiş olması da bir emsal tatbikat olarak nazara alınırsa müddet hesabında müddetin başlangıç tarihinin İlk Komisyona havale tarihi olduğu açıkça anlaşılır.

Anayasamızın 92 nci maddesinin 10 ncu fıkrasında zikrolunan tatil kelimesini dar mânada kabul etmeyip bunun için de kanuni ve resmî tatil günlerinin de bulunduğu hususu dahi göstermektedir ki müddet geçmemiş bulunmaktadır.

Sosyal sigortalar kanun tasarısının Senato Umumi Heyeti müzakereleri sırasında üç aylık müddetin ne zaman sona ereceği üyeler tarafından sorulduğunda Senato Başkanlığı (Divan) müddetin 23 . 3 . 1964 tarihinde nihayete ereceğini üyelere bildirmiş ve böylece müddetin başlangıç tarihini İlk Komisyona havale tarihi olarak kabul etmiş ve aradaki kanuni ve resmî tatil günlerini de müddetin dışında mütalâa etmiştir.

Bu sebeple Sosyal sigortalar Kanun tasarısının Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı tarafından (Komisyonumuzda tetkik olunan Senato Kalemî kayıt, zimmî ve saire defterlerinin tetkikinden de anlaşıldığı üzere) 17 . 12 . 1963 tarihinde İlk Komisyona havale olunması ve görüşülmesinin 17 . 3 . 1964 tarihinde nihayete erdirilmesi karşısında Anayasanın 92 nci maddesinin 10 ncu fıkrasındaki üç aylık müddeti içinde görüşüldüğü aşikârdır.

Komisyonumuz tarafından 1 . 4 . 1964 tarihli oturumda görüşülüp karara bağlanan Karma Komisyon mütalâa isteği hakkındaki karar yerinde olmadığından Komisyonumuzda tekrar müzakere olunması hakkında ileri sürülen talep yerinde bulunduğundan bu talebin (tekriri müzakere talebinin) reddiyle Komisyonun 1 . 4 . 1964 tarihli oturumdaki kararında ısrar olmasına dair olan karara muhalifiz.

Anayasa Komisyonu Başkan V.
Maraş
K. Bağcıoğlu

Ordu
R. Aksoy

Adana
A. Bozdoğanoglu

Sosyal Sigortalar kanunu tasarısını görüşmek üzere kurulan Geçici Komisyon tezkeresi

Millet Meclisi
Sosyal Sigortalar Kanunu
tasarısını görüşmek üzere
kurulan Geçici Komisyon
Esas No. : 1/462
Karar No. : 5

11 . 4 . 1964

Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

Komisyonumuz Sosyal Sigortalar kanunu tasarısını Cumhuriyet Senatosundaki görüşülmesinde Anayasanın 92 nci maddesinin 10 ncu fıkrasında öngörülen 3 aylık sürenin aşıp aşılmadığı konusunda Yüksek Başkanlığınızın mütalâasını istemek ihtiyacını duymuştur.

Bu konudaki Millet Meclisi Anayasa Komisyonunun 3 . 4 . 1964 tarihli ve 16 Karar sayılı mütalâa raporu ile (1) aynı konudaki Cumhuriyet Senatosu Genel Kurulunun 31 . 5 . 1963 günlü 67 nci Birleşiminde tasvibedilmiş olan Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu ve bu raporun tasvibedildiğine dair Genel Kurul toplantı tutanağı ayrıca bu konu ile ilgili C. Senatosu Başkanlığının 31 . 3 . 1964 tarih ve 3656 sayılı yazısı ilişikte sunulmuştur.

Gerekli mütalâanın kısa sürede lütfedilmesini saygı ile rica ederim.

Geçici Komisyon Başkanı
Elâzığ
Ömer Faruk Sanaç Y.
İzmir
Şeref Bakşık

(1) Rapor baş tarafta.

DÖNEM : 1

CİLT : 4

TOPLANTI : 1

CUMHURİYET SENATOSU

TUTANAK DERGİSİ

ALTMİŞYEDİNCİ BİRLEŞİM

31 . 5 . 1962 Perşembe

Sayfa : 229

3. -- *Millet Meclisince görüşülüp kabul, değiştirilerek kabul veya reddedilen kanun tasarısı ve tekliflerinin Cumhuriyet Senatosundaki görüşülme süreleri hakkında C. Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonunun mütalâası (No. : 617) (1)*

BAŞKAN -- Yüksek Heyetinizin bildiği gibi, Anayasanın 92 nci maddesinin sureti tatbiki hakkında, 17.1.1962 tarihinde, Anayasa Komisyonunun aldığı bir karar vardı ve şimdiye kadar bu karara göre tatbikat yapılmakta idi.

Sayın Hıfzı Oğuz Bekata, Bütçe Komisyonu Başkanı sıfatıyla vermiş olduğu bir takrirle, bu meselenin komisyonca yeniden mütalâasını istemişlerdi. Anayasa Komisyonu evvelki kararına muvazi, fakat daha mufassal bir karar almıştır. İttilamıza arz etmek için komisyon mütalâasını okutuyorum :

«Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonunun, 21.5.1962 gün ve esas 55/617 sayılı ve tutanağın sonuna ekli mütalâası okundu.»

BAŞKAN -- Bir mütalâa yoktur, ittilamıza arz edilmiştir. Bundan sonra bu suretle muamele görecektir ve böyle devam edilecektir.

Kanunların müzakeresine geçiyoruz.

(1) *Esas No. 55 ve 617 No. lı mütalâa tutanağın arkasındadır.*

Cumhuriyet Senatosu Yüksek Başkanlığına

Özeti : (Millet Meclisince görüşülüp kabul, değiştirilerek kabul veya reddedilen kanun tasarısı ve tekliflerinin Cumhuriyet Senatosundaki görüşülme süreleri) hakkında verilen mütalâadır.

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığından gelen ve Anayasanın 92 nci maddesinin Millet Meclisince görüşülüp kabul, değiştirilerek kabul veya reddedilen kanun tasarısı ve tekliflerinin C. Senatosundaki görüşme süreleri bakımından, komisyonumuzca yeniden tetkik edilmesinin Bütçe Komisyonu Başkanlığı tarafından istenildiğini ve bu isteğin C. Senatosu Başkanlık Divanının 27 . 4 . 1962 tarihli toplantısında uygun görüldüğünü bildiren 28 . 4 . 1962 tarih ve 617/925 sayılı yazısı üzerine, komisyonumuz; Anayasamızın konu ile ilgili 92 nci maddesinin 10 neu fıkrasını, 92 nci maddenin diğer fıkraları ve Anayasamızın diğer hükümleriyle birlikte ve hukukun genel prensiplerini de göz önünde tutarak, incelemiştir. Ayrıca, 92 nci maddenin Temsilciler Meclisi Anayasa Komisyonu tarafından kaleme alınan metni ile gerekçesini, bu metin üzerinde Temsilciler Meclisinde cereyan eden görüşmeleri ve Temsilciler Meclisi tarafından yapılan değişikliği de mütalâa etmiştir.

Anayasamızın 92 nci maddesi, Temsilciler Meclisi Anayasa Komisyonu tarafından hazırlanan metnin 91 nci maddesine tekabül etmektedir.

91 nci madde, Temsilciler Meclisinin 19 . 4 . 1961, 27 . 4 . 1961 ve 3 . 5 . 1961 tarihlerindeki 48, 55 ve 59 neu birleşimlerinde görüşülerek ve metinde birtakım değişiklikler yapılarak, 92 nci madde halinde kabul olmuştur.

Anayasamızın konu ile ilgili 92 nci maddesinin 10 neu fıkrası, Temsilciler Meclisi Anayasa Komisyonu tarafından hazırlanan metnin 91 nci maddesinde 3 neu fıkraya olarak yer almıştır. Bu fıkrada Temsilciler Meclisi tarafından yapılan değişiklik, fıkradaki (Cumhuriyet Meclisi) sözü yerine (Cumhuriyet Senatosu) sözünün kullanılmasından ve fıkraya, (Bu fıkrada belirtilen süreler meclislerin tatil devamınca işlemez) cümlesinin eklenmesinden ibarettir. Sözü edilen fıkranın Temsilciler Meclisi tarafından bu suretle kabul edilen metni, Anayasamıza, aynen intikal etmiştir.

Komisyonumuz; bu incelemelerden sonra, Cumhuriyet Senatosu Başkanlığından vâkı 16 . 1 . 1962 tarih ve 296 sayılı istek üzerine verdiği 17 . 1 . 1961 tarih ve Esas 17, Karar 2 sayılı istişari mütalâanın isabetine bir kere daha kaani olmuş ve konuyu, (Millet Meclisince görüşülüp kabul, değiştirilerek kabul veya reddedilen kanun tasarısı ve tekliflerinin C. Senatosundaki görüşülme süreleri) adı altında ve aşağıda yazılı olduğu üzere daha etraflı ve açık bir şekilde izah etmeyi uygun görmüştür :

1. Anayasamızın konu ile ilgili 92 nci maddesinin 10 neu fıkrasında aynen şöyle denilmektedir :

(Cumhuriyet Senatosu, kendisine gönderilen bir metni, Millet Meclisi komisyonlarında ve Genel Kurulundaki görüşme süresini aşmayan bir süre içinde karara bağlar. Bu süre üç ayı geçemez ve ivedilik hallerinde 15 günden, ivedi olmayan hallerde bir aydan kısa olamaz. Bu süreler içinde karara bağlanmayan metinler, C. Senatosunca, Millet Meclisinden gelen şekliyle kabul edilmiş sayılır. Bu fıkrada belirtilen süreler Meclislerin tatili devamınca işlemez.)

Bu fıkranın ilk cümlesi, kaideyi koymaktadır. Bu kaide, bir kanun tasarı ve teklifinin Cumhuriyet Senatosu komisyonlarında ve Genel Kurulundaki görüşme süresinin, M. Meclisi komisyonlarında ve Genel Kurulundaki görüşülme süresini aşamayacağı, yani ona müsavî olacağı şeklindedir. Ancak, kanun tasarı ve teklifleri 92 nci maddenin ilk fıkrasına göre önce Millet Meclisinde görüşüleceği için Anayasa yapıcısı; ilk görüşmelerin, hazırlık çalışmalarını da ihtiva etmesi hesabıyla bazan uzunca zamanlar alabileceğini ve C. Senatosundaki görüşmelere, Millet Meclisindeki hazırlık çalışmalarını da içine alan görüşmelerden sonra başlanılacağını göz önünde bulundurarak, görüşme bakımından C. Senatosuna uzunca zamanlar ayırmayı doğru bulmuş ve fıkranın ilk cümlesindeki kaideye, C. Senatosundaki âzami görüşme süresinin 3 ayı geçemeyeceği, yani 3 ay olabileceği şeklinde bir istisna koymuştur. Kaide ve bu istisna birlikte mütalâa edildiği takdirde, hâsıl olan netice şudur: Bir kanun tasarı ve teklifi M. Meclisi komisyonlarında ve Genel Kurulunda tam üç ay tutan bir zaman içinde görüşülmüş ise, Cumhuriyet Senatosunda da tam üç ay tutan bir zaman içinde görülebilir. Şayet kanun tasarı ve teklifinin M. Meclisi komisyonlarında ve Genel Kurulundaki görüşülme müddeti 3 ayı aşmış, meselâ 4 ayı, 8 ayı, 1 yılı bulmuş ise, C. Senatosundaki görüşülme müddeti, 4 ay, 8 ay, 1 yıl olamaz, âzami üç aydır.

Anayasa yapıcısı; bir kanun tasarı ve teklifinin M. Meclisi komisyonlarında ve Genel Kurulunda, bir aydan, 15 günden az, hattâ 3 gün, 5 gün gibi kısa müddetler içinde görüşülebilmesi ihtimalini de göz önünde bulundurarak, görüşme süresi bakımından C. Senatosunu böyle 3 gün, 5 gün gibi çok kısa zamanlarla bağlamayı da mahzurlu görmüş ve sözü edilen fıkranın ilk cümlesindeki kaideye, C. Senatosu Komisyonlarında ve Genel Kurulundaki asgari görüşme süresinin ivedilik hallerinde 15 günden az olamayacağı, yani 15 gün olabileceği ve ivedilik olmayan hallerde de bir aydan az olmayacağı, yani bir ay olabileceği şeklinde ikinci bir istisna koymuştur. Kaide ve bu ikinci istisna birlikte mütalâa edildiği takdirde, hâsıl olan netice de şudur: Bir kanun tasarı ve teklifi M. Meclisi Komisyonlarında ve Genel Kurulunda ivedili olarak tam 15 günde görüşülmüş ise C. Senatosunda da tam 15 günde görüşülebilir. Şayet kanun tasarı ve teklifinin M. Meclisi komisyonlarında ve Genel Kurulundaki ivedili olarak görüşülme müddeti 15 günden az ise, yani 1 ilâ 14 günden ibaret ise, C. Senatosundaki görüşülme müddeti 1 ilâ 14 gün değildir, âzami 15 gündür. Bir kanun tasarı ve teklifinin Millet Meclisi komisyonlarında ve Genel Kurulundaki ivedili olmaksızın cereyan eden görüşülme müddeti bir aydan az ise, yani 1 ilâ 29 günden ibaret ise, C. Senatosundaki görüşülme müddeti 1 ilâ 29 gün değildir, âzami 1 aydır.

Yukarda zikredilen kaide yine yukarda zikrolunan iki istisnasiyle birlikte mütalâa edildiği takdirde, aklen vârit ihtimallere göre hâsıl olabilecek neticeler şöyledir :

I - Bir kanun tasarı ve teklifi M. Meclisi komisyonlarında ve Genel Kurulunda ivedili olarak veya ivedili olmaksızın tam üç ayda görüşülmüştür. C. Senatosu komisyonlarında ve Genel Kurulundaki görüşme süresi nedir? Cevap: Âzami üç aydır, 1 gün ilâ 3 ay olabilir, 3 aydan asla fazla olamaz.

II - Bir kanun tasarısı ve teklifi M. Meclisi komisyonlarında ve Genel Kurulunda ivedili olarak veya ivedili olmaksızın 3 aydan fazla bir zaman zarfında görüşülmüştür. C. Senatosu komisyonlarında ve Genel Kurulundaki görüşme süresi nedir? Cevap: Âzami 3 aydır, 1 gün ilâ 3 ay olabilir, 3 aydan asla fazla olamaz.

III - Bir kanun tasarısı ve teklifi M. Meclisi komisyonlarında ve Genel Kurulunda ivedili olarak tam 15 günde görüşülmüştür. C. Senatosu komisyonlarında ve Genel Kurulundaki görüşme süresi nedir? Cevap: Âzami 15 gündür, 1 ilâ 15 olabilir, 15 günden aslâ fazla olamaz.

IV - Bir kanun tasarısı ve teklifi M. Meclisi komisyonlarında ve Genel Kurulunda ivedili olarak 15 günden az bir zaman zarfında görüşülmüştür. C. Senatosu komisyonlarında ve Genel Kurulundaki görüşme süresi nedir? Cevap: Âzami 15 gündür, 1 ilâ 15 gün olabilir, 15 günden asla fazla olamaz.

V - Bir kanun tasarısı ve teklifi M. Meclisi komisyonlarında ve Genel Kurulunda ivedili olarak 15 gün ilâ 3 ay zarfında görüşülmüştür. C. Senatosu komisyonlarında ve Genel Kurulundaki görüşme süresi nedir? Cevap: M. Meclisindeki görüşme süresi ne kadar ise C. Senatosundaki görüş-

me süresi de o kadardır. Bilfarz, M. Meclisindeki görüşme süresi 16 gün, 28 gün, 1 ay 29 gün, 2 ay 29 gün ise, C. Senatosundaki görüşme süresi de 16 gün, 28 gün, 1 ay 29 gün, 2 ay 29 gündür.

VI - Bir kanun tasarı ve teklifi M. Meclisi komisyonlarında ve Genel Kurulunda ivedili olmaksızın tam 1 ayda görülmüştür. C. Senatosu komisyonlarında ve Genel Kurulundaki görüşme süresi nedir? Cevap: Âzami, 1 aydır, 1 ilâ 30 olabilir, 1 aydan asla fazla olamaz.

VII - Bir kanun tasarı ve teklifi M. Meclisi komisyonlarında ve Genel Kurulunda ivedili olmaksızın 1 aydan az bir zaman zarfında görüşülmüştür. C. Senatosu komisyonlarında ve Genel Kurulundaki görüşme süresi nedir? Cevap : Âzami 1 aydır, 1 ilâ 30 gün olabilir, 1 aydan fazla olamaz.

VIII - Bir kanun tasarı ve teklifi M. Meclisi komisyonlarında ve Genel Kurulunda ivedili olmaksızın 1 ilâ 3 ay zarfında görüşülmüştür. C. Senatosu komisyonlarında ve Genel Kurulundaki görüşme süresi nedir? Cevap: M. Meclisindeki görüşme süresi ne kadar ise, C. Senatosundaki görüşme süresi de o kadardır. Bilfarz, M. Meclisindeki görüşme süresi 1 ay 1 gün, 1 ay 29 gün, 2 ay 29 gün ise, C. Senatosundaki görüşme süresi de 1 ay 1 gün, 1 ay 29 gün, 2 ay 29 gündür.

2. Komisyonumuz; bâzılarının, Anayasamızın 92 nci maddesinin 10 neu fıkrasının ilk cümlesindeki (kısa) sözü üzerinde durarak,

I - M. Meclisi komisyonlarında ve Genel Kurulunda ivedili olarak görüşülen kanun tasarı ve tekliflerinin C. Senatosunda 15 gün geçmeksizin görüşülemeyeceği, yani 15 gün geçtikten sonra görüşüleceği,

II - M. Meclisi komisyonlarında ve Genel Kurulunda ivedili olmaksızın görüşülen kanun tasarı ve tekliflerinin de C. Senatosunda 1 ay geçmeksizin görüşülemeyeceği, yani 1 ay geçtikten sonra görüşülebileceği,

Düşüncesinde olduklarını da göz önünde bulundurmuş ve konuyu, bu açıdan da incelemiştir. Fıkırdaki, (süre) sözü kullanılmıştır. (Süre), başlangıcı ve sonu olan bir zamanı kapsar. Görüşme süresi denilince, görüşmeye ancak bu sürenin bitiminde başlanabileceği değil görüşmenin ne kadar zaman içinde yapılıp bitirilmesi gerektiği anlaşılır.

(Süre), diğer kanunlarımızda da yer almış, anlamı, ve tatbikatı, daima bu şekilde olmuştur. Bir misal arz edelim : Ceza mahkemelerinden verilen hükümlerin Temyiz süresi, hükmün tefhim veya tebliğinden itibaren bir haftadır. Hükmü Temyiz etmek için bir hafta beklemesine asla ihtiyaç yoktur, isteyen ilgilinin, bu hakkını kullanarak ilk günü de, yedinci günü de temyiz edebilir. Şayet, temyiz için sekizinci günü beklerse, temyiz hakkı düşmüş sayılır.

Bu anlayışa aykırı anlayış, sağduyuya da uymaz. Zira aykırı anlayıştan, bekliyerek veya bekleterek iş görmede isabet etme ihtimalinin daha fazla olacağını kabul etmek gibi bir netice doğar ki, bu neticenin, işleri isabetle olduğu kadar süratle de görmek gerektiği hakkındaki lâzime ile asla bağdaşamayacağı aşikârdır. 15 günlük bir süre içinde görülebilecek bir işi, dosyasını masada veya dolapta 14 gün beklettikten sonra ele alma yerine, şartlar elveriyorsa ilk günü ele almanın daha uygun olacağı münakaşa kabul etmeyen bir gerçektir. Geldiği gün ele alınan bir dosyanın, o gün veya ertesi gün isabetli olduğu kanaatiyle bir neticeye bağlanmasına rağmen, sırf, (süre dolmamıştır) diye süre sonuna kadar askıda bırakılmasındaki mânasızlık ve zarar da aşikârdır.

M. Meclisi komisyonlarında ve Genel Kurulunda görüşülen bir kanun tasarı ve teklifinin C. Senatosundaki görüşülme süresinin başlangıcına gelince: Bu başlangıç, işleme ait evrakı ihtiva eden dosyanın M. Meclisi Başkanlığı tarafından C. Senatosu Başkanlığına fiilen tevdi edildiği gündür. Sonu ise, yukarıda 1 nci maddede verilen izahata göre hesaplanacaktır.

3. M. Meclisi Komisyonlarında ve Genel Kurulunda ivedili olarak veya ivedili olmaksızın görüşülen kanun tasarı ve tekliflerinin C. Senatosu Komisyonlarında ve Genel Kurulundaki görüşülmesi, yukarıda 1 nci maddede 8 şık halinde gösterilen zamanlar zarfında - ister hiç başlanılmamış, ister başlanılmış fakat sonuçlandırılmamış olsun - bitirilemezse ne olur? Bu sorunun cevabını, sözü edilen fıkranın ikinci cümlesi gayet açık bir şekilde vermektedir : Bu takdirde, C.

Senatosunca, kanun tasarı ve teklifleri, M. Meclisinden gelen şekliyle kabul edilmiş sayılır.

Bu fıkranın son cümlesi ise, sözü edilen (sürenin), Meclislerin tatili devamınca işliyemiyeceği kaidesini koymaktadır.

(M. Meclisince görüşülüp kabul, değiştirilerek kabul veya reddedilen kanun tasarı ve tekliflerinin C. Senatosundaki görüşülme süreleri) hakkında komisyonumuzca oy birliği ile tesbit edilen işbu mütalâa, C. Senatosu Genel Kurulunun tasviplerine arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Anayasa ve Adalet

Komisyonu Başkanı

Bursa

Ş. Kayalar

İzmir

Ö. L. Bozcalı

Ordu

Z. Kumrulu

Sözeü

Tokat

Z. Betil

Çankırı

H. Dağlı

Sivas

A. Çekemoğlu

C. Bşk. Seç. Üye

Â Artus

Uşak

K. Coşkunoğlu

İstanbul

F. Başak

C. Bşk. Seç. Üye

Â. Ünlü

İzmir

İ. Birant

Cumhuriyet Senatosu

Genel Sekreterliği

Kanunlar Müdürlüğü

Sayı : 3656

31 . 3 . 1964

Millet Meclisi Başkanlığına

Sosyal Sigortalar kanunu tasarısının Cumhuriyet Senatosunda görüşülme süresi tam 3 ay olduğu halde Geçici Komisyonunuzda tekrar görüşülürken bu müddetin aşıldığının mütalâa edildiği, Cumhuriyet Senatosu Geçici Komisyon Başkanlığının 30 . 3 . 1964 günlü yazılarından anlaşılmiş bulunmaktadır.

Sosyal Sigortalar kanunu tasarısı Millet Meclisinden 13 . 12 . 1963 Cuma günü Cumhuriyet Senatosuna intikal etmiştir. Bu günü takibeden ve ilk Genel Kurul toplantı gününe rashyan 17 . 12 . 1963 Perşembe günü gelen kâğıda alınmıştır.

Gelen kâğıtlar Salı, Perşembe olmak üzere Senato toplantı günlerinde yapılmaktadır. Kaldı ki, bu süre içinde bir gün yılbaşı ve üç gün de Şeker Bayramı mevcut bulunmaktadır. Bu süreler ilâve edildiği zaman kanun tasarısının Cumhuriyet Senatosundan 21 . 3 . 1964 tarihinde çıkması iktiza eder. Halbuki Senatoda görüşülme süresinin bitiş tarihi 17 . 3 . 1964 günü olduğu ve kanunun aynı günde Millet Meclisi Başkanlığına gönderildiği nazarı dikkate alınırsa, bir zaman aşımına girmesine imkân yoktur.

Bu hususta komisyonunuz Başkanlığının bilhassa dikkatinin çekilmesini, saygılarımla rica ederim.

E. Aka

Cumhuriyet Senatosu Başkanı

Millet Meclisi Başkanlığı tezkeresi

Millet Meclisi

Genel Sekreterliği

Kanunlar Müdürlüğü

Sayı : 8622

17 . 4 . 1964

Sosyal Sigortalar kanunu tasarısını görüşmek üzere kurulan Geçici Komisyon Başkanlığına

İlgi: 11 . 4 . 1964 gün ve Esas 1/462, Karar 5 numaralı yazınız karşılığıdır :

M. Meclisi

(S. Sayısı : 715)

Millet Meclisi Başkanlık Divanının 15 . 4 . 1964 gün ve 86 numaralı Kararının (B) fıkrası ilişikte sunulmuştur.

Bilgilerinizi rica ederim.

Saygılarımla.

Millet Meclisi Başkanı
Fuad Sirmen

B) Sosyal Sigortalar Kanununu görüşmek üzere kurulan Geçici Komisyon Başkanlığının 11 . 4 . 1964 gün ve 1/462 esas, 5 karar sayılı tezkeresi münasebetiyle,

1. Anayasada derpiş edilen (Meclislerin tatili) mefhumunun, ancak meclislerce karar ittihazi suretiyle vücut bulan tatiller olup, diğer kanunlar dolayısıyla Devlet hayatında tatbikat gören (Resmî tatiller) in bu mefhumu dâhil olmadığı, binaenaleyh resmî tatillerin, Anayasanın 92 nei maddesinin 10 neu fıkrasında ifade edilen sürelerle dâhil bulunduğu,

2. Anayasada ay olarak ifade olunan sürelerin günlerin yekûnu mahiyetinde kabul edilmeyip, uzunluğu veya kısalığı nazara alınmaksızın ay olarak hesaplanması lâzımgeldiği;

3. Anayasanın 92 nei maddesinin 10 neu fıkrasındaki sürelerin, Meclislerin komisyonlarında ve genel kurullarında geçen müddetlerin heyeti umumiyesine şâmil bulunduğu,

4. Sürenin başlangıç tarihinin, Cumhuriyet Senatosu İctüzüğü'nün 23 neu maddesine mütenazır olan İctüzüğümüzün 66 nei maddesinin 7 nei ve 8 nei fıkralarında münferic ve hukukî bir muameleyi mutazammın bulunan (havale) işleminin ifa ve ikmal edildiği tarih olduğu; bunun da, her hangi bir iş için o işin derecedildiği «Gelen kâğıtlar» ın tarihi olduğu;

5. Yukardaki fıkralarda münferic esasların bir neticesi olarak ve kanunların, Anayasanın tesbit ettiği bütün usulî kaidelere uyularak muhtelif safhalardan geçirilmek suretiyle iktisabedecekleri itimat telkin edicilik vasıflarını korumak gayesiyle, Sosyal Sigortalar kanunu tasarısının Cumhuriyet Senatosunda görüşülmek üzere kalabileceği süreye ait başlangıç tarihinin, Cumhuriyet Senatosunda mezkûr işe ait havale işleminin münferic bulunduğu, «Cumhuriyet Senatosu Gelen Kâğıtları» nın tarihi olan 17 . 12 . 1964 tarihi olarak kabul edilmesi ve Komisyona bu esaslar dairesinde cevap yazılarak işin intacedilmesi gerektiğinin bildirilmesi;

«NOT»

Millet Meclisince kabul edilip Cumhuriyet Senatosu tarafından 3/2 çoğunlukla reddedilmiş bulunan ve Millet Meclisi gündeminde iken Anayasa Komisyonunca geri alınan «Yasama Meclislerinin aralarındaki münasebetlerin düzenlenmesi hakkındaki Kanun» teklifinin 1 nei maddesinin 3 numaralı bendi

[(Esas No. 2/271) (S. Sayısı : 48 e 1 nei ek)]

3. Anayasanın 92 nei maddesinin 10 neu fıkrasında Cumhuriyet Senatosu komisyonlarıyla Genel Kuruldaki âzami görüşme süresi olarak gösterilen sürelerin başlangıç tarihi, kanun tasarı veya teklifinin Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına gönderildiği ilk komisyona havale tarihidir; bu tarih, o süreye dâhildir.

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı, Millet Meclisi Başkanlığından gelen kanun tasarı ve tekliflerini en çok yedi gün içinde komisyonlara havale eder. Aksi halde, bu bendde yazılı süre, yedinci günün sonundan itibaren başlar.

Sosyal Sigortalar Kanunu Tasarısını Görüşmek Üzere Kurulan Geçici Komisyon tezkeresi

Millet Meclisi

*Sosyal Sigortalar kanunu
tasarısını görüşmek üzere
kurulan Geçici Komisyon*

Esas No. 1/462

Karar No. 4

11.4.1964

Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

Komisyonumuz 13 Aralık 1963 - 17 Mart 1964 tarihleri arasında, Anayasanın 83/2 nci maddesinin 2 nci fıkrasında öngörülen «Meclisler tatili» ne girilip girilmediğini, girildi ise hangi tarihler arasında ne kadar süre ile girildiğini ve bu «Meclisler tatili» nin hangi birleşimlerde kararlaştırıldığını öğrenmek ihtiyacını duymuştur.

Gerekli bilginin Yüksek Başkanlığınızca lütfedilmesini saygı ile rica ederim.

Geçici Komisyon Başkanı

Ömer Faruk Sanaç Y.

Elâzığ

Ş. Bakışık

Izmir

Millet Meclisi Başkanlığı tezkeresi

Millet Meclisi

Genel Sekreterliği

Kanunlar Müdürlüğü

Sayı : 5524-32334

14.4.1964

Sosyal Sigortalar Kanunu Tasarısını Görüşmek Üzere Kurulan Geçici Komisyon Başkanlığına

İlgi : 11.4.1964 gün ve esas 1/462, karar 4 numaralı tezkereniz karşılığıdır :

13 Aralık 1963 - 17 Mart 1964 tarihleri arasında Meclisler tatil yapmamıştır.

Bilgilerinizi rica ederim.

Saygılarımla.

Millet Meclisi Başkanı

Evad Sirmen

Sosyal Sigortalar Kanunu Tasarısını Görüşmek Üzere Kurulan Geçici Komisyon raporu

Millet Meclisi

Sosyal Sigortalar Kanunu

Tasarısını Görüşmek Üzere

Kurulan Geçici Komisyon

Esas No: 1/462

Karar No. 6

11.4.1964

C. Senatosu Yüksek Başkanlığına

Komisyonumuz 13 Aralık 1963 - 17 Mart 1964 tarihleri arasında, Anayasanın 83/2 nci maddesinin 2 nci fıkrasında öngörülen «Meclisler tatili» ne girilip girilmediğini, girildi ise hangi tarihler arasında ne kadar süre ile girildiğini ve bu «Meclisler tatili» nin hangi birleşimlerde kararlaştırıldığını öğrenmek ihtiyacını duymuştur.

M. Meclisi

(S. Sayısı : 715)

Gerekli bilginin Yüksek Başkanlığınızca lütfedilmesini saygı ile rica ederim.

Geçici Komisyon Başkanı
Ömer Faruk Sanaç Y.
Elâzığ
S. Bakışık
İzmir

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı tezkeresi

Cumhuriyet Senatosu
Genel Sekreterliği
Kanunlar Müdürlüğü
Sayı: 3733 - 4575

14 . 4 . 1964

Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi: Geçici Komisyonunuzun 11 . 4 . 1964 gün ve 1/462/6 sayılı yazısına :

Sosyal Sigortalar kanunu tasarısını görüşmek üzere kurulmuş bulunan Geçici Komisyon Başkanlığından alınan 11 . 4 . 1964 tarih ve 1/462 sayılı tezkerede, 13 Aralık 1963 - 17 Mart 1964 tarihleri arasında, Anayasanın 83/2 ne maddesinin 2 ne fıkrasında ön görülen, «Meclisler tatili» ne girilip girilmediği sorulmaktadır. Bu tarihler arasında tatile girilmemiş, yalnız 1,5 günlük yılbaşı tatili ile 3 günlük şeker bayramı tatilleri yapılmıştır.

Bilgilerinize sunulur.

E. Aka
Cumhuriyet Senatosu Başkanı

Sosyal Sigortalar Kanunu Tasarısını Görüşmek Üzere Kurulan Geçici Komisyon raporu

Millet Meclisi
Sosyal Sigortalar Kanunu
Tasarısını Görüşmek Üzere
Kurulan Geçici Komisyon
Esas No: 1/462
Karar No. 7

15 . 5 . 1964

Yüksek Başkanlığa

Türkiye Cumhuriyeti Anayasa tasarısını hazırlayan Temsilciler Meclisi Anayasa Komisyonu raporunun 36 ne sayfasında, Anayasanın 92 ne maddesinin, «Kanunların sürüncemede kalmasını önlemek» amacı ile de düzenlendiği belirtilmiştir. Ve bu amaca ulaşabilmek için Anayasa koyucusu, Cumhuriyet Senatosuna «en geç üç ay içinde karara bağlama» zorunluğu yüklemiş, bununla da yetinmiyerek bu süre içinde Cumhuriyet Senatosunda karara bağlanmayan metinlerin, «Cumhuriyet Senatosunca, Millet Meclisinden gelen şekli ile kabul edilmiş sayılacağı» hükmünü koymuştur.

«Kanunları sürüncemede bırakmamak» amacı ile Cumhuriyet Senatosunu bu ölçüde ve kesinlikle bağlamakta dikkatli davranmış olan Anayasa koyucusunun, Kanunların aylarca sürüncemede bırakılmasına yol açabilecek şekilde aynı Senatoya, «süreleri kendi takdirine göre uzatma yetkisi» tanıyabileceği düşünülemez.

Millet Meclisinden Cumhuriyet Senatosuna gönderilmiş bulunan tasarı veya tekliflerin gelen kâğıtlar listesine alınma gününü üç aylık süreye başlangıç yapmak, Yüce Senatoya, süreleri kendi takdirine göre uzatma yetkisi tanımak olur.

Anayasanın 92/10 ncu maddesi, sürelerin sadece, «Meclislerin tatili» devamınca işlemeyeceğini kaydeder. 82/2 nci maddesi ise, «Meclisler aynı zamanda tatile girerler» demektir. Bu hükümler karşısında, resmî hafta tatili veya yılbaşı ve şeker bayramı gibi resmî tatil günlerinin yahut araverme günlerinin «Meclisler-tatili» sayılmıyacağı ve bu sebeple de üç aylık sürenin işlenmesini durduramayacağı açıktır. Aksi halde, sözü geçen günler Anayasaya aykırı olarak, «Meclisler tatili» sayılmış ve dolayısıyla Anayasanın 83/2 nci maddesindeki, «Türkiye B. M. M. yılda en çok beş ay tatil yapabilir.» Hükümü de işlemeze hale getirilmiş olur.

Yukarıda belirtilen düşüncelerle ve bu düşüncelere paralel Anayasa Komisyonunun esas 1/462 ve 3 karar sayılı mütalâa raporunun ışığında durumu inceleyen Komisyonumuz, en geç 14 Mart 1964 günü karara bağlanması zorunlu Sosyal Sigortalar kanunu tasarısının Cumhuriyet Senatosunda 17 Mart 1964 günü karara bağlandığını tesbit etmiştir.

Süresinde karara bağlanmamış olan hallerde, Millet Meclisince kabul olunan metnin Cumhuriyet Senatosunca kabul edilmiş sayılacağı Anayasanın 92/10 ncu maddesi hükmündendir. Millet Meclisi ve dolayısıyla Komisyonumuz, kesinleşmiş metinleri incelemeye yetkili bulunmadığından ve ayrıca Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 37 nci maddesindeki, «Encümenler kendilerine muhaviye lâ-yiha veya tekliflerin ilk önce Teşkilâtı Esasiye Kanununun maddesi ve ruhuna muğayir olup olmadığını tetkik etmekle mükelleftirler. Bu lâ-yiha veya teklifi Teşkilâtı Esasiye Kanununa muğayir gördükleri takdirde esbabı mucübesini tasrih ile maddelerin müzakeresine geçmeyip reddederler.» Hükümünce düzenlenen bu rapor ivedilik ve öncelikle görüşülmesi dileğiyle Genel Kurula sunulmak üzere Yüksek Başkanlığa takdim olunur.

Geçici Komisyon Başkanı	Sözcü	Kâtip	Üye
Elâzığ	İzmir	İzmir	Adana
Muhalifim	Ş. Bakışık	K. Özek	Muhalifim
Ö. F. Sanaç			İ. Tekin
Üye	Üye	Üye	Üye
Eskişehir	İçel	İçel	İzmir
İ. Cemalcılar	Y. Dermancı	Söz hakkım mahfuzdur	N. Mirkelâmoğlu
		İ. Önal	
Üye	Üye	Üye	Üye
Manisa	Uşak	Zonguldak	
H. Okçu	İ. Bulanalp	Y. Z. Yücebilgin	

Dönem : 1

Toplantı : 3 **MİLLET MECLİSİ S. Sayısı : 497 ye 2 nci ek**

Disiplin mahkemeleri kuruluş, yargılama usulü ve disiplin suçları ve cezaları hakkında kanun tasarısının Cumhuriyet Senatosunca değiştirilen ve Millet Meclisince benimsenmeyen maddeleri hakkında Karma Komisyon raporu ile M. Meclisi, Cumhuriyet Senatosu ve Karma Komisyon metinleri (M. Meclisi 1/548; C. Senatosu 1/314)

(Not : C. Senatosu S. Sayısı : 368)

Karma Komisyonun raporu

Millet Meclisi

Karma Komisyonu

Esas No. 1/548 - 1/314

Karar No. 2

14 . 5 . 1964

Millet Meclisi Başkanlığına

Komisyonumuz, 12 Mayıs 1964 günü Birleşiminde, disiplin mahkemeleri kuruluş, yargılama usulü ve disiplin suçları ve cezaları hakkında kanun tasarısının Millet Meclisi ile Cumhuriyet Senatosu arasındaki ihtilâflı maddelerini Anayasanın 92 nci maddesinin 5 nci fıkrası gereğince ve Hükmüt adına Millî Savunma Bakanlığı yetkilileri huzurunda incelenmiş ve aşağıdaki hususlar kararlaştırılmıştır.

1. Kanun başlığı ile kısım başlıklarının kesinleştiği ayrıca 2, 3, 4, 5, 7, 10, 11, 13, 14, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 24, 25, 26, 28, 29, 30, 33, 34, 35, 37, 38, 39, 40, 42, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 58, 59, 60, 61, 63, 64, 65, 66, nci maddeler ile geçici 1 ve 2 nci maddelerin kesinleştiği müşahade edilmiştir.

2. Komisyonumuz, tasarının 1 nci maddesindeki Millî Savunma Müsteşarlığı ile Jandarma Genel Kumandanlığında mahkeme kurulması hususunda prensibi kabul etmiş fakat maddeyi redaksiyon bakımından değiştirerek benimsemiştir.

3. Komisyonumuz, tasarının 6, 8, 9 ve 12 nci maddelerini 1 nci maddede kabul edilen prensibe göre müsteşarlık mahkemesi kurulacağından aynen kabul etmekle beraber redaksiyon bakımından maddeleri değiştirerek kabul etmiştir.

4. Komisyonumuz 15 nci maddede bu maddenin (D) fıkrasında Senatoyun yapmış olduğu disiplin kelimesinden evvel bir kalimesinin ilâvesini benimsemiş ve fakat (D) fıkrasındaki harfin (Ç) olarak düzeltilmesi benimsenmemiş bulunduğundan madde yeniden kaleme alınmıştır.

5. Komisyonumuz, tasarının 23 nci maddesindeki Senato değişikliğini benimsememekle beraber Millet Meclisinin kabul ettiği metinde de redaksiyon yaparak yeniden kaleme almıştır.

6. Komisyonumuz, tasarının 27 nci maddesinde Millet Meclisinin kabul ettiği metinde (hüküm açıklanması) tâbirinin yerine Senatoca kabul edilen (hüküm tefhimi) tâbirini benimsememiş ve bunu (hükümün tefhimi) olarak değiştirilmesini kabul ederek maddeyi yeniden kaleme almıştır.

7. Komisyonumuz, 31 nci maddede 1 nci maddede kabul edilen prensibe göre müsteşarlık mahkemesini kabul ettiğinden Senato metnini benimsemekle beraber matlap redaksiyona tabi tutularak itirazdan sonraki (.) kaldırılmış ve madde bu değişikliği ile kabul edilmiştir.

8. Komisyonumuz, 32 nci maddede Millet Meclisinin metnini benimsemekle beraber maddeyi matlapda değişiklik yaparak kabul edilmiştir.

9. Komisyonumuz, tasarının 36 neı maddesinde Senato metnini benimsemekle beraber madde metnindeki gözetim ve teftiş kelimelerinden sonra birer (,) koymak suretiyle redaksiyona tabi tutarak kabul etmiştir.

10. Komisyonumuz, 41 neı maddede jandarma uzatmalıları ile uzman çavuşların statüleri itibarı ile rütbenin geri alınmasının özel kanunlarına bırakılması prensibi kabul ettiğinden gerekli değişiklik yapılarak yeniden kaleme alınmıştır.

11. Komisyonumuz, 43 neı maddesinin hem suç hem dâva zaman aşımının birlikte kapsaması prensibini kabul ettiğinden madde yeniden kaleme alınmıştır.

12. Komisyonumuz, tasarının 57 neı maddesinin yalnız sözle hoşnutsuzluk yaratanlara inhisar ettirilmesini uygun bulmıyarak fiilleri ile de hoşnutsuzluk yaratanlara teşmili gerekeceğini kabul ederek madde yeniden kaleme alınmıştır.

13. Komisyonumuz, tasarının 62 neı maddesinde disiplin cezalarının etkilerinin, jandarma uzatmalı ve uzman çavuşlar için askerlik hizmetlerinden indirilmesinin fiilî inkânsızlığı karşısında terfilerinde nazara alınması gayesiyle yeniden kaleme alınmıştır.

14. Anayasanın 7 neı geçici maddesine tabi bir tasarıya ilişkin olduğundan, işbu raporun Genel Kurulda diğer bütün işlere takdimen öncelikle görüşülmesi ricası ile Yüksek Başkanlığa sunulur.

T. B. M. M.

Karma Komisyon Başkanı
Cumhurbaşkanına S. Ü.

Â. Artus

Sözcü

Artvin

S. Eminagaoglu

Kâtip

Amasya

(1, 6, 8, 9, 12, 32 neı maddelere muhalifim, söz hakkı mahfuzdur.)

İ. Sarıgöz

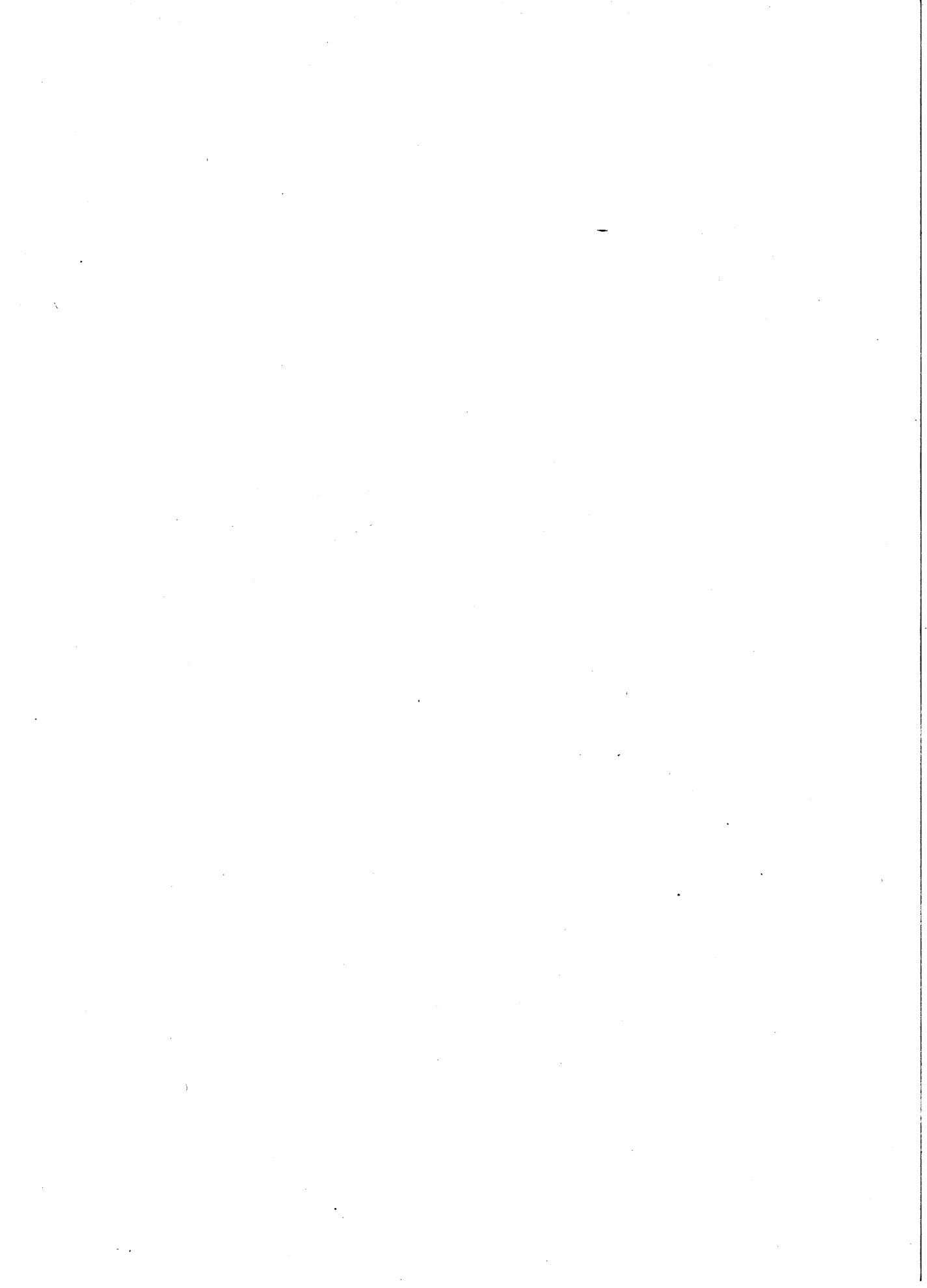
İnzada bulunamadı

Tekirdağ

S. Üren

Çanakkale

Â. Aksoy

MİLLET MECLİSİNİN KABUL ETTİĞİ METİN

Kuruluş

MADDE 1. — Disiplin mahkemesi, alay, tümen ve daha büyük (deniz ve havada eşiti) komutanlıklar ile Kuvvet Komutanlıkları ve Genelkurmay Başkanlığı nezdinde kurulur.

Kuvvet Komutanlıklarının göstereceği lüzum üzerine veya doğrudan doğruya Genelkurmay Başkanlığınca, diğer komutanlık veya askerî kurum âmirlikleri nezdinde de disiplin mahkemesi kurulabilir.

Disiplin subayı ve niteliği

MADDE 6. — Nezdinde disiplin mahkemesi kurulan her komutanlıkta veya askerî kurum âmirliğinde askerî savcı hizmetinden atanmış bir disiplin subayı bulunur.

Tümen ve daha büyük (denizde ve havada eşidi) komutanlıkları veya askerî kurum âmirlikleri nezdinde kurulan disiplin mahkemelerinde disiplin subaylığı görevini adli müşavir yapar.

Askerî savcı hizmetinden atanmış olan disiplin subayının veya bu görevi yapan adli müşavirin bulunmaması veya görevini yapmasını engelleyici sebeplerin var olması halinde disiplin subaylığı görevini diğer bir sınıf subayı yapabilir. Bu hallerde disiplin subayı nezdinde disiplin mahkemesi kurulan komutan veya askerî kurum âmiri tarafından kıtada en az bir yıl hizmet görmüş olan ve taksirli suçların dışında bir cürüm ile hükümlü bulunmayan teğmen ile binbaşı rütbesindeki subaylar arasından seçilir.

Disiplin subaylıklarında ve disiplin mahkemelerinde tutanak kâtipliği yapmak üzere yeteri kadar asker kişi kullanılır.

Kuruluş yönünden yetki

MADDE 8. — Disiplin mahkemelerinin yetkisi, nezdinde kuruldukları komutanlığın veya askerî kurum âmirliğinin kadro ve kuruluşu ile sınırlıdır.

CUMHURİYET SENATOSUNUN KABUL
ETTİĞİ METİN

Kuruluş

MADDE 1. — Disiplin mahkemesi; alay, tümen, kolordu (Deniz ve Havada eşidi), ordu ve Kuvvet komutanlıkları ile Jandarma Genel Komutanlığı, Millî Savunma Bakanlığı Müsteşarlığı ve Genel Kurmay Başkanlığı nezdinde kurulur.

Kuvvet komutanlarının, Jandarma Genel Komutanının ve Millî Savunma Başkanlığı Müsteşarının göstereceği lüzum üzerine veya doğrudan doğruya Genel Kurmay Başkanınca, diğer komutanlıklar veya askerî kurum âmirlikleri nezdinde de disiplin mahkemesi kurulabilir.

Disiplin subayı ve niteliği

MADDE 6. — Nezdinde disiplin mahkemesi kurulan her komutanlık veya askerî kurum âmirliği ile Millî Savunma Bakanlığı Müsteşarlığında askerî savcılar ve adli müşavirler arasından atanmış bir disiplin subayı bulunur.

Refakatinde adli müşavir bulunan kıta komutanlığı ve askerî kurum âmirliği nezdinde kurulan disiplin mahkemelerinde, disiplin subaylığı görevi bu adli müşavir veya yardımcıları tarafından yapılır.

Askerî savcılar ve adli müşavirler arasından atanmış olan disiplin subayının veya bu görevi yapan adli müşavir veya yardımcısının bulunmaması veya görevini yapmasını engelleyici sebeplerin var olması halinde disiplin subaylığı görevini diğer bir sınıf subayı yapabilir. Bu hallerde disiplin subayı, nezdinde disiplin mahkemesi kurulan komutan veya askerî kurum âmiri ile Millî Savunma Bakanlığı Müsteşarı tarafından kıtada en az bir yıl hizmet görmüş olan ve taksirli suçların dışında bir cürüm ile hükümlü bulunmayan teğmen ile binbaşı rütbesindeki subaylar arasından seçilir.

Disiplin subaylıklarında ve disiplin mahkemelerinde tutanak kâtipliği yapmak üzere yeteri kadar asker kişi kullanılır.

Kuruluş yönünden yetki

MADDE 8. — Disiplin mahkemelerinin yetkisi nezdinde kuruldukları komutanlığın, askerî kurum âmirliğinin veya Millî Savunma Ba-

T. B. M. M. KARMA KOMİSYONUNUN
METNİ

Kuruluş

MADDE 1. — Disiplin mahkemesi; alay, tümen, kolordu (deniz ve havada eşidi), ordu komutanlıkları, Jandarma Genel Komutanlığı ve Kuvvet Komutanlıkları ile Millî Savunma Bakanlığı Müsteşarlığı ve Genelkurmay Başkanlığı nezdinde kurulur. Jandarma Genel Komutanının, Kuvvet Komutanlarının ve Millî Savunma Bakanlığı Müsteşarının göstereceği lüzum üzerine veya doğrudan doğruya Genelkurmay Başkanlığınca, diğer komutanlıklar veya askerî kurum âmirlikleri nezdinde de disiplin mahkemesi kurulabilir.

Disiplin subayı ve niteliği

MADDE 6. — Nezdinde disiplin mahkemesi kurulan komutanlıklar veya askerî kurum âmirlikleri ile Millî Savunma Bakanlığı Müsteşarlığında askerî savcılar ve adli müşavirler arasından atanmış bir disiplin subayı bulunur.

Refakatinde adli müşavir bulunan kıta komutanlığı ve askerî kurum âmirliği nezdinde kurulan disiplin mahkemelerinde, disiplin subaylığı görevi bu adli müşavir veya yardımcıları tarafından yapılır.

Askerî savcılar ve adli müşavirler arasında atanmış olan disiplin subayının veya bu görevi yapan adli müşavir veya yardımcısının bulunmaması veya görevini yapmasını engelleyici sebeplerin var olması halinde disiplin subaylığı görevini diğer bir sınıf subayı yapabilir. Bu hallerde disiplin subayı, nezdinde disiplin mahkemesi kurulan komutan veya askerî kurum âmiri ile Millî Savunma Bakanı Müsteşarı tarafından kıtada en az bir yıl hizmet görmüş olan ve taksirli suçlar dışında bir cürüm ile hükümlü bulunmayan teğmen ile binbaşı rütbesindeki subaylar arasından seçilir.

Disiplin subaylıklarında ve disiplin mahkemelerinde tutanak kâtipliği yapmak üzere yeteri kadar asker kişi kullanılır.

Kuruluş yönünden yetki

MADDE 8. — Disiplin mahkemelerinin yetkisi nezdinde kuruldukları komutanlığının, askerî kurum âmirliğinin veya Millî Savunma

Millet Meclisinin kabul ettiği metin

Kuvvet komutanlıklarının göstereceği lüzum üzerine veya doğrudan doğruya Genelkurmay Başkanlığınca bu yetki genişletilebilir veya daraltılabilir.

Rütbe yönünden yetki

MADDE 9. — Alay ve eşiti komutanlıkları veya askerî kurum âmirlikleri nezdindeki disiplin mahkemeleri, erden yüzbaşıya kadar (yüzbaşı dâhil) askerler ile diğer asker kişileri,

Tümen ve eşiti komutanlıkları veya askerî kurum âmirlikleri nezdindeki disiplin mahkemeleri erden yarbayaya kadar (yarbay dâhil) askerler ile diğer asker kişileri,

Kolordu ve eşiti komutanlıkları veya askerî kurum âmirlikleri ile Ordu ve Kuvvet komutanlıkları nezdindeki disiplin mahkemeleri erden albaya kadar (albay dâhil) askerler ile diğer asker kişileri,

Genelkurmay Başkanlığı nezdindeki disiplin mahkemesi erden general ve amirale kadar (general ve amiraller dâhil) asker ile diğer asker kişileri yargılamaya yetkilidirler.

Nezinde disiplin mahkemesi kurulan komutan veya askerî kurum âmirinin rütbe bakımından aynı mahkemenin yetkisine dâhil bulunması halinde bu komutan veya askerî kurum âmiri bir üst komutanlık veya askerî kurum âmirliği nezdinde kurulan disiplin mahkemesinde yargılanır.

Yetki ve hüküm uyumsuzlukları

MADDE 12. — Disiplin mahkemeleri arasında çıkacak yetki ve hüküm uyumsuzluklarını adli yönden müşterek üst komutanlık veya askerî kurum âmirliği nezdindeki disiplin mahkemesi çözümler.

Müşterek üst komutanlık veya askerî kurum âmirliği bulunmadığı takdirde bu konulardaki uyumsuzluklar Genelkurmay Başkanlığı nezdindeki disiplin mahkemesi tarafından kesin olarak çözümlenir.

Cumhuriyet Senatosunun kabul ettiği metin

kanlığı Müsteşarlığının kadro ve kuruluşu ile sınırlıdır.

Disiplin mahkemelerinin bu yetkileri Kuvvet komutanlarının, Jandarma Genel Komutanının veya Millî Savunma Bakanlığı Müsteşarının göstereceği lüzum üzerine veya doğrudan doğruya Genel Kurmay Başkanlığınca genişletilebilir veya daraltılabilir.

Rütbe yönünden yetki

MADDE 9. — Alay ve eşidi komutanlıkları veya askerî kurum âmirlikleri nezdindeki disiplin mahkemeleri, erden yüzbaşıya kadar (yüzbaşı dâhil) askerler ile diğer asker kişileri,

Tümen ve eşidi komutanlıkları veya askerî kurum âmirlikleri nezdindeki disiplin mahkemeleri erden yarbayya kadar (yarbay dâhil) askerler ile diğer asker kişileri,

Kolordu ve eşidi komutanlıkları veya askerî kurum âmirlikleri ile Ordu ve Kuvvet komutanlıkları, Jandarma Genel Komutanlığı ve Millî Savunma Bakanlığı Müsteşarlığı nezdindeki disiplin mahkemeleri erden albaya kadar (albay dâhil) askerler ile diğer asker kişileri,

Genelkurmay Başkanlığı nezdindeki disiplin mahkemesi erden general ve âmirale kadar (general ve âmiraller dâhil) askerler ile diğer asker kişileri yargulamaya yetkilidirler.

Nezinde disiplin mahkemesi kurulan komutan veya askerî kurum âmirinin rütbe bakımından aynı mahkemenin yetkisine dâhil bulunması halinde bu komutan veya askerî kurum âmiri bir üst komutanlık veya askerî kurum âmirliği nezdinde kurulan disiplin mahkemesinde yargılanır.

Yetki ve hüküm uyumsuzlukları

MADDE 12. — Disiplin mahkemeleri arasında çıkacak yetki ve hüküm uyumsuzluklarını adli yönden müşterek üst komutanlık veya askerî kurum âmirliği nezdindeki disiplin mahkemesi çözümler.

Müşterek üst komutanlık veya askerî kurum âmirliği bulunmadığı takdirde bu konulardaki uyumsuzluklar Genelkurmay Başkanlığı nezdinde

T. B. M. M. Karma Ko.

Bakanlığı Müsteşarlığının kadro ve kuruluşu ile sınırlıdır.

Disiplin mahkemelerinin bu yetkileri Jandarma Genel Komutanının, Kuvvet Komutanlarının veya Millî Savunma Bakanlığı Müsteşarının göstereceği lüzum üzerine veya doğrudan doğruya Genelkurmay Başkanlığınca genişletilebilir veya daraltılabilir.

Rütbe yönünden yetki

MADDE 9. — Alay veya eşidi komutanlıkları veya askerî kurum âmirlikleri nezdindeki disiplin mahkemeleri erden yüzbaşıya kadar (yüzbaşı dâhil) askerler ile diğer askerî kişileri,

Tümen ve eşidi komutanlıkları veya askerî kurum âmirlikleri nezdindeki disiplin mahkemeleri erden yarbayya kadar (yarbay dâhil) askerler ile diğer asker kişilerin,

Kolordu ve eşidi komutanlıkları veya askerî kurum âmirlikleri ile Ordu Komutanlıkları, Jandarma Genel Komutanlığı ve Kuvvet Komutanlıkları, Millî Savunma Bakanlığı Müsteşarlığı nezdindeki disiplin mahkemeleri erden albaya kadar (albay dâhil) askerler ile diğer askerî kişileri,

Genelkurmay Başkanlığı nezdindeki disiplin mahkemesi erden general ve âmirale kadar (general ve âmiraller dânil) askerler ile diğer asker kişileri yargulamaya yetkilidir.

Nezinde disiplin mahkemesi kurulan komutan veya askerî kurum âmirinin rütbe bakımından aynı mahkemenin yetkisine dâhil bulunması halinde bu komutan veya askerî kurum âmiri bir üst komutanlık veya askerî kurum âmiri nezdinde kurulan disiplin mahkemesinde yargılanır.

Hüküm veya yetki uyumsuzlukları

MADDE 12. — Disiplin mahkemeleri arasında çıkacak hüküm veya yetki uyumsuzluklarını adli yönden müşterek üst komutanlık veya askerî kurum âmirliği nezdindeki disiplin mahkemesi çözümler.

Müşterek üst komutanlık veya askerî kurum âmirliği bulunmadığı takdirde bu konulardaki uyumsuzluklar Genelkurmay Başkanlığı

Millet Meclisinin kabul ettiği metin

Disiplin soruşturması sonunda yapılacak işlem

MADDE 15. — Disiplin hazırlık soruşturması sonunda nezdinde disiplin mahkemesi kurulan komutan veya askerî kurum âmiri tarafından aşağıdaki işlemler yapılır :

A) Eylem adliye mahkemelerinin veya askerî mahkemelerin görevine giren bir suç ise, evrak görevli mercie gönderilir.

B) Eylem bu kanunda yazılı bir disiplin suçu olmayıp, disiplin tecavüzü ise özel kanun hükümleri uygulanır.

C) Dâva açılmasını gerektirir yeter sebepler bulunmazsa kovuşturmaya yer olmadığına karar verilir. Bu karar evvelce sorguya çekilmiş sanığa da tebliğ edilir.

D) Dâva açılmasını gerektirir yeter sebepler varsa bir iddianame ile disiplin mahkemesinde dâva açılır.

Başkan ve üyelerin dâvaya bakamaması ve reddi

MADDE 23. — I - Disiplin mahkemeleri başkan ve üyeleri aşağıdaki hallerde bu görevi yapamazlar veya aynı sebeplerle reddedilebilirler :

A) Suçtan kendisi zarar görmüş ise,

B) Sanık ve mağdur ile aralarında evlilik veya vesayet ilişkisi bulunmuş veya bulunuyorsa,

C) Sanık veya suçtan zarar görenle aralarında kan veya sıhrî usul ve fûru hısımlığı yahut evlât edinme ilişkisi veya üçüncü dereceye kadar (bu derece dâhil) kan veya evlilik kalmasa bile ikinci dereceye kadar (bu derece dâhil) sıhrî civar hısımlığı varsa,

D) Aynı dâvada nezdinde disiplin mahkemesi kurulan komutan veya askerî kurum âmiri sıfatı ile işlem veya disiplin subaylığı yahut sanık müdafiliği görevlerini yapmış ise,

E) Aynı dâvada tanık veya bilirkişi olarak dinlenmiş ise,

F) Tarafsızlığını şüpheye düşürecek haller mevcutsa,

II - Aleyhine kanun yoluna gidilen disiplin mahkemesi hükmünün, üst disiplin mahkemesinde incelenmesinde, hükme katılan disiplin mahkemesi başkan ve üyesi üst disiplin mahkemesinde bu hükmün incelenmesine katılamaz.

Cumhuriyet Senatosunun kabul ettiği metin

deki disiplin mahkemesi tarafından çözümlenir.

Disiplin soruşturması sonunda yapılacak işlem

MADDE 15. — Disiplin hazırlık soruşturması sonunda nezdinde disiplin mahkemesi kurulan komutan veya askerî kurum âmiri tarafından aşağıdaki işlemler yapılır :

A) Eylem adliye mahkemelerinin veya askerî mahkemelerin görevine giren bir suç ise, evrak görevli mercie gönderilir.

B) Eylem bu kanunda yazılı bir disiplin suçu olmayıp, disiplin tecavüzü ise özel kanun hükümleri uygulanır.

C) Dâva açılmasını gerektirir yeter sebepler bulunmazsa kovuşturmaya yer olmadığına karar verilir. Bu karar evvelce sorguya çekilmiş sanığa da tebliğ edilir.

Ç) Dâva açılmasını gerektirir yeter sebepler varsa bir iddianame ile disiplin mahkemesinde dâva açılır.

Başkan ve üyelerin dâvaya bakamaması ve reddi

MADDE 23. — I - Disiplin mahkemeleri başkan ve üyeleri aşağıdaki hallerde bu görevi yapamazlar veya aynı sebeplerle reddedilebilirler :

A) Suçtan kendisi zarar görmüş ise,

B) Sanık ve mağdur ile aralarında evlilik veya vesayet ilişkisi bulunmuş veya bulunuyorsa,

C) Sanık veya suçtan zarar görenle aralarında kan veya sıhrî usul ve fûru hısımlığı yahut evlât edinme ilişkisi veya üçüncü dereceye kadar (bu derece dâhil) kan veya evlilik kalmasa bile ikinci dereceye kadar (bu derece dâhil) sıhrî civar hısımlığı varsa,

Ç) Aynı dâvada nezdinde disiplin mahkemesi kurulan komutan veya askerî kurum âmiri sıfatı ile işlem veya disiplin subaylığı yahut sanık müdafiliği görevlerini yapmış ise,

D) Aynı dâvada tanık veya bilirkişi olarak dinlenmiş ise,

E) Tarafsızlığını şüpheye düşürecek haller mevcutsa,

II - Aleyhine kanun yoluna gidilen disiplin mahkemesi hükmünün, üst disiplin mahkemesinde incelenmesinde, hükme katılan disiplin

T. B. M. M. Karına Ko.

ğı nezdindeki disiplin mahkemesi tarafından çözümlenir.

Disiplin soruşturması sonunda yapılacak işlem

MADDE 15. — Disiplin hazırlık soruşturması sonunda nezdinde disiplin mahkemesi kurulan komutan veya askerî kurum âmiri tarafından aşağıdaki işlem yapılır

A) Eylem adliye mahkemelerinin veya askerî mahkemelerin görevine giren bir suç ise, evrak görevli mercie gönderilir.

B) Eylem bu kanunda yazılı bir disiplin suçu olmayıp, disiplin tecavüzü ise özel kanun hükümleri uygulanır.

C) Dâva açılmasını gerektirir yeter sebepler bulunmazsa kovuşturmaya yer olmadığına karar verilir. Bu karar evvelce sorguya çekilmiş sanığa da tebliğ edilir.

D) Dâva açılmasını gerektirir yeter sebepler varsa bir iddianame ile disiplin mahkemesinde dâva açılır.

Başkan ve üyelerin dâvaya bakamaması ve reddi

MADDE 23. — I - Disiplin mahkemelerinin başkan ve üyeleri aşağıdaki hallerde bu görevi yapamazlar veya aynı sebeplerle reddedilebilirler :

A) Suçtan kendisi zarar görmüş ise,

B) Sanık ve mağdur ile aralarında evlilik veya veraset ilişkisi bulunmuş veya bulunuyorsa,

C) Sanık veya suçtan zarar görenle aralarında kan veya sıhrî usul ve fûru hısımlığı yahut evlât edinme ilişkisi veya üçüncü dereceye kadar (bu derece dâhil) kan veya evlilik kalmasa bile ikinci dereceye kadar (bu derece dâhil) sıhrî civar hısımlığı varsa,

D) Aynı dâvada nezdinde disiplin mahkemesi kurulan komutan veya askerî kurum âmiri sıfatı ile işlem veya disiplin subaylığı yahut sanık müdafiliği görevlerini yapmış ise,

E) Aynı dâvada tanık veya bilirkişi olarak dinlenmiş ise,

F) Tarafsızlığını şüpheye düşürecek haller mevcutsa,

II - Aleyhine kanun yoluna gidilen Disiplin Mahkemesi hükmünün, üst Disiplin Mahkemesi

Millet Meclisinin kabul ettiği metin

Duruşmanın bitmesi ve hüküm

MADDE 27. — Duruşma hükmün açıklanması ile biter.

Hüküm, sanığın beraetine veya hükümlülüğüne veya dâvanın ortadan kaldırılmasına yahut disiplin mahkemesinin görevsizlik veya yetkisizliğine dair olur.

KANUN YOLU

İtiraz, süresi ve inceleme mercii

MADDE 30. — Disiplin mahkemelerinden verilen hükümlere karşı tefhim veya tebliğden itibaren üç gün içinde bir üst disiplin mahkemesinde itiraz edilebilir.

Genelkurmay Başkanlığı Disiplin Mahkemesinin hükümlerine karşı yapılan itirazı, itiraz edilen hükme katılmıyan başkan ve üyelerden kurulan yeni bir kurul inceler.

İtirazın nereye yapılacağı, şekli ve itiraz sebepleri

MADDE 32. — İtiraz, hükmü veren disiplin mahkemesinin nezdinde kurulduğu komutan veya askerî kurum âmirine yapılır.

İtiraz sebepleri yazılı olarak verilebileceği gibi sanığın en yakın âmirine yapılacak beyan üzerine düzenlenecek bir tutanak şeklinde de olabilir.

İtiraz, kural olarak hükmün kanuna aykırılığı sebebine dayanır.

Hukukî bir kuralın uygulanmaması yahut yanlış uygulanması kanuna aykırılıktır.

Aşağıdaki hallerde kanuna mutlaka aykırılık var sayılır :

- A) Disiplin mahkemesinin kanun dairesinde kurulmamış olması,
- B) Başkan ve üyelik niteliklerini haiz olmıyan bir başkan veya üyenin hükme katılması,
- C) Makbul bir şüpheden dolayı hakkında ret istemi olup da bu istem kabul edildiği halde başkan veya üyenin hükme katılması, veyahut bu istemin kanuna aykırı olarak reddolunması suretiyle başkan ve üyenin hükme katılmış olması,
- D) Disiplin mahkemesinin kanuna aykırı olarak dâvaya bakmaya kendini görevli veya rütbe yönünden yetkili görmesi,

Cumhuriyet Senatosunun kabul ettiği metin

mahkemesi başkan ve üyesi üst disiplin mahkemesinde bu hükmün incelenmesine katılamaz.

Duruşmanın bitmesi ve hüküm

MADDE 27. — Duruşma hükmün tefhimi ile biter.

Hüküm, sanığın beraetine veya hükümlülüğüne veya dâvanın düşmesine yahut disiplin mahkemesinin görevsizliğine veya yetkisizliğine dair olur.

Hükümlülük halinde, disiplin mahkemesince cezanın derhal yerine getirilmesine karar verilebilir.

İtiraz, süresi ve inceleme mercii

MADDE 31. — Disiplin mahkemelerinden verilen hükümlere karşı tefhim veya tebliğden itibaren üç gün içinde bir üst disiplin mahkemesinde itiraz edilebilir.

Millî Savunma Bakanlığı Müsteşarlığı ile Genelkurmay Başkanlığı nezdinde kurulan disiplin mahkemelerinin hükümlerine karşı yapılan itirazı, itiraz edilen hükme katılmıyan ve onlardan daha kıdemli olan başkan ve üyelerden kurulu yeni bir kurul inceler. Buna rağmen uygun nitelikte başkan ve üye bulunmazsa, en yüksek komuta makamından itibaren sıra ile aşağı derecelerdeki komuta mevkilerinde bulunan subaylar başkan ve üye olarak görevlendirilirler.

İtirazın nereye yapılacağı, şekli ve itiraz sebepleri

MADDE 32. — Sanık tarafından yapılan itiraz, hükmü veren disiplin mahkemesinin nezdinde kurulduğu komutana veya askerî kurum âmirine yapılır.

İtiraz sebepleri yazılı olarak verilebileceği gibi sanığın en yakın âmirine yapılacak beyan üzerine düzenlenecek bir tutanak şeklinde de olabilir.

İtiraz, kural olarak hükmün kanuna aykırılığı sebebine dayanır.

Hukukî bir kuralın uygulanmaması yahut yanlış uygulanması kanuna aykırılıktır.

Aşağıdaki hallerde kanuna mutlaka aykırılık var sayılır :

T. B. M. M. Karma Ko.

sinde incelenmesinde, hükme katılan Disiplin Mahkemesi Başkan ve Üyesi üst Disiplin Mahkemesinde bu hükmün incelenmesine katılamaz.

Duruşmanın bitmesi ve hüküm

MADDE 27. — Duruşma hükmün tefhimi ile biter.

Hüküm, sanığın bereatine veya hükümlülüğüne veya dâvanın düşmesine yahut Disiplin Mahkemesinin görevsizliğine veya yetkisizliğine dair olur.

Hükümlülük halinde, Disiplin Mahkemesince cezanın derhal yerine getirilmesine karar verilebilir.

İtiraz süresi ve inceleme mercii

MADDE 31. — Disiplin mahkemelerinden verilen hükümlere karşı tefhim veya tebliğinden itibaren üç gün içinde bir üst Disiplin Mahkemesinde itiraz edilebilir.

Millî Savunma Bakanlığı Müsteşarlığı ile Genelkurmay Başkanlığı nezdinde kurulan Disiplin mahkemelerinin hükümlerine karşı yapılan itirazı, itiraz edilen hükme katılmıyan ve onlardan daha kıdemli olan başkan ve üyelerden kurulu yeni bir kurul inceler. Buna rağmen uygun nitelikte başkan ve üye bulunmazsa, en yüksek komuta makamından itibaren sıra ile aşağı derecelerdeki komuta mevkilerinde bulunan subaylar başkan ve üye olarak görevlendirilirler.

İtirazın nereye yapılacağı, şekli ve sebepleri

MADDE 32. — İtiraz, hükmü veren Disiplin Mahkemesinin nezdinde kurulduğu komutana veya askerî kurum âmirine yapılır.

İtiraz sebepleri yazılı olarak verilebileceği gibi sanığın en yakın âmirine yapılacak beyan üzerine düzenlenecek bir tutanak şeklinde de olabilir.

İtiraz, kural olarak hükmün kanuna aykırılığı sebebine dayanır.

Hukukî bir kuralın uygulanmaması yahut yanlış uygulanması kanuna aykırılıktır.

Aşağıdaki hallerde kanuna mutlak aykırılıklar sayılır :

Millet Meclisinin kabul ettiği metin

- E) Disiplin subayının veya kanunen bulunması gerekli diğer bir kişinin yokluğunda duruşma yapılması,
F) Sözlü duruşma sonucu olarak verilen hükümde duruşmanın açıklığı kuralına uyulmamış olması,
G) Hükümün gerekçesiz bulunması,
H) Hüküm için önemli olan noktalarda mahkeme kararı ile savunma hakkının kısıtlanmış olması.

(Gözetim ve teftiş)

MADDE 36. — Disiplin mahkemeleri ile disiplin subaylıklarının ve disiplin ceza ve tutuk evlerinin idari işlerinin gözetimi silsile yoluyla komutanlıklarca veya askerî kurum âmirliklerince, teftişi Millî Savunma Bakanlığı Askerî Adalet müfettişleri aracılığı ile genel hükümlere göre yapılır.

Bu gözetim ve teftiş görevine dayanılarak yargı işlerine karışılmaz.

İKİNCİ KISIM

DISİPLİN SUÇLARI VE CEZALARI

Disiplin suç ve cezaları

MADDE 41. — Disiplin suçları bu kanunun oda hapsi ve göz hapsi cezaları ile cezalandırıldığı eylemlerdir. Bu kanuna göre verilecek oda ve göz hapsi cezaları üç günden iki aya kadardır. Jandarma uzatmalıları ve uzman çavuşları dışında erbaşlar hakkında rütbenin geri alınması cezası da verilebilir.

Disiplin mahkemesi, bu kanunu uygularken, maddede yazılı cezanın aşağı ve yukarı hadleri arasında cazayı serbestçe takdir eder.

Cumhuriyet Senatosunun kabul ettiği metin

- A) Disiplin mahkemesinin kanun dairesinde kurulmuş olması,
B) Başkan ve üyelik niteliklerini haiz olmayan bir başkan veya üyenin hükme katılması,
C) Makbul bir şüpheden dolayı hakkında ret istemi olup da bu istem kabul edildiği halde başkan veya üyenin hükme katılması, veyahut bu istemin kanuna aykırı olarak reddolunması suretiyle başkan ve üyenin hükme katılmış olması,
Ç) Disiplin mahkemesinin kanuna aykırı olarak dâvaya bakmaya kendini görevli veya rütbe yönünden yetkili görmesi,
D) Disiplin subayının veya kanunen bulunması gerekli diğer bir kişinin yokluğunda duruşma yapılması,
E) Sözlü duruşma sonucu olarak verilen hükümde duruşmanın açıklığı kuralına uyulmamış olması,
F) Hükümün gerekçesiz bulunması,
G) Hüküm için önemli olan noktalarda mahkeme kararı ile savunma hakkının kısıtlanmış olması.

Gözetim ve teftiş

MADDE 36. — Disiplin mahkemeleri ile disiplin subaylıklarının ve disiplin ceza ve tutuk evlerinin idari işlerinin gözetimi silsile yoluyla komutanlıklarca veya askerî kurum âmirliklerince, teftişi Millî Savunma Bakanlığı Askerî Adalet müfettişlerince genel hükümlere göre yapılır.

Bu gözetim ve teftiş görevine dayanılarak yargı işlerine karışılmaz.

İKİNCİ KISIM

DISİPLİN SUÇLARI VE CEZALARI

Disiplin suç ve cezaları

MADDE 41. — Disiplin suçları bu kanunun oda hapsi veya göz hapsi cezaları ile cezalandırıldığı eylemlerdir. Bu kanuna göre verilecek oda veya göz hapsi cezaları üç günden iki aya kadardır. Erbaşlar hakkında asli ceza ile birlikte rütbenin geri alınması cezası da verilebilir.

T. B. M. M. Karma Ko.

- A) Disiplin Mahkemesinin kanun dairesinde kurulmamış olması,
B) Başkan ve üyelik niteliklerini haiz olmayan bir başkan veya üyenin hükme katılması,
C) Makbul bir şüpheden dolayı hakkında ret istemi olup da bu istem kabul edildiği halde başkan veya üyenin hükme katılması, veyahut bu istemin kanuna aykırı olarak reddolunması suretiyle başkan ve üyenin hükme katılmış olması,
D) Disiplin Mahkemesinin kanuna aykırı olarak dâvaya bakmaya kendisini görevli veya rütbe yönünden yetkili görmesi,
E) Disiplin subayının veya kanunen bulunması gerekli diğer bir kişinin yokluğunda duruşma yapılması, (sözlü)
F) Sözlü duruşma sonucu olarak verilen hükümde duruşmanın açıklığı kuralına uyulmamış olması,
G) Hükümün gerekçesiz bulunması,
H) Hüküm için önemli olan noktalarda mahkeme kararı ile savunma hakkının kısıtlanmış olması,

Gözetim ve teftiş

MADDE 36. — Disiplin mahkemeleri ile disiplin subaylıklarının ve disiplin ceza ve tutuk evlerinin idari işlerinin gözetimi, silsile yolu ile komutanlıklarca veya askerî kurum âmirliklerince teftişi, Millî Savunma Bakanlığı Askerî Adalet müfettişlerince genel hükümlere göre yapılır.

Bu gözetim ve teftiş görevine dayanılarak yargı işlerine karışılmaz.

İKİNCİ KISIM

Disiplin suçları ve cezaları

Disiplin suç ve cezaları

MADDE 41. — Disiplin suçları, bu kanunun oda hapsi veya göz hapsi ile cezalandırıldığı eylemlerdir. Bu kanuna göre verilecek oda veya göz hapsi cezaları üç günden iki aya kadardır. Erbaşlar hakkında asli ceza ile birlikte rütbenin geri alınması cezası da verilebilir.

Millet Meclisinin kabul ettiği metin

Disiplin suçlarında dâva zamanasını

MADDE 43. — Disiplin suçlarına ait dâvalarda suç tarihinden itibaren altı ay içinde disiplin mahkemelerince hüküm verilmemiş olursa dâva zamanasına uğrar.

Hoşnutsuzluğa kışkırtanlar

MADDE 57. — Arkadaşlarını sözle hoşnutsuzluğa kışkırtanlar bir aya kadar oda veya göz hapsi cezası ile cezalandırılırlar.

Disiplin cezalarının etkisi

MADDE 62. — Yedek subay, erbaş ve erler hakkında disiplin mahkemeleri tarafından verilen ve yerine getirilen oda hapsi cezaları askerlik hizmet sürelerinden indirilir ve bu kişiler o kadar süre geç terhis edilir.

Muvazzaf subay, askerî memur ve astsubaylar ile sivil personel hakkında verilen ve yerine getirilen oda ve göz hapsi cezaları bunların yükselmelerinde nazara alınmak üzere sicillerine işlenir.

Cumhuriyet Senatosunun kabul ettiği metin

Disiplin mahkemesi, bu kanunu uygularken, maddede yazılı cezanın aşağı ve yukarı hadleri arasında cezayı serbestçe takdir eder.

Disiplin suçlarında dâva zamanlaşımı

MADDE 43. — Disiplin suçlarına ait dâvalarda suç tarihinden itibaren üç ay içinde disiplin mahkemelerince hüküm verilmemiş olursa dâva zamanlaşımına uğrar.

Arkadaşlarını askerlikten soğutmaya kışkırtanlar

MADDE 57. — Arkadaşlarını sözlü hoşnutsuzluğa kışkırtanlar bir aya kadar oda veya göz hapsi cezası ile cezalandırılırlar.

Disiplin cezalarının etkisi

MADDE 62. — Yedek subay, erbaş ve erler hakkında disiplin mahkemeleri tarafından verilen ve yerine getirilen oda hapsi cezaları askerlik hizmet sürelerinden indirilir ve bu kişiler o kadar süre geç terhis edilirler.

Muvazzaf subay, askerî memur ve astsubaylar ile sivil personel hakkında verilen ve yerine getirilen oda veya göz hapsi cezaları bunların yükselmelerinde nazara alınmak üzere sicillerine işlenir.

Bu hüküm yedinci madde mucibince verilecek özel cezalarda da tatbik olunur.

T. B. M. M. Karma Ko.

Jandarma uzatmalı ve uzman çavuşları hakkında, rütbenin geri alınması hususunda, özel kanun hükümleri uygulanır.

Disiplin Mahkemesi, bu kanunu uygularken, maddede yazılı cezanın aşağı ve yukarı hadleri arasında cezayı serbestçe takdir eder.

Disiplin suçlarında zamanlaşımı

MADDE 43. — Disiplin suçlarına ait dâvalarda, suç tarihinden itibaren beş ay içinde disiplin mahkemelerince hüküm verilmemiş olursa dâva zamanlaşımına uğrar.

Hoşnutsuzluk yaratanlar

MADDE 57. — Arkadaşları arasında söz veya fiilleri ile hoşnutsuzluk yaratanlar bir aya kadar oda veya göz hapsi ile cezalandırılırlar.

Disiplin cezalarının etkisi

MADDE 62. — Yedek subay, (uzatmalılar ve uzman çavuşlar hariç) erbaş ve erler hakkında disiplin mahkemeleri tarafından verilen ve yerine getirilen oda hapsi cezaları askerlik hizmeti sürelerinden indirilir ve bu kişiler o kadar süre geç terhis edilir.

Muvazzaf subay, askerî memur ve astsubaylar, sivil personel ile uzatmalılar ve uzman çavuşlar hakkında verilen ve yerine getirilen oda ve göz hapsi cezaları bunların yükselmelerinde nazara alınmak üzere sicillerine işlenir.